

รายงานวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของ
เครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาด กรณีสถาบันการเงินไทย
Relevant of Fair Value and Disclosure for Financial
Instrument with Market Value: Case Financial Institution

โดย

จักรพันธ์ พงษ์เกตรา

การวิจัยครั้งนี้ได้รับเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ชื่องานวิจัย: ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือ
ทางการเงินกับมูลค่าตลาด กรณีสถาบันการเงินไทย

ชื่อผู้วิจัย: จักรพันธ์ พงษ์เกตรา

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ: 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด การวิจัยใช้แบ่งกลุ่มประชากรเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มธนาคาร กลุ่มประกันภัย และกลุ่มสถาบันการเงินอื่น (Non Bank) เก็บรวบรวมจากงบการเงินในกลุ่มธุรกิจดังกล่าวที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 55 บริษัท ในช่วงปี 2558-2562 ใช้เทคนิคทางสถิติ Regression

ผลการวิจัยพบว่ามูลค่ายุติธรรม และองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม เนื่องจากมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน เป็นเครื่องสะท้อนราคาที่เปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอได้ดีกว่าราคาหุ้นเดิม ซึ่งมีผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนโดยตรง โดยในส่วนของงบการเงินเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน ยังให้ข้อมูลของความเสี่ยงที่ครอบคลุมความเสี่ยงโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าปัจจัยอื่นที่มีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอีก ได้แก่ ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน ส่วนมูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของสถาบันการเงินแต่อย่างใด

คำสำคัญ: มูลค่ายุติธรรม เครื่องมือทางการเงิน สถาบันการเงินไทย

Research Title: Relevant of Fair Value and Disclosure for Financial Instrument with Market Value: Case Financial Institution

Researcher: Jackraphan Phongpetra

Year: 2022

Abstract

The aim of this study is to relationship between fair value and disclosure in the financial instrument financial statement notes correlated with market capitalization. The research was used to divide the population into three groups: banking, insurance, and other financial institutions (non-Bank), collected from financial statements in 55 companies listed on the stock exchange in 2015-19 AD. using the statistical technique regression.

The result show that fair value and composition of financial instrument disclosures are directly related to the market capitalization of the three financial institutions, since the fair value and disclosure of financial instruments are a better reflection of consistently changing prices than the historical cost. This directly affects the income statement as part of the disclosure of financial instruments. As part of the financial instrument disclosure section, It also provides information on risks that cover the overall risk, which is consistent with studying abroad. The findings also showed that other factors affecting the market capitalization include the performance of financial institutions. Book value of financial instruments Initial value of financial derivatives the Book value of non-financial instrument items has no relation to the market capitalization of financial institutions.

Keywords: fair value, financial instrument, Thai financial institutions

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความอนุเคราะห์ จาก ผศ.ดร.พันธันท์ เพชรเชิดชู ผศ.ดร.ศิริเดช คำสุพรหม และ รศ.ดร.พนารัตน์ ปานมณี ในการทบทวนเนื้อหา และแนะนำแนวทางการวิจัย และได้ประสิทธิภาพความรู้ในงานวิจัยแก่ข้าพเจ้า อีกทั้งท่านยังได้กรุณาให้คำปรึกษาความรู้ ข้อคิดและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่ง งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จเรียบร้อย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณคณาบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ อาจารย์ ดร.พรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา ที่ให้ความสนับสนุนให้งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จักเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

จักรพันธ์ พงษ์เกตุรา

มีนาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.7 ประโยชน์ของงานวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.2 ทฤษฎี.....	7
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	72
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	73
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
4.1 ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลในกลุ่มบริษัทที่ใช้ในการศึกษา	77
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา.....	79
4.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	85
4.4 สรุปการวิเคราะห์สมมติฐาน.....	92
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	104
5.2 อภิปรายผล	104
5.3 ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม.....	113
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 เปรียบเทียบเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9 และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ตาม IAS 39	9
2.2 วิธีการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ตาม IFRS 9.....	35
2.3 รายการป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง	44
2.4 การเปรียบเทียบเงื่อนไขในการนำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงมาใช้	53
4.1 จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา.....	78
4.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มธนาคาร	79
4.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มประกันภัย	81
4.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น	83
4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรในกลุ่มธนาคาร	85
4.6 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มธนาคาร	86
4.7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรในกลุ่มประกันภัย	88
4.8 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มประกันภัย	89
4.9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น	90
4.10 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น.....	91
4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปรในกลุ่มธนาคาร	93
4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปรในกลุ่มธนาคาร	95
4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปรในกลุ่มประกันภัย.....	97
4.14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปรในกลุ่มประกันภัย.....	98
4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปรในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น.....	100
4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปรในกลุ่มประกันภัย.....	102
5.1 อภิปรายผลกลุ่มธนาคาร	105
5.2 อภิปรายผลกลุ่มประกันภัย.....	106
5.3 อภิปรายผลกลุ่มสถาบันการเงินอื่น.....	106

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ประเภทเครื่องมือทางการเงิน.....	8
2.2 เงื่อนไขการจัดหนี้สินทางการเงิน.....	15
2.3 การจัดประเภทรายการสำหรับประมาณการจ่ายชำระที่อาจเกิดขึ้น.....	16
2.4 ซ้อยกเว้นการจัดหนี้สินทางการเงินตาม IAS 32	17
2.5 การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน	23
2.6 การจัดประเภทและการวัดค่าสินทรัพย์ทางการเงิน	30
2.7 การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน	39
2.8 วิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น.....	41
2.9 สรุปการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน	45
2.10 การตัดรายการของสินทรัพย์ทางการเงิน.....	49
2.11 หลักการบัญชีป้องกันความเสี่ยง	50
2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย	72
4.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มธนาคาร	96
4.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มประกันภัย	100
4.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น.....	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รายงานทางการเงินเป็นข้อมูลที่ผู้ลงทุนนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ปัจจุบันมูลค่ายุติธรรมมีความสำคัญต่อการแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานมากขึ้นเนื่องจากเป็นราคาที่สะท้อนสภาพของสินทรัพย์และหนี้สินเป็นปัจจุบันมากที่สุด สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้มีการส่งเสริมวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เพื่อให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล ซึ่งมาตรฐานการรายงานทางการเงินเป็นส่วนประกอบสำคัญพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว มีผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ สภาวิชาชีพการบัญชีแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่อง การนำเสนอเครื่องมือทางการเงิน (Thai Accounting Standards 32: TAS 32) มาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูล เครื่องมือทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards 7: TFRS 7) และ มาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง การรับรู้และวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards 9: TFRS 9) ซึ่งจะนำมาใช้แทนกลุ่มมาตรฐานการบัญชีของไทยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินทั้งหมด โดยหลักการสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้รายการและการวัดค่า เป็นไปตามกรอบของ TFRS 9 เรื่อง การรับรู้และวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน ซึ่งการวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมเป็นหลักสำคัญในการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงิน โดยในประเทศไทย มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าว เริ่มบังคับในปี 2563 ซึ่งมีผลกระทบต่อธุรกิจทุกประเภท โดยองค์กรที่ออกมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าวในต่างประเทศได้แก่คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ(International Accounting Standard Board: IASB) โดยมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมอย่างมาก ได้แก่มาตรฐานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument) ซึ่งธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างมากได้แก่กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินซึ่งในประเทศไทยได้นำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 การรับรู้และวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน (International Accounting Standard 39: IAS 39) มาถือปฏิบัติใช้ตั้งตั้งแต่ปี 2545 โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินก่อนเป็นลำดับแรก การบังคับใช้ดังกล่าวกำหนดโดยหน่วยงานกำกับดูแล (Regulator) ซึ่งได้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารกลาง (Central Bank) ตั้งตั้งแต่ปี 2545 ได้นำมาบังคับใช้กับกลุ่มของสถาบันการเงินทุกแห่งที่อยู่ในกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของมูลค่ายุติธรรม ในส่วนของการวัดค่าและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน ตาม TFRS 7 และ TFRS 9 ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงินดังกล่าวทั้งสองฉบับ ซึ่งจะมีผลต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการที่นำเสนอ

นโยบายการบัญชีที่จะถือปฏิบัติ และ ความสัมพันธ์กับมูลค่าการตลาด (Market Value) (Barth, 2006) กลุ่มมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่มาตรฐานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินโดยเฉพาะ TFRS 9 ซึ่งได้แก่ การวัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม ของเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument) ในส่วนของสินทรัพย์ หนี้สิน และรายการนอกงบการเงิน รวมทั้งการเปิดเผยรายการตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานรายงานทางการเงิน TFRS 7 ในประเทศไทย หน่วยงานกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีและการรายงาน ซึ่งได้แก่สภาวิชาชีพทางการบัญชี ยังไม่ได้กำหนดให้ธุรกิจ ต้องถือปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินดังกล่าว แต่ในกลุ่มของสถาบันการเงินในประเทศไทย ได้นำมาตรฐานบัญชี ของเดิมมาปรับใช้ไปก่อนแล้ว ได้แก่ มาตรฐานบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 การรับรู้และการวัดค่า ของเครื่องมือทางการเงิน: IAS 39 (จะถูกทดแทนโดย IFRS 9 ในปี 2563) ในส่วนของการตั้งสำรอง Provision Impair Loan และนำ Financial Model มาวัดค่าเครื่องมือทางการเงินมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ TFRS 9 เนื่องจาก IAS 39 มีจุดอ่อนสำคัญที่อาจทำให้กันเงินสำรองในจำนวนที่น้อยและช้าเกินไป (too little too late) อีกทั้งการคำนวณก็พิจารณาจากข้อมูลหรือประสบการณ์ในอดีตเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และได้กำหนดให้มีการวัดค่ามูลค่ายุติธรรม มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากพิจารณาว่าการวัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม จะทำให้การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน ได้ใกล้เคียงกับราคาที่เป็นจริงมากที่สุด และยังเกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์แก่ผู้ลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นไปตามหน่วยงานกำกับดูแลต้องการให้กลุ่มอุตสาหกรรมบางประเภท ได้แก่อุตสาหกรรมทางการเงินต้องปฏิบัติตาม และเป็นไปตามหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศ กำหนด โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวได้แก่ เสาหลักที่สาม (Third Pillar) ของหลักเกณฑ์บราเซล (New Basel Capital Accord) (Mariarodaria Agostino, Danilo Drago and Damiano B. Silipo, 2010) ที่กำหนดโดยธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า BIS (Bank International Settlement) เหตุผลหลักของการวัดค่ามูลค่ายุติธรรม มากกว่าราคาทุนเดิมเนื่องจากการวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมจะเป็นการวัดค่าด้วยจำนวนเงินอนาคตมากกว่าราคาทุนเดิม (Langendijk, Swagerman and Verhoog, 2003) ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมกับมูลค่าทางการตลาดของกิจการ เป็นเหตุผลสนับสนุนอย่างหนึ่งในเรื่องของความสำเร็จของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน เนื่องจากจะให้ข้อมูลแก่ผู้ลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ (Ball, 2006). และทางสภาวิชาชีพบัญชีได้นำ TFRS 9 มาใช้กับธุรกิจทุกประเภทในประเทศไทย ในปี 2563 ผลการวิจัยนี้ จึงเป็นสิ่งชี้วัดที่ดีและสนับสนุนให้ธุรกิจทุกประเภทเล็งเห็นถึงความสำคัญของการวัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของมูลค่ายุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินมากขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดในกลุ่มธนาคารพาณิชย์หรือไม่ อย่างไร

1.2.2 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มประกันภัยหรือไม่ อย่างไร

1.2.3 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่นหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมและข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดในกลุ่มธนาคารพาณิชย์

1.3.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มประกันภัย

1.3.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์

1.4.2 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มประกันภัย

1.4.3 มูลค่ายุติธรรม และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูล ของเครื่องมือทางการเงิน ตามกรอบแนวคิดของ TAS32 เรื่องการนำเสนอเครื่องมือทางการเงิน , IFRS7

การเปิดเผยเครื่องมือทางการเงิน และ TFRS9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาด

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยมูลค่ายุติธรรมและองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม ตัวแปรตามได้แก่ ของมูลค่าตลาดของธุรกิจในกลุ่มสถาบันการเงิน

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

แหล่งที่มาหลักของข้อมูลสำหรับการศึกษาค้างครั้งนี้เป็นข้อมูลทางการเงิน ระหว่างปี 2558-2562 จากรายงานประจำปีของ บริษัท ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ จำนวน 10 บริษัท
2. กลุ่มประกันภัย จำนวน 15 บริษัท
3. กลุ่มสถาบันการเงินอื่น จำนวน 30 บริษัท

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ศึกษาข้อมูลจากรายงานทางการเงินของกลุ่มประชากร 3 กลุ่มธุรกิจ ระหว่างปี 2558-2562

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 สถาบันการเงิน (Financial Institution) หมายถึงกลุ่มธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจด้านการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยกลุ่มของธนาคารพาณิชย์ กลุ่มของธุรกิจประกันภัย และกลุ่มของธุรกิจการเงินอื่น (Nonbank)

1.6.2 มูลค่ายุติธรรม (Fair value) หมายถึง เป็นราคาที่ได้รับจากการขายสินทรัพย์ หรือจะจ่ายเพื่อโอนหนี้สินในรายการที่เกิดขึ้นในสภาพปกติระหว่างผู้ร่วมตลาด ณ วันที่วัดมูลค่า

1.6.3 ราคาตามบัญชี (Book value) หมายถึง ราคาทุนหรือราคา que แสดงไว้บนงบการเงินหักค่าเสื่อมราคาสะสมหรือการเผื่อการด้อยค่า

1.6.4 มูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Market value) หมายถึง ราคาตลาดของหุ้นสามัญที่มีซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ราคาปิด) ถัวเฉลี่ยระหว่างงวด 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน และ 12 เดือน

1.6.5 เครื่องมือทางการเงิน (Financial instruments) หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่ทำให้สินทรัพย์ทางการเงินของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน หรือ ตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน

1.6.6 มาตรฐานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน (Financial Reporting Standard on Financial Instruments) หมายถึง มาตรฐานการบัญชีระหว่างระหว่าง ฉบับที่ 32 เรื่อง การนำเสนอเครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 7 การเปิดเผย

เครื่องมือทางการเงิน และ มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน

1.6.7 ตราสารทุนหรือหุ้นทุน (Share) หมายถึง ส่วนของทุนของกิจการที่ถูกแบ่งออกเป็นหุ้น ซึ่งแต่ละหุ้นจะให้อำนาจผู้ถือหุ้นในการเป็นเจ้าของของกิจการตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือซึ่งหมายความรวมถึงการได้สิทธิในการได้รับส่วนแบ่งกำไรและสิทธิในการบริหาร

1.6.8 ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) หมายถึง ตราสารทางการเงินประเภทที่มีมูลค่าหรือราคาของตราสารนั้นเกี่ยวเนื่องอยู่กับมูลค่าของสินทรัพย์ที่ตราสารนั้นอ้างอิงอยู่ เช่น ตราสารสิทธิที่จะซื้อหรือขายหุ้น (Stock options) เป็นตราสารอนุพันธ์เพราะราคาของตราสาร ดังกล่าวจะเกี่ยวโยงกับราคาของหุ้นที่จะใช้ตราสารสิทธินั้นไปซื้อหรือขายได้ สัญญาซื้อขายดัชนีราคาหุ้นล่วงหน้า (Stock Index Futures) เป็นตราสารอนุพันธ์เพราะราคาของตราสารนี้สืบเนื่องมาจากดัชนีราคาหุ้นที่ตราสารอิงอยู่การจัดให้มีการซื้อขายตราสารอนุพันธ์จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง กับตลาดการเงินมีเครื่องมือไว้ปกป้อง และบริหารความเสี่ยงที่มีอยู่และเป็นการเพิ่มช่องทางลงทุนซื้อขายที่หลากหลายยิ่งขึ้น

1.6.9 ปฐมพันธุทางการเงิน (Financial primary) หมายถึง สินทรัพย์ หนี้สินทางการเงินที่รับรู้ในงบการเงิน

1.6.10 สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial assets) หมายถึงสิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสด สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่น หรือตราสารทุนของกิจการอื่น

1.6.11 หนี้สินทางการเงิน (Financial liabilities) หมายถึงสัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่ง เช่นส่งมอบเงินสด หรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่น

1.6.12 การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) หมายถึง การแสดงข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การจัดทำงบการเงินและนโยบายการบัญชีเฉพาะที่กิจการใช้ เปิดเผยข้อมูลที่กำหนดโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ที่ไม่ได้นำเสนอไว้ที่ใดในงบการเงิน และให้ข้อมูลอื่นเพิ่มเติมที่มิได้นำเสนอไว้ที่ใดในงบการเงิน แต่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการทำความเข้าใจงบการเงินเหล่านั้น

1.7 ประโยชน์ของงานวิจัย

1.7.1 ให้ผู้ลงทุนนำผลการศึกษา ไปใช้ในประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมทางการเงิน

1.7.2 เป็นข้อมูลให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีเครื่องมือทางการเงินนำผลการศึกษาไปใช้ในการนำเสนองบการเงิน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาดกรณีสถาบันการเงินไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ภายใต้การบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่มีต่อความเสี่ยงที่สถาบันการเงินต้องเผชิญ การเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการตลาด (Simoko, 1999) อีกทั้งผู้ลงทุนได้นำข้อมูลของมูลค่ายุติธรรม ไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (Barth, 1994) โดยที่มูลค่ายุติธรรม (Fair value) เป็นมูลค่าที่จะได้รับการขาย สินทรัพย์ หรือมูลค่าที่ต้องจ่ายเพื่อโอนชำระหนี้สิน (หรือที่รู้จักกันเป็นการทั่วไปในชื่อ “exit price”) โดยมูลค่าดังกล่าวนั้นจะต้องอ้างอิงจากตลาดที่มีปริมาณการทำธุรกรรมสูงสุด (Principal market) เป็นหลัก ซึ่งสถาบันการเงินสามารถเลือกใช้เทคนิคในการวัดมูลค่ายุติธรรมได้ 3 วิธี (วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีต้นทุน และวิธีรายได้) โดยจะต้องอ้างอิงข้อมูล (input) ที่สามารถสังเกตได้จากตลาด (Observable input) เป็นหลัก และใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ (Unobservable input) ให้น้อยที่สุด ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาจัดลำดับข้อมูลที่นำมาใช้ออกเป็น 3 ระดับ (fair value hierarchy: level 1, level 2, และ level 3) เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถวิเคราะห์แนวทางการวัดมูลค่ายุติธรรมของสถาบันการเงินได้ทั้งในเชิงปริมาณ เช่น มูลค่ายุติธรรมของรายการต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องมือทางการเงิน และเชิงคุณภาพ เช่น เหตุผลในการวัดมูลค่ายุติธรรมคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรมของสถาบันการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของสถาบันการเงินหากมีการถือปฏิบัติตาม IFRS 13 นั้น จะขึ้นอยู่กับปริมาณ ลักษณะรายการและธุรกรรมที่สถาบันการเงินถือหรือมีไว้ซึ่งเข้าข่ายที่ต้องวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม ตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด (รวมสินทรัพย์และหนี้สิน) ตลอดจนความซับซ้อนของแบบจำลอง ซึ่งสถาบันการเงินควรเตรียมความพร้อมทั้งในด้านนโยบาย ระบบการบัญชีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มั่นใจว่ามีขั้นตอนการวัดมูลค่ายุติธรรม และการรายงานข้อมูลที่เหมาะสม สามารถรองรับการทำธุรกรรมและการจัดประเภทรายการในงบแสดงฐานะทางการเงินของสถาบันการเงินได้ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะรายการที่เข้าข่ายจัดเป็น level 3 ซึ่งมีการอ้างอิงการใช้ดุลยพินิจของสถาบัน

การเงินในการวัดมูลค่ายุติธรรมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ เนื่องจาก TFRS 13 เป็นมาตรฐานที่มีลักษณะเป็น Principle-based และอ้างอิงการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อประกอบการวัดมูลค่ายุติธรรมค่อนข้างมาก ดังนั้น ผู้ใช้งบการเงินจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงเหตุผล วิธีการ และข้อมูลอื่นที่ใช้ประกอบในการวัดมูลค่ายุติธรรมซึ่งเปิดเผยอยู่ในหมายเหตุ ประกอบงบการเงิน และควรยึดหลักความระมัดระวังในการพิจารณานำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งการเปรียบเทียบกับงบการเงินของสถาบันการเงินอื่น

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายการ การวัดค่า และการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน

2.2.1 ความหมายและประเภท และการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงิน

2.2.2 การวัดค่าเครื่องมือทางการเงิน

2.2.2.1 สินทรัพย์ทางการเงิน

2.2.2.2 หนี้สินทางการเงิน

2.2.2.3 อนุพันธ์ทางการเงิน

2.2.2.4 อนุพันธ์ทางการเงินแฝง

2.2.3 การด้อยค่าสินทรัพย์ทางการเงิน

2.2.4 การป้องกันความเสี่ยงในเครื่องมือทางการเงิน

2.2.5 การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน

2.2.1 ความหมายและประเภท และการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงิน มีผู้ให้ไว้ดังนี้

Modigliani and Miller (1958) ให้ความหมายเครื่องมือทางการเงิน ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ ลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ถือหุ้น เพื่อให้ผู้ถือหุ้นมีโอกาสกระจายความเสี่ยงทางการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

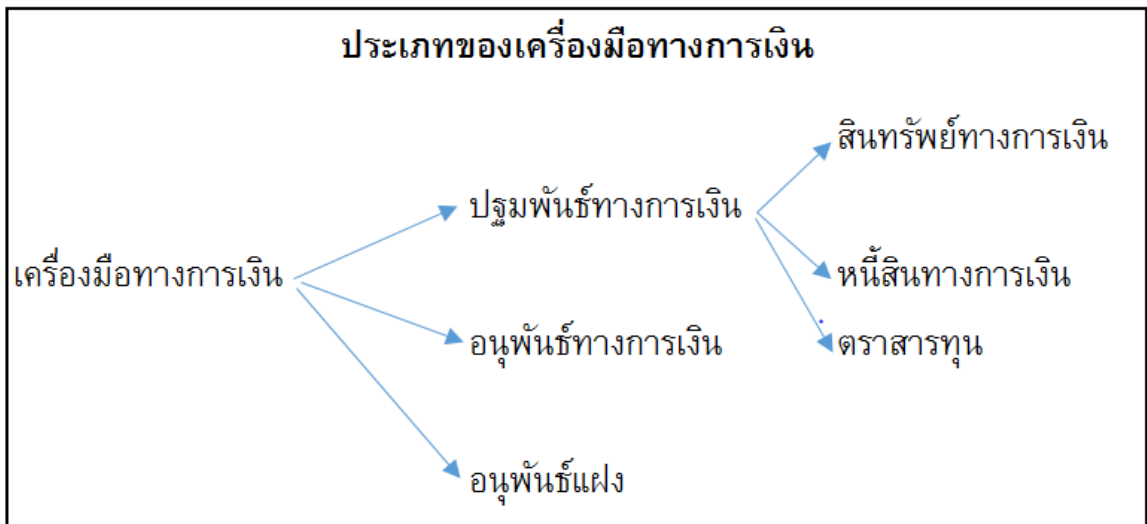
Smith and Stulz (1985), Bessembinder (1991), และ Froot et al. (1993) ให้ความหมายว่าเป็นนโยบายที่ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับกิจการ และสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนทางการลงทุนที่เพิ่มขึ้น

เจนจิรา ชันแก้ว (2554) หนังสือสำคัญซึ่งเป็นเอกสารสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการเป็นเจ้าของสิทธิในการเป็นเจ้าของหนี้ สิทธิที่จะซื้อหรือจะขายหลักทรัพย์

สุภาวดี ศิริวัฒน์ (2557) เครื่องมือทางการเงินได้มามีบทบาทในการเป็นเครื่องมือในการช่วยบริหารความเสี่ยงให้กับผู้บริหาร บทบาทที่เด่นชัดของเครื่องมือทางการเงิน คือ ช่วยแยกกระจาย และส่งต่อความเสี่ยงทางการเงินเพื่อลดต้นทุนในการบริหารสินทรัพย์หรือหนี้สินเครื่องมือทางการเงิน

Zait, A., & Berteau, E. (2015) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ เครื่องมือทางการเงินไว้ว่า ความสามารถทางการจัดการทางการเงิน รวมถึงการวางแผนทางการเงินในระยะยาวโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

International Accounting Standard No 32: Financial instruments: Presentation (IAS32) กำหนดคำนิยามของเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument) ว่า หมายถึงสัญญาใด ๆ ที่ทำให้กิจการหนึ่งมีสินทรัพย์ทางการเงินเพิ่มขึ้น และอีกกิจการหนึ่งมีหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุนเพิ่มขึ้น เครื่องมือทางการเงินแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial asset) (2) หนี้สินทางการเงิน (Financial liability) และ (3) ตราสารทุน (Equity instrument) นอกจากนี้เครื่องมือทางการเงินอาจพิจารณาแบ่งออกเป็น (1) ปฐมพันธ์ทางการเงิน (Primary financial ซึ่งได้แก่ลูกหนี้ เจ้าหนี้ และตราสารทุน) และ (2) ตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (Derivatives) เช่น สัญญาสิทธิที่จะซื้อหรือจะขาย สัญญาอนาคตและสัญญาล่วงหน้า สัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย และสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดังภาพที่แสดง 2.1

ภาพที่ 2.1 ประเภทเครื่องมือทางการเงิน

ที่มา: International financial reporting standard 9: Financial instrument

มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 32 (International Accounting Standards: IAS 32) เรื่อง การนำเสนอเครื่องมือทางการเงิน ให้ความหมายเครื่องมือทางการเงิน (Financial instruments) หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่ก่อให้เกิดการแสดงสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการเป็นเจ้าของ สิทธิในการเป็นเจ้าหนี้ สิทธิที่จะซื้อหรือขายหลักทรัพย์ที่ประกอบไปด้วย

1. ส่วนของสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial assets) หมายถึง เงินสด สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสด สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่น ภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ หรือตราสารทุนของกิจการอื่น (คำนิยามของ IAS 32: 11)

2. ส่วนของหนี้สินทางการเงิน (Financial liabilities) หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ส่งมอบเงินสด หรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้แก่กิจการอื่น แลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้กิจการเสียประโยชน์ (IAS 32: 11)

3. ส่วนของอนุพันธ์ทางการเงิน (Derivatives) ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิและภาระผูกพันการโอนความเสี่ยงทางการเงินของปฐมพันธ์ทางการเงินที่อ้างอิงนั้นระหว่างคู่สัญญา ณ วันที่เริ่มสัญญา ตราสารอนุพันธ์ทางการเงินจะทำให้ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้ได้รับประโยชน์ หรือทำให้มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้เสียประโยชน์

สรุป ความหมายของเครื่องมือทางการเงิน คือ สัญญาใด ๆ ที่ทำให้สินทรัพย์ทางการเงินของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน หรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกันและเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทางด้านการเงินในอนาคต

ตารางที่ 2.1 ประเภทของเครื่องมือทางการเงิน

การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงิน

1. สินทรัพย์ทางการเงิน ประกอบด้วย
 - เงินสด
 - ตราสารทุนของกิจการ
 - สิทธิตามสัญญา โดยแบ่งเป็น
 - (1) สิทธิที่จะรับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่น
 - (2) ที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ หรือ

ตารางที่ 2.1 ประเภทของเครื่องมือทางการเงิน (ต่อ)

การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงิน

- สัญญาที่จะหรืออาจจะชำระสัญญาด้วยตราสารทุนของกิจการเองและเป็น
 - (1) รายการที่ไม่ใช่อนุพันธ์ซึ่งกิจการมีหรืออาจจะมีภาระผูกพันในการรับตราสารทุนของกิจการเองเป็นจำนวนที่ผันแปรหรือ
 - (2) รายการที่เป็นอนุพันธ์ที่จะหรืออาจจะชำระสัญญาเป็นสิ่งที่อื่นที่ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นในจำนวนเงินที่คงที่กับตราสารทุนของกิจการเอง

2. หนี้สินทางการเงิน ประกอบด้วย

- ภาระผูกพันตามสัญญา ที่จะทำการส่งมอบหรือแลกเปลี่ยนเงินสดหรือสินทรัพย์ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าจะทำให้กิจการเสียประโยชน์
- สัญญาที่อาจจะชำระสัญญาด้วยตราสารทุนของกิจการเอง ซึ่งอาจเป็นรายการที่เป็นอนุพันธ์ และไม่เป็นอนุพันธ์

ที่มา: สภาวิชาชีพบัญชี (2561)

การจัดประเภทรายการใหม่

กิจการต้องจัดประเภทรายการสินทรัพย์ทางการเงินใหม่ (Reclassifications) หากมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินงาน ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้พิจารณากำหนดการจัดประเภทรายการใหม่โดยเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกหรือภายใน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการจัดประเภทรายการใหม่จึงไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

หากกิจการเปลี่ยนความตั้งใจที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ทางการเงินอย่างเฉพาะเจาะจง การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินงาน ดังนั้นมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน (TFRS9, IFRS 9) จึงไม่อนุญาตให้จัดประเภทรายการใหม่ และไม่ถือว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินงาน

1. ตลาดสินทรัพย์ทางการเงินที่หดหายไปชั่วคราว

2. การโอนสินทรัพย์ทางการเงินระหว่างฝ่ายงานภายในกิจการที่มีความแตกต่างในรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ

หากกิจการมีการจัดประเภทรายการใหม่ ให้กิจการใช้วิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไป (Prospective Application) โดยไม่ต้องปรับปรุงรายการหรือรายการกำไรขาดทุนที่กิจการเคยรับรู้ย้อนหลัง

การจัดประเภทรายการใหม่

IFRS 9 ไม่อนุญาตให้กิจการเปลี่ยนแปลงการจัดประเภท (Reclassification) สำหรับรายการหนี้สินทางการเงิน กล่าวคือถ้าจัดประเภทหนี้สินทางการเงินที่ต้องวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมแล้ว ไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงประเภทหนี้สินทางการเงินในภายหลัง

IFRS 9 กำหนดให้กิจการจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินตามเกณฑ์การทดสอบ รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจของกิจการในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงินและลักษณะสินทรัพย์ตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน โดยกำหนดให้จัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินตามวิธีวัดมูลค่า โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ วิธีราคาทุนตัดจำหน่าย วิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และวิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน ทั้งนี้ยังได้กำหนดทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่ ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงแบบจำลองไว้ โดยรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจแบบถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา เป็นการรับรู้กระแสเงินสดตามสัญญาตลอดอายุตราสาร โดยพิจารณาความถี่มูลค่า และระยะเวลาของการขายงวดก่อนราถึงเหตุผลของการขายเหล่านั้น และความคาดหวังเกี่ยวกับการขายในอนาคต ในลักษณะดังกล่าวจึงจัดรูปแบบเป็นการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาถึงแม้ว่าการขายสินทรัพย์ทางการเงินเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ตาม และรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจแบบถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย ซึ่งเป็นการรับรู้เพื่อการบริหารตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารที่สำคัญซึ่งกิจการได้ตัดสินใจแล้วว่า การรับกระแสเงินสดตามสัญญาและการขายสินทรัพย์ทางการเงินที่รวมกัน เช่น ความต้องการสภาพคล่องทุกวัน เป็นต้น

กิจการต้องประเมินทบทวนรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ ณ วันที่รายงาน เพื่อพิจารณาว่ารูปแบบการดำเนินงานธุรกิจของกิจการมีการเปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหรือไม่ รวมทั้ง IFRS9 กำหนดให้การทดสอบลักษณะกระแสเงินสดเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่ง เพื่อจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินด้วย นอกจากนั้น IFRS 9 กำหนดให้กิจการสามารถวัดมูลค่าหนี้สินด้วยมูลค่ายุติธรรมโดยอนุญาตให้กิจการสามารถวัดมูลค่าหนี้สินทางการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี อย่างไรก็ตาม IFRS 9 ไม่อนุญาตให้กิจการเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทรายการหนี้สินทางการเงิน

การจัดประเภทของเครื่องมือทางการเงินแบบผสม

กิจการที่ออกเครื่องมือทางการเงิน (ที่ไม่ใช่ตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน) จะต้องประเมินเงื่อนไขของเครื่องมือทางการเงินเพื่อระบุว่ามียอดประกอบที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นหรือไม่ ซึ่งองค์ประกอบต่างดังกล่าวจะต้องจัดประเภทแยกเป็นหนี้สินทางการเงิน สินทรัพย์ทางการเงินและตราสารทุน กิจการต้องรับรู้รายการเมื่อแรกเริ่มของเครื่องมือทางการเงินแบบผสม ซึ่งต้องมีการปันส่วนระหว่างองค์ประกอบของส่วนของผู้ถือหุ้นและหนี้สิน โดยองค์ประกอบในส่วนของผู้ถือหุ้นจะเป็นส่วนคงเหลือ หลังจากวัดมูลค่ายุติธรรมเครื่องมือทางการเงินทั้งหมดด้วยจำนวนที่ระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่เป็นหนี้สิน (IAS32)

หุ้นกู้แปลงสภาพ

บางกรณี รูปแบบเครื่องมือทางการเงินแบบผสมที่ใช้โดยทั่วไปคือ ตราสารหนี้ที่แฝงสิทธิในการแปลงสภาพ ดังนั้นหุ้นกู้แปลงสภาพส่วนใหญ่จึงเป็นเครื่องมือทางการเงินแบบผสมเสมอไป หุ้นกู้แปลงสภาพจะเป็นเครื่องมือทางการเงินแบบผสมก็ต่อเมื่อ องค์ประกอบในการแปลงสภาพนั้นเข้าเงื่อนไขในการแปลงสภาพเป็นตราสารทุนของผู้ออกเองในจำนวนที่แน่นอน (Fixed for fixed test)

สินทรัพย์ทางการเงินประเภท Fair value through other comprehensive income (FVOCI) สำหรับตราสารหนี้ไม่เหมือนกับที่จัดอยู่ในประเภทเพื่อขายภายใต้ IAS 39 กำไรและขาดทุนจากการด้อยค่าคำนวณจากมูลค่ายุติธรรม ในขณะที่ IFRS 9 การด้อยค่าเกิดจากการคาดการณ์ขาดทุนและเกณฑ์การวัดที่ FVOCI ขึ้นอยู่กับรูปแบบธุรกิจของกิจการซึ่งไม่ใช่กรณีที่พร้อมใช้งาน

เฉพาะตราสารหนี้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามข้อกำหนดในการตรวจสอบสถานะของกระแสเงินสดตามข้อกำหนดของ IFRS 9 สินทรัพย์ที่เป็นตราสารอนุพันธ์และเงินลงทุนในตราสารทุนจะไม่ใช่ไปตามหลักเกณฑ์ กระแสเงินสดตามสัญญาซึ่งเป็นเงินต้น และดอกเบี้ยของยอดเงินต้นที่ชำระแล้วจะสอดคล้องกับการให้กู้ยืมเงินขั้นพื้นฐาน ในการให้กู้ยืมขั้นพื้นฐาน การพิจารณามูลค่าปัจจุบันของเงินและความเสี่ยงด้านเครดิตมักเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงดังกล่าวอาจรวมถึงการพิจารณาความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อขั้นพื้นฐานอื่น ๆ (เช่น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง) และต้นทุน (เช่นค่าใช้จ่ายในการบริหาร) ที่เกี่ยวข้องกับการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินในช่วงเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ดอกเบี้ยอาจรวมถึงอัตรากำไรที่สอดคล้องกับการให้กู้ยืมขั้นพื้นฐาน

การประเมินว่ากระแสเงินสดตามสัญญาเป็นเพียงการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในสกุลเงินที่มีการระบุสินทรัพย์ทางการเงินแล้ว (หรือไม่ชำระเงิน) ของกระแสเงินสดตามสัญญาที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ที่อาจไม่เกิดขึ้นจะนำไปสู่เครื่องมือที่ไม่ผ่านการทดสอบลักษณะการไหลของกระแสเงินสดตามสัญญา กิจการควรพิจารณาสิ่งที่ไม่เสี่ยงนำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและความเสี่ยงนั้นสอดคล้องกับความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการให้กู้ยืม

เงินขั้นพื้นฐานหรือไม่ การประเมินลักษณะการไหลของกระแสเงินสดตามสัญญาควรพิจารณาข้อกำหนดในสัญญาทั้งหมดของเครื่องมือนี้ไม่ใช่เฉพาะกระแสเงินสดตามสัญญาที่มีแนวโน้มลดลง เมื่อสินทรัพย์อาจได้รับการชำระล่วงหน้าการประเมินค่าสถานะของกระแสเงินสดในสัญญาต้องพิจารณากระแสเงินสดตามสัญญาทั้งก่อนและหลังการกำหนดเวลาของการชำระเงินล่วงหน้าโดยไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะมีการชำระคืนตราสารก่อนครบกำหนด

IFRS 9 มีคำแนะนำโดยละเอียดเกี่ยวกับการประเมินกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ และมีข้อกำหนดเฉพาะสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีการทุจริตและตราสารที่เกี่ยวข้องกันตามสัญญา

การแสดงเครื่องมือทางการเงินของกิจการเป็นรายการ “หนี้สินทางการเงิน” หรือเป็นรายการส่วนของเจ้าของ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผลกระทบโดยตรงต่อฐานะทางการเงินของกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ

การแสดงเครื่องมือทางการเงินเป็นหนี้สิน กิจการจะรับรู้การจ่ายผลตอบแทนของเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นรายการดอกเบี้ยจ่ายในงบกำไรขาดทุน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของกิจการในการจ่ายปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินไม่ถูกต้องอาจเป็นประเด็นเชื่อมโยงการกู้ยืมและส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินตามข้อตกลงในการกู้ยืม เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ สูงหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็น อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ถูกต้องจากกำไรขาดทุนของกิจการโดยไม่ถูกต้องอีกด้วย

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่องการแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน (IAS 32) จึงได้ออกแบบข้อกำหนดเกี่ยวกับการแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินเป็นหนี้สิน หรือส่วนของเจ้าของในมุมมองของผู้ออกตราสาร รวมถึงการจัดประเภทดอกเบี้ย เงินปันผล ผลกำไรขาดทุนที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากเนื้อหาทางเศรษฐกิจเครื่องมือทางการเงินมากกว่าที่จะพิจารณาจากรูปแบบทางกฎหมาย สำหรับเครื่องมือทางการเงินที่เป็นเครื่องมือทางการเงินแบบผสม กิจการจะต้องแยกองค์ประกอบเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นหนี้สินและทุนออกจากกัน อย่างไรก็ตาม IAS 32 ไม่ได้ครอบคลุมถึงเครื่องมือทางการเงินดังนี้

- ส่วนได้เสียในบริษัทย่อย บริษัทร่วมหรือการร่วมค้า
- สิทธิและการผูกพันของนายจ้างตามโครงการผลประโยชน์พนักงาน
- สัญญาประกันภัยตามที่ระบุในมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 4 เรื่องสัญญาประกันภัย
- เครื่องมือทางการเงินที่อยู่ในขอบเขตมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 4 เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวมีลักษณะร่วมรับผลประโยชน์ดุลพินิจ

- เครื่องมือทางการเงิน สัญญา และภาระผูกพันภายใต้การจ่ายโยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 2 เรื่องการจ่ายเงินโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์

หลักพื้นฐานในการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินว่าเป็นสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินหรือไม่ นั้น กิจการผู้ออกจะต้องพิจารณาว่าเครื่องมือทางการเงินนั้นเข้านิยามของสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาว่าเครื่องมือทางการเงินเป็นตราสารทุนหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับว่าเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นหนี้สินทางการเงินตามคำนิยามหรือไม่ กล่าวคือ หากไม่เป็นหนี้สินทางการเงิน จึงจะถือว่าเป็นตราสารทุน สำหรับการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น (1) สินทรัพย์ทางการเงิน (2) หนี้สินทางการเงิน และ (3) ตราสารทุน

หนี้สินทางการเงินหรือส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)

การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินเป็นสินทรัพย์ทางการเงิน หนี้สินทางการเงิน ตราสารทุน นั้น เป็นไปตามหลักการเนื้อหาทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะยึดรูปแบบทางกฎหมาย หรือที่รู้จักกันภายใต้หลักเนื้อหาสำคัญว่ารูปแบบ (Substantive over form) เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ มีเนื้อหาที่มีองค์ประกอบหนี้สินและทุนรวมอยู่ด้วยกัน มาตรฐานฯ จึงจำเป็นต้องใช้แนวทางที่ชัดเจนสำหรับการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาทางเศรษฐกิจทำให้มั่นใจได้ว่าการบันทึกรายการดอกเบี้ย เงินปันผล ผลกำไรขาดทุนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน เป็นไปอย่างเหมาะสมและช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินประเมินความเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง

หลักการพื้นฐานในการแสดงรายการ

ข้อกำหนดสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่จัดประเภทเป็นหนี้สินหรือทุน หรือเป็นเครื่องมือทางการเงินแบบผสม ซึ่งผู้ออกเครื่องมือทางการเงินแบบผสมจะต้องแยกองค์ประกอบที่เป็นหนี้สินและองค์ประกอบที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นแยกจากกัน IAS 32 จึงไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการแสดงรายการส่วนของผู้ถือหุ้น (ที่ไม่มีใช้เครื่องมือทางการเงิน) ไว้

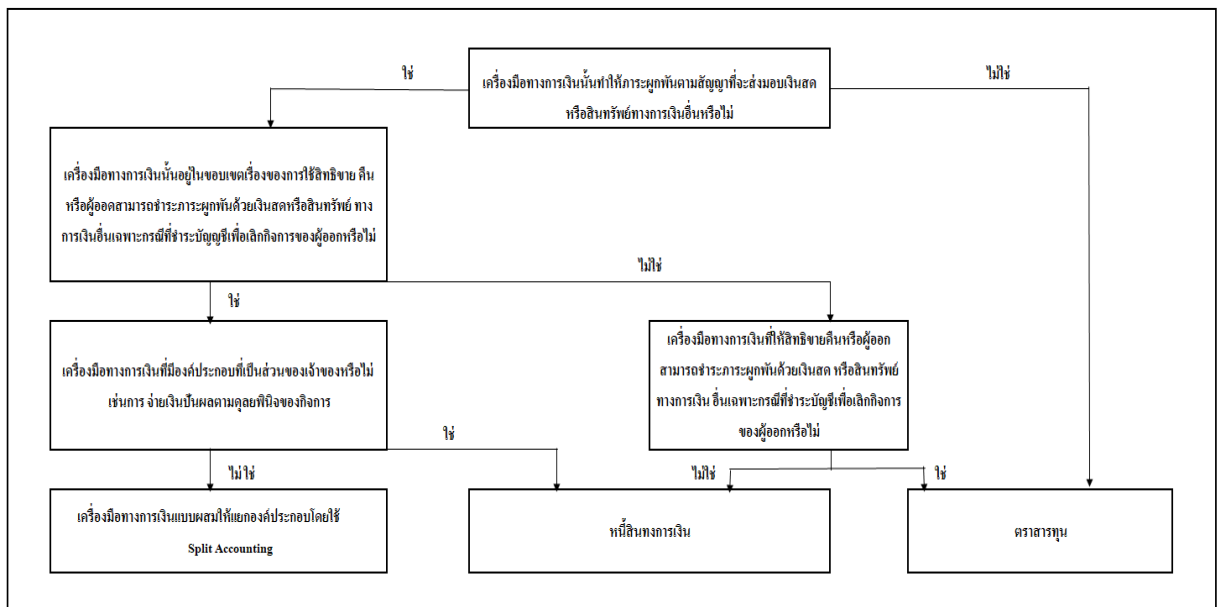
IAS 32 ได้ให้คำนิยามของตราสารทุน (Equity Instrument) ไว้ดังนี้ ตราสารทุนหมายถึงสัญญาใด ๆ ที่แสดงว่าผู้ถือตราสารเป็นเจ้าของส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการภายหลังหักหนี้สินทั้งหมด การพิจารณาว่าเครื่องมือทางการเงินเป็นตราสารทุนหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับว่าเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นหนี้สินทางการเงินตามคำนิยามหรือไม่ กล่าวคือ หากไม่เป็นหนี้สินทางการเงินจึงจะถือว่าเป็นตราสารทุน หลักการพื้นฐานในการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินเป็นหนี้สินทางการเงิน กิจการผู้ออกจะต้องพิจารณาว่าเครื่องมือทางการเงินนั้นเข้านิยามของหนี้สินทางการเงินหรือไม่ กล่าวคือ เครื่องมือทางการเงินนั้นจะต้องมีลักษณะที่ทำให้ผู้ออกมีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้กิจการอื่น อย่างไรก็ตาม IAS 32 ได้มีข้อยกเว้นที่กิจการผู้ออกไม่ต้องจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นหนี้สินทางการเงิน หากตราสารนั้นมีลักษณะตาม

เงื่อนไขเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ให้สิทธิขายคืน หรือเป็นตราสารที่ผู้ออกสามารถชำระภาระผูกพันด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นในเฉพาะกรณีชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการของผู้ออกเท่านั้น เครื่องมือทางการเงิน จัดประเภทเป็นหนี้สินทางการเงินต้องเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อดังนี้

1. เครื่องมือทางการเงินนั้นทำให้ผู้ออกมีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงิน
2. เครื่องมือทางการเงินนั้นต้องไม่อยู่ในขอบเขตเรื่องของการให้สิทธิขายคืนหรือผู้ออกสามารถชำระภาระผูกพันด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นเฉพาะกรณีชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการผู้ออก

3. เครื่องมือทางการเงินมีองค์ประกอบเป็นส่วนของผู้เป็นเจ้าของ

ทั้งนี้หากไม่เข้าเงื่อนไขในการจัดประเภทหนี้สินทางการเงินข้างต้น กิจการต้องจัดประเภทเป็นตราสารทุน (Equity instrument) หรือเครื่องมือทางการเงินแบบผสมโดยให้แยกองค์ประกอบโดยใช้ Split accounting แล้วแต่กรณี

ภาพที่ 2.2 เงื่อนไขการจัดหนี้สินทางการเงิน

ที่มา: International Accounting standard 32: Financial instrument: Presentation

เงื่อนไขการรับรู้เป็นตราสารทุน

กิจการผู้ออกเครื่องมือทางการเงินจะถือว่าเครื่องมือทางการเงิน เป็นตราสารทุนก็ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไข ในข้อ 1 และ 2 ทุกข้อต่อไปนี้

1. ตราสารนั้นไม่มีภาระผูกพันตามสัญญาดังนี้

1.1 ในการส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้กับกิจการอื่น หรือ

1.2 ในการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์สินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับกิจการอื่น ภายใต้เงื่อนไขที่อาจจะทำให้ผู้ออกตราสารเสียประโยชน์

2. ถ้าเป็นตราสารหนี้ที่อาจจะชำระด้วยตราสารทุนที่กิจการผู้ออกเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว คือ

2.1 รายการที่ไม่ใช่ตราสารอนุพันธ์ ซึ่งกิจการไม่มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบตราสารทุนที่กิจการผู้ออกในจำนวนที่ผันแปร หรือ

2.2 ตราสารอนุพันธ์ที่ต้องชำระโดยผู้ออกด้วยการแลกเปลี่ยนเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินจำนวนที่แน่นอน กับตราสารทุนที่ผู้ออกเองในจำนวนที่แน่นอนเท่านั้น ดังนั้นสำหรับวัตถุประสงค์ดังกล่าว ตราสารทุนที่กิจการเป็นผู้ออกไม่รวมเครื่องมือทางการเงินหรือตราสารซึ่งมีสัญญาว่าจะมีการรับหรือส่งมอบตราสารทุนที่กิจการเป็นผู้ออกในอนาคต

ประมาณการจ่ายชำระที่อาจเกิดขึ้น

ประมาณการจ่ายชำระที่อาจเกิดขึ้น (Contingency settlement provisions) มีการให้แนวทางในการพิจารณาเครื่องมือทางการเงินที่อาจทำให้กิจการจัดประเภทเป็นหนี้สินทางการเงินหากเครื่องมือทางการเงินนั้นทำให้กิจการต้องชำระโดยส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินหรือชำระด้วยวิธีการอื่น ซึ่งทำให้เกิดหนี้สินทางการเงินในกรณีเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งมีความไม่แน่นอนว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของทั้งผู้ออกและผู้ถือเครื่องมือทางการเงิน (IAS 32) เช่น

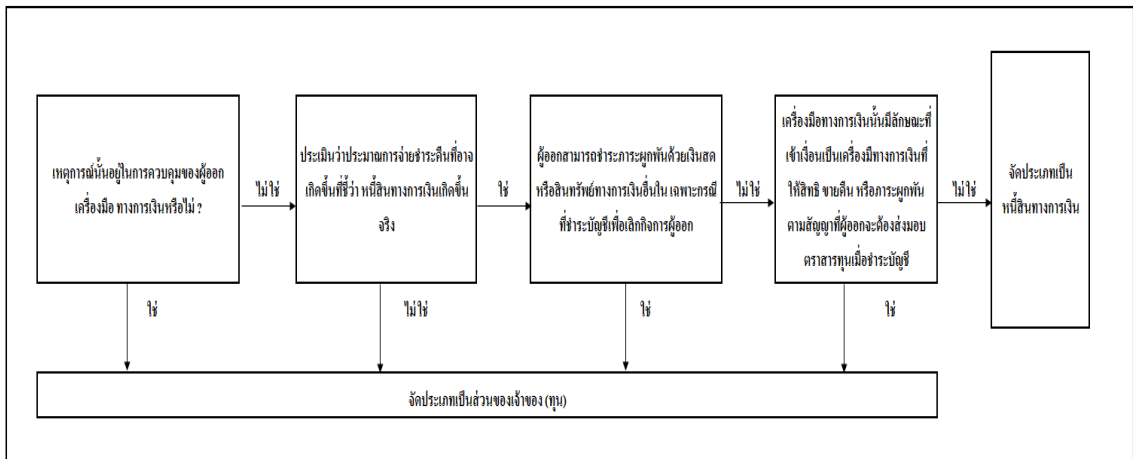
- การเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์
- การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง หรืออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- การเปลี่ยนแปลงกฎหมายภาษีอากร หรือข้อกำหนดของทางการ
- การเปลี่ยนแปลงเครื่องบ่งชี้ในการดำเนินงานของผู้ออกเครื่องมือทางการเงิน เช่นรายได้

ในอนาคต กำไรสุทธิ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของผู้ออกเครื่องมือทางการเงิน ผู้ออกเครื่องมือต้องจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นหนี้สินทางการเงิน ยกเว้นกรณีต่อไปนี้

1. ส่วนของประมาณการจ่ายชำระที่อาจเกิดขึ้น กำหนดให้ต้องมีการชำระด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นที่ไม่เกิดขึ้นจริง

2. ผู้ออกสามารถชำระภาระผูกพันด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่น ในเฉพาะกรณีที่ชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการของผู้ออกเท่านั้น หรือ

3. ตราสารนั้นมีลักษณะตามเงื่อนไขเครื่องมือทางการเงินที่ให้สิทธิขายคืน

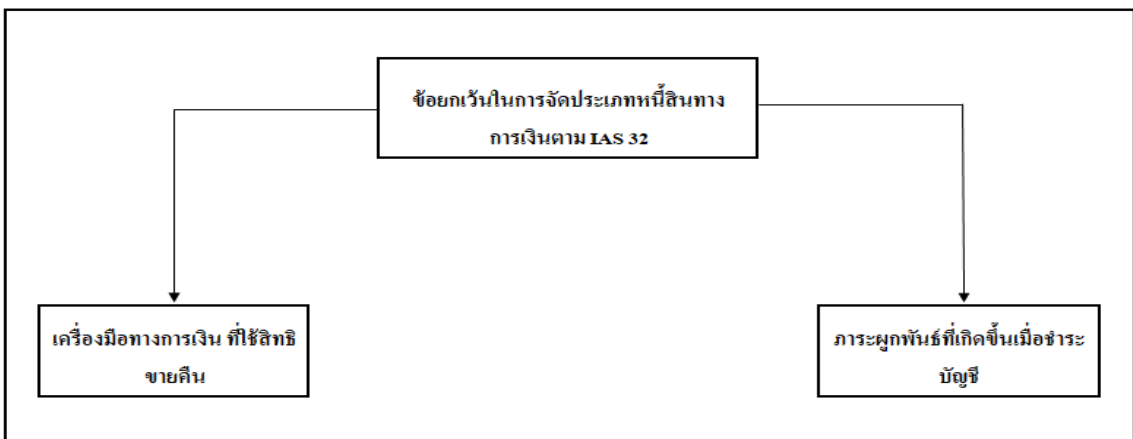

ภาพที่ 2.3 การจัดประเภทรายการสำหรับประมาณการจ่ายชำระที่อาจเกิดขึ้น

ที่มา: International Accounting standard 32: Financial instrument: Presentation

เครื่องมือทางการเงินที่ให้สิทธิขายคืนและภาระผูกพันที่เกิดขึ้นเมื่อชำระบัญชี

IAS 32 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่กิจการผู้ถือไม่ต้องจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นหนี้สินทางการเงินในกรณีที่ตราสารนั้นมีลักษณะตามเงื่อนไขเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ให้สิทธิขายคืนหรือกรณีที่ผู้ถือ สามารถชำระภาระผูกพันด้วยเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นเฉพาะกรณีที่ชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการของผู้ถือเท่านั้น

ภาพที่ 2.4 ข้อยกเว้นการจัดหนี้สินทางการเงินตาม IAS 32

ที่มา: International Accounting standard 32: Financial instrument: Presentation

เครื่องมือทางการเงิน (Financial instruments) ในส่วนของตราสารอนุพันธ์ (derivative) คือ เครื่องมือทางการเงิน หรือสัญญาอื่นที่มีลักษณะทุกข้อดังต่อไปนี้

1. มูลค่าของเครื่องมือทางการเงินเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระบุไว้ เช่น อัตราดอกเบี้ย (Interest rate) ราคาของเครื่องมือทางการเงิน (Financial instrument price) ราคาของสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity price) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตรา อันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตหรือดัชนีความน่าเชื่อถือด้านเครดิต หรือตัวแปรอื่น โดยมีเงื่อนไขว่ากรณีของตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรทางการเงินตัวแปรนั้นไม่ใช่ตัวแปรที่เฉพาะเจาะจงกับคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบางครั้งเรียกว่ารายการอ้างอิง (Underlying)

2. ไม่มีการจ่ายเงินลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มแรก หรือจ่ายด้วยจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสัญญาประเภทอื่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าในลักษณะเดียวกันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยตลาด

3. การรับหรือจ่ายชำระจะกระทำในอนาคตในเมื่อมูลค่าของตราสารอนุพันธ์ของกิจการขึ้นอยู่กับรายการอ้างอิงตามที่ได้ระบุในสัญญา จึงมีประเด็นสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ซื้อและผู้ขาย โดยจะมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงมูลค่านั้น โดยทั่วไป ตราสารอนุพันธ์ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าและสิทธิเรียกร้อง

1) สัญญาซื้อขายล่วงหน้า จำแนกเป็นสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures contract) และสัญญาฟอร์เวิร์ด (Forward contract) และสัญญาสวอป (Swap) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

- สัญญาฟิวเจอร์ส เป็นสัญญาที่บุคคล 2 ฝ่ายตกลงจะซื้อขาย กันในตลาดรอง ซึ่งได้กำหนดเป็นข้อตกลงตามสัญญาไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ราคา วันส่งมอบ และเงื่อนไขอื่น ๆ มีมาตรฐานรองรับ ไม่ว่าจะในรูปแบบ กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เปิดเผยสาธารณะ รวมทั้งมีตลาดเป็นตัวกลาง

- สัญญาฟอร์เวิร์ด เป็นสัญญาที่บุคคล 2 ฝ่ายตกลงจะซื้อขาย โดยกำหนดเป็นข้อตกลงตามสัญญาไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ราคา วันส่งมอบ และเงื่อนไขอื่น ๆ

- สัญญาสวอป เป็นสัญญาที่บุคคล 2 ฝ่าย ตกลงแลกเปลี่ยนกระแสเงินสดในอนาคต

2) สิทธิเรียกร้อง (Contingent claims) คือ อนุพันธ์ประเภทหนึ่งที่กำหนดให้ผู้ถือสามารถใช้สิทธิตามสัญญาที่ได้ระบุกันไว้ล่วงหน้าเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ตกลงกัน เช่น ผู้ถือออพชั่นเลือกใช้สิทธิที่จะซื้อหรือจะขายสินทรัพย์อ้างอิงในอนาคตตามราคาที่ได้ตกลงกันไว้ โดยที่การใช้สิทธิที่จะซื้อเรียกว่า “Call option” และการใช้สิทธิที่จะขายเรียกว่า “Put option”

การโอนสินทรัพย์ทางการเงิน

สำหรับรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่โอนส่งผลให้กิจการต้องรับรู้รายการต่อไป สินทรัพย์และหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าวต้องไม่นำมาหักกลบกัน และในทำนองเดียวกันกิจการต้องไม่หักกลบรายได้ที่เกิดขึ้นจากรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่โอนกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากรายการหนี้สิน

ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้หากผู้โอนมอบหลักประกันที่ไม่ใช่เงินสด (เช่น ตราสารหนี้หรือตราสารทุน) ให้กับผู้รับโอนสำหรับวิธีการบัญชีที่กำหนดไว้ภายใต้ TFRS 9 สำหรับหลักประกันดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาว่าผู้รับโอนมีสิทธิที่จะนำหลักประกันนั้นไปขายหรือวางเป็นหลักประกันต่ออีกทอดหนึ่ง หรือไม่และผู้โอนได้ปฏิบัติผิดสัญญาแล้วหรือไม่ โดยที่ผู้โอนและผู้รับโอนต้องบันทึกบัญชีหลักประกัน ตามข้อกำหนดที่ระบุตาม TFRS 9 ดังต่อไปนี้

1) ถ้าผู้รับโอนมีสิทธิตามสัญญาหรือตามธรรมเนียมปฏิบัติที่จะนำหลักประกันไปขายหรือวางเป็นหลักประกันต่ออีกทอดหนึ่ง ในกรณีนี้ผู้โอนต้องจัดประเภทสินทรัพย์รายการนั้นในงบแสดงฐานะการเงินใหม่ โดยต้องแสดงแยกต่างหากจากสินทรัพย์อื่น เช่น สินทรัพย์ที่ให้อำนาจ ตราสารทุนที่วางเป็นหลักประกัน หรือ ลูกหนี้ซื้อคืน

2) ถ้าผู้รับโอนขายหลักประกันที่ได้รับมา ผู้รับโอนต้องรับรู้รายได้จากการขาย และรับรู้หนี้สินจากภาระผูกพันที่ต้องส่งคืนหลักประกันด้วยมูลค่ายุติธรรม

3) ถ้าผู้โอนปฏิบัติผิดสัญญาและไม่มีสิทธิที่จะไถ่ถอนหลักประกันคืน ผู้โอนต้องตัดรายการหลักประกันนั้นออกจากบัญชี และผู้รับโอนต้องรับรู้รายการหลักประกันเป็นสินทรัพย์โดยวัดมูลค่าเมื่อเริ่มแรกด้วยมูลค่ายุติธรรม หรือในกรณีที่ผู้รับโอนได้ขายหลักประกันดังกล่าวไปแล้ว ผู้รับโอนต้องตัดรายการภาระผูกพันที่จะต้องส่งคืนหลักประกันออกจากบัญชี

การโอนที่ไม่เข้าเงื่อนไขเป็นการตัดรายการออกจากบัญชี

หากกิจการประเมินการโอนแล้วพบว่าไม่เข้าเงื่อนไขเป็นการตัดรายการออกจากบัญชี เนื่องจากกิจการยังคงไว้ ซึ่งความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ ในสินทรัพย์ที่โอน TFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องรับรู้รายการสินทรัพย์ที่โอนต่อไปทั้งจำนวนและต้องรับรู้หนี้สินทางการเงินสำหรับสิ่งตอบแทนที่ได้รับและในรอบระยะเวลาบัญชี หลังจากนั้น กิจการต้องรับรู้รายได้ใดก็ตามที่เกิดขึ้นจากสินทรัพย์ที่โอนและค่าใช้จ่ายใดก็ตามที่เกิดขึ้นจากหนี้สินทางการเงินดังกล่าว

การตัดรายการหนี้สินทางการเงิน

TFRS 9 ได้กำหนดแนวทางเพื่อให้กิจการประเมินการตัดรายการหนี้สินทางการเงินออกจากบัญชี (Derecognition of financial liabilities) ดังนี้

รายการหนี้สินทางการเงินสิ้นสุดลง

กิจการต้องตัดรายการหนี้สินทางการเงิน (หรือบางส่วนของรายการหนี้สินทางการเงิน) ออกจากงบแสดงฐานะการเงิน เฉพาะเมื่อรายการหนี้สินทางการเงินนั้นสิ้นสุดลง ตัวอย่างเช่น เมื่อภาระผูกพันที่ระบุในสัญญาได้มีการปฏิบัติตามแล้ว หรือได้มีการยกเลิก (Cancel) หรือเมื่อสิ้นสุด (Expires) หรือเป็นไปตามลักษณะใด ลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

- กิจการจ่ายชำระหนี้สินทางการเงินทั้งหมดหรือบางส่วนของหนี้สิน คั้นแก่เจ้าหนี้ซึ่งโดยปกติเป็นการจ่ายชำระด้วยเงินสด สินทรัพย์ทางการเงินอื่น รวมถึงเป็นสินค้าหรือบริการ หรือ

- กิจการหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายสำหรับรายการหนี้สินทางการเงินนั้น หรือบางส่วนของหนี้สิน โดยกระบวนการทางกฎหมายหรือโดยเจ้าหนี้ (หากลูกหนี้ให้การค้ำประกัน อาจยังคงเข้าเงื่อนไขนี้ได้)

การวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน

โดยนัยสำคัญของการวัดค่าของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งมีผลต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานกระแสเงินสด มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการตลาดของกิจการ มูลค่าของราคาหุ้นมีความสัมพันธ์กับมูลค่ายุติธรรมที่แสดงในงบการเงิน (Rute Goncalves: atricial Lopes, 2016)

การวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม

สำหรับความสำคัญของการวัดมูลค่ายุติธรรม (Fair value measurement) คือ ความเชื่อถือได้หรือความสมเหตุสมผลของมูลค่ายุติธรรม ซึ่งความเชื่อถือได้ (Reliability) ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินไม่อาจนำมาใช้กับการวัดมูลค่ายุติธรรมได้ กรอบแนวคิดฯ จึงได้ตัดลักษณะความเชื่อถือได้ออกไป และให้ความสำคัญกับการเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful representation) โดยการได้มาซึ่งมูลค่ายุติธรรมอาจได้มาจากราคาตลาดที่มีสภาพคล่อง (Active market) หรือการประเมินราคาโดยอาศัยเทคนิคการวัดมูลค่า (Valuation technique) วิธีวัดมูลค่ายุติธรรม จำแนกได้เป็น 3 วิธี ดังนี้

- 1) วิธีราคาตลาด (Market approach)
- 2) วิธีราคาทุนเปลี่ยนแปลง (Cost approach)
- 3) วิธีกระแสเงินสด (Income approach) (วิธีรายได้)

วิธีวัดมูลค่ายุติธรรม อธิบายในรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีราคาตลาด เป็นการวัดมูลค่ายุติธรรม โดยอ้างอิงราคาและข้อมูลที่เกิดจากรายการในตลาด (Market transactions) ซึ่งเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์และหนี้สินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ เช่น ราคาเสนอซื้อ-ขาย (Quoted price) ของหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายคล่องในตลาด

2. วิธีราคาทุนเปลี่ยนแปลง เป็นการวัดมูลค่ายุติธรรม โดยใช้ราคาทุนเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ (Current replacement cost) ที่ต้องการวัดมูลค่า ซึ่งต้องคำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ความล้าสมัยทางกายภาพและเทคโนโลยี

3. วิธีกระแสเงินสด (วิธีรายได้) เป็นการวัดมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณกระแสเงินสดหรือรายได้แล้วคิดลดมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน นั่นคือ มูลค่ายุติธรรมจะสะท้อนถึงมูลค่าปัจจุบันที่คาดหวังของ

ตลาด (Current market expectations) โดยแบบจำลองการคำนวณมูลค่าจะเข้ามามีบทบาทในการวัดมูลค่ายุติธรรม เช่น Option-pricing model, Black-Scholes model และ Binomial model

กิจการควรคำนึงถึงความสม่ำเสมอสำหรับเทคนิคในการวัดมูลค่ายุติธรรม กล่าวคือ หากใช้เทคนิคใด ควรใช้เทคนิคนั้นสม่ำเสมอ ทั้งนี้ กิจการสามารถเปลี่ยนเทคนิคได้หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนมูลค่ายุติธรรมในสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น มีตลาดใหม่เกิดขึ้นหรือสถานะของตลาดเปลี่ยนแปลงจากเดิม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างแบบจำลองที่ใช้วัดมูลค่ายุติธรรม

กิจการสามารถนำแบบจำลองการคำนวณมูลค่าเข้ามาใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรมในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีราคาตลาดได้ ทั้งนี้ เพื่อให้มูลค่าดังกล่าวสะท้อนถึงมูลค่าปัจจุบันที่คาดหวังของตลาด ซึ่งตัวอย่างแบบจำลองที่ใช้วัดมูลค่ายุติธรรมมีดังนี้

แบบจำลองแบล็คโชลส์และเมอร์ตัน

แบบจำลองแบล็คโชลส์และเมอร์ตัน (Black-Scholes-Merton model: BSM) เป็นแบบจำลองที่พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของการปรับตัวขึ้นลงของสินทรัพย์อย่างต่อเนื่อง (Continuous time) เมื่อพิจารณาถึงความถี่ของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยสมมติฐานภายใต้แบบจำลองนี้ คือ ราคาของสินทรัพย์มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาอ้างอิงมีการแจกแจงในรูปแบบลอการิทึมปกติ สำหรับแบบจำลองนี้ถือว่ามีความเรียบง่าย โดยกิจการสามารถคำนวณและได้ผลลัพธ์ภายในเวลาอันรวดเร็ว รวมถึงแบบจำลองนี้ได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อนักลงทุน เพื่อใช้ในการคำนวณราคาและการซื้อขายออปชัน

แบบจำลองไบโนเมียล

แบบจำลองไบโนเมียล (Binomial model) เป็นแบบจำลองที่มาจากแนวคิดที่ว่านักลงทุนสามารถสร้างกลุ่มการลงทุนเลียนแบบที่ให้ผลตอบแทนเหมือนกับการลงทุนในออปชัน โดยแบบจำลองนี้จะไม่ซับซ้อนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับแบบจำลองของแบล็คโชลส์และเมอร์ตัน เนื่องจากได้กำหนดให้ราคาของสินทรัพย์อ้างอิงเคลื่อนไหวได้แค่ 2 ค่าในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น คือ ราคาที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงของราคาอ้างอิงตลอดช่วงอายุสัญญาออปชัน

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินมูลค่ายุติธรรม

International accounting reporting standard No 13: Fair value (IFRS13) กำหนดให้กิจการเลือกใช้ข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงิน โดยเทคนิคการประเมินมูลค่าที่นำมาใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรม สำหรับข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินมูลค่ายุติธรรม (Inputs to valuation techniques) กิจการต้องใช้ข้อมูลที่สามารถสังเกตได้ (Observable input) ที่มีความเกี่ยวข้องให้มากที่สุดและใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ (Observable input)ให้น้อยที่สุด กิจการใช้ข้อมูลที่อาจจะสังเกตได้สำหรับสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินบางอย่างจากตลาดแลกเปลี่ยนที่เป็น

ทางการ (Exchange markets) ตลาดตัวแทน (Dealer markets) ตลาดนายหน้า (Broker markets) และตลาดซื้อขายที่ไม่มีตัวกลาง (Principal to principal markets)

ทั้งนี้ กิจการต้องเลือกข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่ผู้ร่วมตลาดจะพิจารณารายการสำหรับสินทรัพย์หรือหนี้สินนั้น โดยต้องไม่รวมส่วนเพิ่มหรือส่วนลดที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะของรายการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม TFRS 13 ไม่อนุญาตในการวัดมูลค่ายุติธรรมในทุกกรณี หากมีราคาเสนอซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่อง (เช่น ข้อมูลระดับ 1) สำหรับสินทรัพย์หรือหนี้สินโดยกิจการต้องใช้ราคานั้นโดยไม่ต้องปรับปรุงเมื่อมีการวัดมูลค่ายุติธรรม

ลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม

IFRS 13 ได้กำหนดลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม (Fair value hierarchy) ตามประเภทข้อมูล ที่นำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบกันได้ของการวัดมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรมแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ข้อมูลระดับ 1 (Level 1) เป็นราคาเสนอซื้อ-ขาย (Quoted price) ในตลาดที่มีสภาพคล่อง (Active market) สำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมือนกัน ซึ่งกิจการสามารถเข้าถึงตลาดนั้น ณ วันที่วัดมูลค่าราคาเสนอซื้อ-ขายในตลาดที่มีสภาพคล่องถือเป็นมูลค่ายุติธรรมที่พร้อมด้วยหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่สุด ได้แก่ ราคาปิดตลาดของหุ้นสามัญที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

ข้อมูลระดับ 2 (Level 2) เป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ราคาเสนอซื้อ-ขายที่รวมอยู่ในข้อมูลระดับ 1 แต่เป็นข้อมูล ซึ่งสามารถสังเกตได้ (Observable) ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมสำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน ข้อมูลระดับ 2 รวมถึง

- ราคาเสนอซื้อ-ขายสำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่คล้ายคลึงกันในตลาดที่มีสภาพคล่อง
- ราคาเสนอซื้อ-ขายสำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่คล้ายคลึงกันในตลาดที่ไม่มีสภาพคล่อง
- ข้อมูลอื่นที่ไม่ใช่ราคาเสนอซื้อ-ขายที่สามารถสังเกตได้ สำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน
- ข้อมูลซึ่งรวบรวมจากข้อมูลตลาดอื่น

ข้อมูลระดับ 3 (Level 3) เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้สำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน โดยข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้จะถูกนำมาใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรมในขอบเขตเท่าที่ไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สามารถสังเกตได้ ณ วันที่มีการวัดมูลค่า โดยกิจการต้องพัฒนาข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ โดยใช้ข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ในสถานการณ์ขณะนั้น ซึ่งรวมถึงข้อมูลของกิจการเอง ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสมมติฐานของข้อมูลที่มีส่วนร่วมในตลาดมีอยู่

การวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

IFRS 9 ได้กำหนดการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (Measurement of financial instruments) ซึ่งประกอบด้วย การวัดมูลค่าเริ่มแรก การวัดมูลค่าภายหลังของสินทรัพย์ทางการเงิน

หนี้สินทางการเงิน และตราสารอนุพันธ์ รวมทั้งการวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย และการด้อยค่าของเครื่องมือการเงิน โดยสรุปดังภาพ

การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน				
รับรู้เมื่อเริ่มแรก (Initial Recognition)	มูลค่ายุติธรรม ตาม IFRS 13			
	บวก/หัก ต้นทุนการทำรายการ			
การวัดมูลค่า ภายหลัง (Subsequent measurement)	Amortized cost	FVOC (Debt Instruments)	FVOCI (Equity Instruments)	

ภาพที่ 2.5 การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน

ที่มา: International financial reporting standard 13: Fair value measurement

2.1.2.1 การวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน

การวัดค่าสินทรัพย์ทางการเงินขึ้นอยู่กับสินทรัพย์ทางการเงินนั้นจัดอยู่ในประเภทใด กล่าวคือถ้ากำหนดให้กิจการจัดประเภทเป็นสินทรัพย์ทางการเงินตามเกณฑ์การทดสอบดังนี้ รูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงิน (Business model test) และลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน (Cash flow characteristics test) หรือ Payments of principal and interest: SPPI test) (IFRS9)

กิจการต้องใช้เกณฑ์การทดสอบ 2 เกณฑ์ ได้แก่

- เกณฑ์ที่ 1 เกณฑ์การทดสอบรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน เพื่อทดสอบว่า กิจการมีวัตถุประสงค์ในการถือสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาหรือไม่

- เกณฑ์ที่ 2 เกณฑ์ลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน เพื่อทดสอบว่า กระแสเงินสดรับตามสัญญาเป็นกระแสเงินสดรับจากการจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเท่านั้นหรือไม่ เมื่อกิจการทดสอบได้แล้วจึงนำไปเลือกวิธีการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงินที่สอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรายงาน

ภายใต้ IFRS 9 ได้กำหนดให้กิจการจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินตามวิธีวัดมูลค่า โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ วิธีราคาทุนตัดจำหน่าย วิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และวิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน

(1) วิธีราคาทุนตัดจำหน่าย

ราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortize cost) คือ จำนวนที่สินทรัพย์ทางการเงินถูกวัดมูลค่าเพื่อรับรู้เมื่อเริ่มแรก และหักด้วยการจ่ายชำระคืนเงินต้น บวกหรือหักค่าตัดจำหน่ายสะสมโดยการใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective interest rate: EIR) สินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าตามราคาทุนตัดจำหน่ายจะต้องเข้าเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อดังนี้

ข้อที่ 1 กิจการถือสินทรัพย์ทางการเงินไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา (Hold to collect business model test)

ข้อที่ 2 เงื่อนไขตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงินมีกระแสเงินสดรับจากการจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเท่านั้น (Solely payments of principal and interest หรือ SPPI Test)

(2) วิธีวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

วิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Fair value through other comprehensive income หรือ FVOCI) คือจำนวนที่สินทรัพย์ทางการเงินถูกวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลต่างระหว่างจำนวนที่ถูกวัดมูลค่าเมื่อรับรู้เมื่อเริ่มแรกผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

สินทรัพย์ทางการเงินประเภทตราสารหนี้ที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI) ได้ในกรณีที่เงินลงทุนในตราสารทุนดังกล่าวไม่ได้ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า และกิจการบันทึกเงินปันผลที่ได้รับจากตราสารทุนที่เป็นรายได้

(3) วิธีวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน

วิธีวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (Fair value through profit or loss หรือ FVTPL) คือจำนวนที่สินทรัพย์ทางการเงินถูกวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลต่างระหว่างจำนวนที่ถูกวัดกับมูลค่าเมื่อรับรู้เมื่อเริ่มแรกผ่านกำไรขาดทุน สินทรัพย์ทางการเงินประเภทที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนคือ

3.1 สินทรัพย์ทางการเงินถือไว้เพื่อค้า

3.2 ตราสารหนี้ที่ไม่ได้วัดมูลค่าตามราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) และไม่ได้วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI)

3.3 ตราสารทุนที่ไม่ได้วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI)

3.4 สินทรัพย์ทางการเงินที่กิจการใช้วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน ภายใต้ข้อกำหนด เรื่อง ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม (Fair value option)

ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม

IFRS 9 ได้กำหนดทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม (Fair value option) ไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (Profit loss option หรือ PL option)

2. ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other comprehensive income option หรือ OCI option)

ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน

ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม โดยกิจการสามารถเลือกใช้มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเมื่อเริ่มแรกด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน (FVTPL) ได้แม้ว่าข้อกำหนดทั่วไปของ TFRS 9 ได้กำหนดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินนั้นตามราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) หรือตามมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI) ก็ตามหากการใช้วิธีวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเมื่อเริ่มแรกด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน (FVTPL) นั้นสามารถช่วยลดหรือขจัดปัญหาที่เกิดจากการไม่สม่ำเสมอของเกณฑ์การรับรู้หรือการวัดมูลค่าเมื่อเริ่มแรก หรือที่เรียกว่า ปัญหาการไม่จับคู่ทางบัญชี (Accounting mismatch) ได้

ทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

แม้ว่าข้อกำหนดทั่วไปของ IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องวัดมูลค่าตราสารทุนด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) ไว้ตาม แต่ IFRS 9 ได้กำหนดให้กิจการสามารถเลือกใช้วิธีวัดมูลค่าตราสารทุนนั้น ตามมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI) ได้ในกรณีที่เงินลงทุนในตราสารทุนดังกล่าวไม่ได้ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าและกิจการบันทึกผลที่ได้รับจากตราสารทุนเป็นรายได้

รูปแบบการดำเนินธุรกิจ

รูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการ (Business model) หมายถึง วิธีการที่กิจการนำมาใช้ในการบริการสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อก่อให้เกิดกระแสเงินสด หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของกิจการโดยผู้บริหารของกิจการกำหนดรูปแบบการดำเนินธุรกิจ

IFRS 9 ได้นำรูปแบบการดำเนินธุรกิจมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการทดสอบเพื่อพิจารณาจัดประเภทเป็นสินทรัพย์ทางการเงิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การทดสอบรูปแบบการดำเนินธุรกิจ IFRS 9 กำหนดให้พิจารณาถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจในระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการบริหารกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงินที่ถูกบริหารร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของกิจการ ทั้งนี้ในแต่ละกิจการมีการดำเนินธุรกิจโดยที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้บริหารสำหรับเครื่องมือทางการเงินในแต่ละประเภท สำหรับการจัดการประเภทเครื่องมือทางการเงินตาม IFRS 9 มิใช่แนวทางพิจารณาแบบรายสัญญา แต่กิจการควรพิจารณาในระดับภาพรวม หากกิจการมีการบริหารเครื่องมือทางการเงินมากกว่าหนึ่งรูปแบบ กิจการไม่จำเป็นต้องพิจารณาในภาพรวม แต่กิจการ ควรบริหารโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ด้วยการแยกเป็นการบริหารกลุ่มลงทุนเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา และบริหารกลุ่มลงทุนอีกกลุ่มหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อซื้อขายและรับรู้รายการจากการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรม การทดสอบรูปแบบ

การดำเนินธุรกิจจึงเป็นการทดสอบเกณฑ์เนื่องจากทั้งสองเกณฑ์ที่ใช้สำหรับพิจารณาการจัดประเภทของสินทรัพย์ทางการเงินตาม IFRS 9 โดยแบ่งรูปแบบการดำเนินธุรกิจออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คือ รูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา (Hold to collect business model) คือ รูปแบบการดำเนินธุรกิจนี้เป็นการรับรู้กระแสเงินสดรับตามสัญญาตลอดอายุของตราสาร ทั้งนี้ การพิจารณาว่ากระแสเงินสดจะถูกรับรู้โดยการกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน กิจการจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความถี่ มูลค่า และระยะเวลาของการขายในงวดก่อน รวมถึงเหตุผลของการขายเหล่านั้น และความคาดหวังเกี่ยวกับการขายในอนาคต ถึงแม้รูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการอาจถือสินทรัพย์ทางการเงินโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญานั้น กิจการอาจจะต้องถือตราสารทั้งหมดไว้จนครบกำหนดก็ได้ ดังนั้นรูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการจัดรูปแบบเป็นการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา ถึงแม้ว่าการขายสินทรัพย์ทางการเงินเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ตาม

รูปแบบที่ 2 คือ รูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย (Hold to collect and sell business model) คือรูปแบบการดำเนินธุรกิจนี้เป็นการรับรู้เพื่อการบริหารตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร โดยในรูปแบบนี้ฝ่ายบริหารที่สำคัญของกิจการได้ตัดสินใจแล้วว่า การรับกระแสเงินสดตามสัญญาและการขายสินทรัพย์ทางการเงินที่ทำการร่วมกัน เพื่อให้บรรลุประสงค์การดำเนินงานของกิจการมีหลายวัตถุประสงค์ที่อาจสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เช่น กิจการมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารความต้องการสภาพคล่องทุกวัน เพื่อการดำรงอัตราผลตอบแทนด้านดอกเบี้ย หรือเพื่อจับคู่ระหว่างระยะเวลาของสินทรัพย์ทางการเงินกับระยะเวลาของภาระหนี้สินที่ใช้สินทรัพย์เหล่านั้นในการจัดหาเงินทุน ซึ่งการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กิจการจึงรับกระแสเงินสดตามสัญญาและขายสินทรัพย์ทางการเงิน ดังนั้น หากกิจการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจตามวัตถุประสงค์เหล่านั้น กิจการคงจัดรูปแบบการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย

ทั้งนี้ การบริหารสินทรัพย์ทางการเงินเมื่อพิจารณาตามรูปแบบการดำเนินธุรกิจดังกล่าว กิจการต้องวัดมูลค่าตาม IFRS 9 อย่างไรก็ตาม การบริหารสินทรัพย์ทางการเงินประเภทตราสารหนี้ที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบการดำเนินธุรกิจทั้ง 2 ประเภทนี้ กิจการต้องวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินตาม IFRS 9

ในทางปฏิบัติ การทดสอบรูปแบบการดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ทางการเงินประเภทหนี้เท่านั้น ตัวอย่างเช่น ลูกหนี้เงินลงทุนในตราสารหนี้ หรือเงินให้กู้ยืมที่กิจการซื้อและกิจการเป็นผู้ริเริ่มเนื่องจากสินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นอนุพันธ์ทางการเงิน เงินลงทุนในตราสารหนี้ที่ได้จัดประเภทเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าผ่านงบกำไรขาดทุน (FVTPL) ซึ่งเป็นผลการทดสอบลักษณะของกระแสเงินสด คือการถือสินทรัพย์ไว้เพื่อขาย อย่างไรก็ตาม หากกิจการไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการ

ถือเงินลงทุนในตราสารทุนไว้เพื่อขาย กิจการยังคงมีทางเลือกในการกำหนดให้รับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารทุนเมื่อเริ่มแรกด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI option) ที่ IFRS 9 ได้แสดงทางเลือกไว้

การวัดค่าสินทรัพย์ทางการเงิน กรณีขึ้นอยู่กับพิจารณารูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ

IFRS 9 ได้วางแนวทางในการพิจารณา โดยประเมินจากสาระข้อเท็จจริงที่สามารถสังเกตได้จากการดำเนินงานของกิจการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ การพิจารณารูปแบบการดำเนินงานจึงต้องอาศัยหลักฐานที่เที่ยงธรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งรวมถึง

- วิธีการประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารสำคัญของกิจการ
- วิธีการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อผลการดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ
- วิธีการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้บริการ เช่น การจ่ายผลตอบแทนโดยอิงกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่บริหารหรือการจ่ายจากกระแสเงินสดที่เก็บได้ตามสัญญา

การพิจารณารูปแบบการดำเนินงานจึงเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ อย่างไรก็ตาม กิจการต้องไม่ใช่สถานการณ์ที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น สถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด หรือการทดสอบภาวะวิกฤต

ระดับของการพิจารณาสินทรัพย์ทางการเงินตามรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ

ในการพิจารณารูปแบบการดำเนินงานนั้น กิจการควรพิจารณาในระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการบริหารกลุ่มสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ การประเมินนี้ไม่ต้องอิงเจตนาของผู้บริหารที่มีต่อเครื่องมือทางการเงินในระดับรายตัว ดังนั้น ภายใต้ข้อกำหนด IFRS 9 กิจการสามารถมีรูปแบบการดำเนินงานได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ ตัวอย่างเช่น กิจการอาจถือพอร์ตเงินลงทุนหนึ่งไว้โดยบริหารเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา ในขณะที่บริหารเงินลงทุนอีกพอร์ตหนึ่งไว้โดยการซื้อขายเพื่อหวังผลกำไรจากมูลค่ายุติธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในทำนองเดียวกัน ในบางสถานการณ์ กิจการอาจจำเป็นต้องแยกพอร์ตการลงทุนออกเป็นพอร์ตย่อย ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระดับที่กิจการใช้ในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงินเหล่านั้น

การบริหารหน่วยธุรกิจกับการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ภายในหน่วยธุรกิจ

เรื่องสำคัญในการประเมินรูปแบบการดำเนินงานคือการแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการบริหารสินทรัพย์ภายในหน่วยธุรกิจกับการบริหารหน่วยธุรกิจโดยรวม หากปรากฏข้อเท็จจริงว่ากิจการกำลังวางแผนในการขายหน่วยธุรกิจ ก็ไม่สามารถนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาใช้เป็นข้อสรุปว่ากิจการต้องเปลี่ยนการจัดประเภทพอร์ตสินทรัพย์ภายในหน่วยธุรกิจจาก การถือเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา มาเป็นการถือเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาเพื่อขาย

ผลลัพธ์แตกต่างไปจากความคาดหวัง

การประเมินรูปแบบการดำเนินธุรกิจมีลักษณะมองไปข้างหน้า ดังนั้น บางครั้งกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงอาจแตกต่างไปจากกิจการที่ได้คาดการณ์ไว้เริ่มแรก ด้วยเหตุผลหลายประการ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้เป็นผลให้กิจการต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในงวดก่อน หากในการประเมินเมื่อเริ่มแรก กิจการได้นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ทั้งหมด ณ เวลาที่ประเมินมาใช้พิจารณาอย่างครบถ้วน รวมทั้ง กิจการกิจการไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทรายการสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่เหลืออยู่ที่ถือไว้ขายภายใต้แบบจำลองธุรกิจ เว้นแต่ในกรณีที่กิจการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มีลักษณะที่เป็นไปตามข้อกำหนดในการจัดประเภทรายการตามที่ระบุไว้ใน IFRS 9

รูปแบบการดำเนินธุรกิจการถือเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา

รูปแบบการดำเนินธุรกิจ การถือเพื่อรับกระแสเงินสด ตามสัญญา (Hold to collect contractual cash flow) เป็นวิธีหนึ่งในการบริหารสินทรัพย์เพื่อรับกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นตามสัญญาตลอดอายุของเครื่องมือทางการเงินของกิจการ

ในการพิจารณาว่ากระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจากการจ่ายเงินตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน กิจการจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความถี่ จังหวะเวลา และมูลค่าการขายในงวดก่อน
2. เหตุผลในการขาย
3. การคาดการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมการขายในอนาคต

กิจการไม่ควรพิจารณาเฉพาะการขายเพียงปัจจัยเดียว เนื่องจากการขายโดยตัวเองแล้วไม่ได้เป็นปัจจัยกำหนดรูปแบบการดำเนินธุรกิจ กิจการจึงไม่จำเป็นต้องถือเครื่องมือทางการเงินทุกรายการจนกระทั่งครบกำหนด ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับการขายในอดีตและการคาดการณ์เกี่ยวกับการขายในอนาคตจึงเป็นหลักฐานเกี่ยวข้องกับวิธีการของกิจการในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับกระแสเงินสดที่เกิดขึ้น เมื่อกิจการประเมินขายในอดีต กิจการต้องคำนึงถึงเหตุผลในการขาย จังหวะเวลา ความถี่และมูลค่าการขายด้วย และกิจการควรพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้นเทียบกับสภาพปัจจุบันด้วย การขายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการสามารถเป็นแบบ การถือเพื่อรับกระแสเงินสดได้ แม้ว่ากิจการได้มีการขายเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะในอนาคตจะมีการขายเกิดขึ้น

1. การขายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นในความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน
2. การขายสินทรัพย์เกิดขึ้นเนื่องจากสินทรัพย์ทางการเงินมีความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นและไม่สอดคล้องกับการถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา เพราะคุณภาพเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงินมีความสำคัญต่อความสามารถของกิจการในการถือเพื่อเก็บกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงิน ตัวอย่างที่ง่ายที่สุดคือ การกำหนดนโยบายการลงทุนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยกำหนดเรื่อง

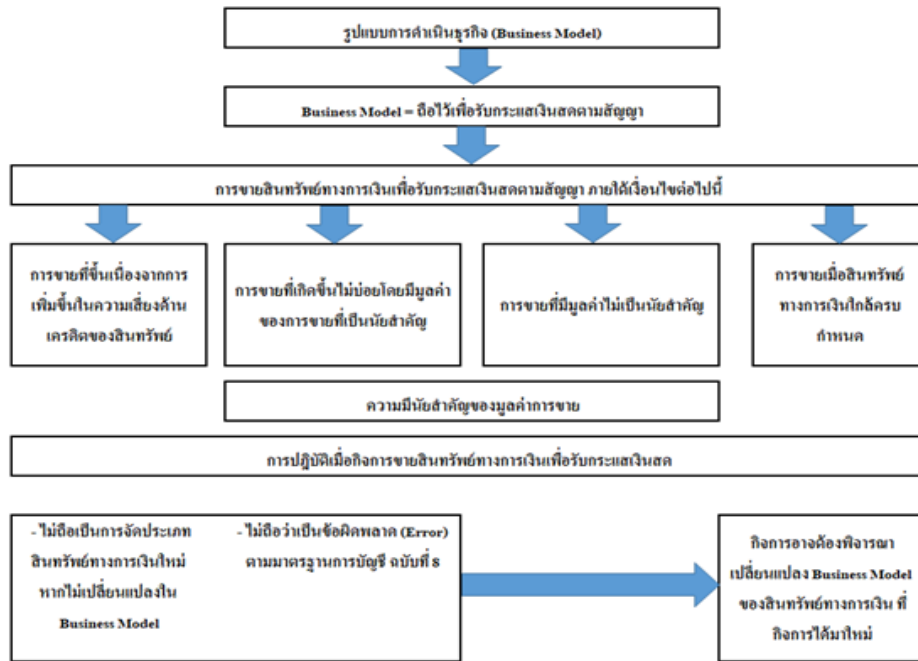
การลดผลขาดทุนเครดิตที่อาจเกิดขึ้นจากความเสื่อมถอยของเครดิตน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม หากกิจการไม่ได้กำหนดนโยบายดังกล่าวไว้ กิจการอาจแสดงโดยวิธีอื่นว่าการขายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความเสี่ยงด้านเครดิตที่เพิ่มขึ้น และเป็นไปโดยสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การถือเพื่อรับกระแสเงินสด

3. การขายที่เกิดขึ้นไม่บ่อยโดยมีมูลค่าของการขายที่เป็นนัยสำคัญ

4. การขายที่มีมูลค่าไม่เป็นนัยสำคัญเมื่อพิจารณาแต่ละรายการแยกจากกันหรือยอดรวมของทุกรายการ แม้ว่ากิจการจะมีการขายเกิดขึ้นบ่อย

5. การขายเมื่อสินทรัพย์ทางการเงินใกล้เคียงครบกำหนด เมื่อเงินที่ได้รับจากการขายมีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนกระแสเงินสดรับตามระยะเวลาคงเหลือตามสัญญา

ทั้งนี้ หากมีการขายเกิดขึ้นที่เป็นประจำหรือที่มีมูลค่าเป็นนัยสำคัญ กิจการจำเป็นต้องพิจารณาว่าการขายนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดเพียงใด ความถี่ในการขายที่เพิ่มขึ้นหรือมูลค่าของการขายที่เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาเฉพาะเจาะจงโดยข้อเท็จจริงแล้วกิจการไม่จำเป็นต้องถือว่าไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดเสมอไป เช่น การขายที่ไม่ได้เกิดความเสี่ยงด้านเครดิตที่เพิ่มขึ้น แต่เป็นการขายเพื่อบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ไม่ให้เกิดการกระจุกตัวด้านเครดิต ในบางสถานการณ์ กิจการมีความจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจเพื่อพิจารณาว่าการขายมีความสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจหรือไม่ ซึ่งข้อกำหนดใน IFRS 9 ไม่ได้ระบุเกณฑ์ที่ใช้ประเมินไว้ชัดเจน (1) การขายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ถือสินทรัพย์เพื่อกระแสเงินสดตามสัญญา (2) การขายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ถือสินทรัพย์ เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา

ภาพที่ 2.6 การจัดประเภทและการวัดค่าสินทรัพย์ทางการเงิน
ที่มา: วิเชษฐ์ โจรานสุกัจจน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

การขายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจที่ถือสินทรัพย์ เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจการถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย IFRS 9 ได้ระบุถึงรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจการถือไว้เพื่อรับ กระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย (Hold both to collect contractual cash flows and to sell) รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจที่ใช้กับกิจการที่ผู้บริหารสำคัญได้ตัดสินใจบริหารสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจากการถือและเพื่อรับกระแสเงินสดจากการขาย ในการพิจารณารูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ กิจการจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจเนื่องจากไม่มีระดับบ่งชี้ว่าความถี่หรือมูลค่าขิงการขายในระดับใดที่เป็นรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจการถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย อย่างไรก็ตาม รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความถี่และมูลค่าของการขายที่เกิดขึ้นมากกว่ารูปแบบการดำเนินงานธุรกิจถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา เพราะการขายสินทรัพย์ทางการเงินถือเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจนี้ แทนที่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ วัตถุประสงค์หลายประการที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจนี้ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ของรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจอาจเป็นการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องประจำวันเพื่อรักษาอัตราผลตอบแทนจากดอกเบี้ยให้เกิดความสอดคล้องระหว่างอายุสินทรัพย์ทางการเงินกับอายุของหนี้สินทางการเงินที่กิจการได้จัดหาเงินเพื่อนำมาลงทุนในสินทรัพย์

รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจอื่น

หากสินทรัพย์ทางการเงินเป็นตราสารหนี้ที่ไม่อยู่ภายใต้รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจที่ถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา และไม่ได้อยู่ภายใต้รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขาย กิจการต้องวัดมูลค่าตราสารหนี้เหล่านี้ด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) IFRS 9 ได้ให้ตัวอย่างรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจที่ต้องวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) ดังนี้

1. กิจการบริหารสินทรัพย์ทางการเงินโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับกระแสเงินสดจากการขายสินทรัพย์ทางการเงิน
2. กิจการที่บริหารสินทรัพย์ทางการเงินและประเมินผลการดำเนินงานโดยเกณฑ์มูลค่ายุติธรรม

พอร์ตของสินทรัพย์ทางการเงินตาม (1) นั้นเป็นไปตามนิยามที่ถือไว้เพื่อค้า ซึ่งไม่ใช่การถือไว้เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและจากการขายสินทรัพย์ทางการเงิน และสำหรับกิจการตาม (2) ได้แก่กองทุนรวมซึ่งประเมินผลโดยใช้มูลค่าทรัพย์สินสุทธิ การทบทวนรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ ณ วันที่รายงาน เพื่อพิจารณาว่ารูปแบบการดำเนินงานธุรกิจของกิจการมีการเปลี่ยนแปลงไปจากงวดก่อนหรือไม่ ลักษณะกระแสเงินสด IFRS 9 กำหนดให้ทดสอบลักษณะกระแสเงินสด (Cash Flow Characteristics) เป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งเพื่อจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

การทดสอบลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน

ตราสารหนี้ที่เข้าเงื่อนไขการจัดประเภทราคาทุนตัดจำหน่ายหรือจกประเภทเป็นมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (FVOCI) จะต้องผ่านการทดสอบลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญา (Cash flow characteristics หรือ Sole payments of principal and Interest : SPPI Test) กล่าวคือตราสารหนี้จะต้องมีลักษณะกระแสเงินสดรับตามสัญญาที่เกิดจากการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นคงค้างตามวันที่กำหนดไว้เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจาก ณ วันที่รับรู้รายการมูลค่ายุติธรรมของตราสารหนี้คือเงินต้น ส่งประกอบของดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

- มูลค่าของเงินตามเวลา
- ความเสี่ยงด้านเครดิตที่เกี่ยวกับเงินต้นคงค้างในช่วงเวลาที่กำหนด
- ต้นทุนและความเสี่ยงพื้นฐานในการกู้ยืม
- กำไรขั้นต้น

กระแสเงินสดรับตามสัญญา คือเงินต้นและดอกเบี้ยที่เป็นไปตามข้อตกลงการกู้ยืม อย่างไรก็ตามหากกระแสเงินสดรับตามสัญญามีลักษณะเชื่อมโยงกับสิ่งที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับข้อตกลงพื้นฐานในการให้กู้ยืม ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้น ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ตราสารหนี้จะถือไว้ไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบ Solely payments and interest หรือ SPPI Test

การปรับมูลค่าของเงินตามเวลา

ในการประเมินส่วนประกอบของอัตราดอกเบี้ยตามเวลาที่ผ่านไป กิจการต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ เช่น สกุลเงินสินทรัพย์ทางการเงินและช่วงเวลาที่ใช้ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย ในบางกรณีอาจมีการปรับส่วนประกอบมูลค่าของเงินตามเวลา เช่น การปรับอัตราดอกเบี้ยของสินทรัพย์ทางการเงินเป็นระยะ ๆ ตามอัตราเฉลี่ยของดอกเบี้ยระยะสั้นและระยะยาว กรณีดังกล่าว กิจการกิจการต้องประเมินว่าปรับเพื่อกำหนดกระแสเงินสดรับตามสัญญาได้แสดงถึงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นคงค้างไว้เท่านั้นหรือไม่ โดยพิจารณาว่ากระแสเงินสดรับไม่คิดลดตามสัญญา กับกระแสเงินสดรับที่ไม่คิดลดที่เกิดขึ้น หากไม่มีการปรับมูลค่าของเงินตามเวลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เช่น การประเมินสินทรัพย์ทางการเงินที่มีอัตราดอกเบี้ยผันแปร โดยกำหนดให้มีการปรับอัตราดอกเบี้ยทุกเดือนให้เป็นอัตราดอกเบี้ย 1 ปี กิจการต้องเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ทางการเงินนั้นกับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเงื่อนไขตามสัญญาเหมือนกัน และมีคุณภาพทางเครดิตที่เหมือนกัน ยกเว้นเรื่องการปรับอัตราดอกเบี้ยทุกเดือนให้เป็นอัตราดอกเบี้ย 1 ปี (กระแสเงินสดอ้างอิง) หากไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจึงจะถือว่าผ่านการทดสอบ

2.1.2.2 การวัดมูลค่าของหนี้สินทางการเงิน

หนี้สินทางการเงิน (Financial liability) คือ ภาระผูกพันตามสัญญาที่กิจการจะส่งมอบสินทรัพย์ทางการเงินหรือการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินที่ส่งผลให้กิจการต้องเสียประโยชน์

ข้อกำหนดส่วนใหญ่ IFRS 9 เกี่ยวกับหนี้สินทางการเงินกำหนดให้กิจการสามารถเลือกใช้การวัดมูลค่าหนี้สินตามมูลค่ายุติธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในความเสี่ยงด้านเครดิตของกิจการ ให้นำไปแสดงในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ดังนั้นกิจการต้องคำนึงถึง หลักเกณฑ์การจัดประเภทการวัดมูลค่าของหนี้สินทางการเงินให้สอดคล้องตาม IFRS 9 การจัดประเภทหนี้สินทางการเงินตาม IFRS 9 นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ใน IAS 39 มากนัก IFRS 9 จัดประเภทหนี้สินทางการเงินออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) IFRS 9 กำหนดให้หนี้สินทางการเงินทั้งหมดต้องวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย โดยใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง
2. มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) หนี้สินทางการเงินที่วัดด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) คือ หนี้สินทางการเงินที่ถือไว้เพื่อค้า และหนี้สินทางการเงินที่กิจการเลือกใช้วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) ตามทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม Fair value option) ที่กำหนดไว้ใน IFRS 9

IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องจัดประเภทหนี้สินทางการเงินทั้งหมด โดยวัดมูลค่าภายหลัง ด้วยวิธีราคาทุนตัดจำหน่ายเว้นแต่

- หนี้สินทางการเงินที่วัดด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน หนี้สินดังกล่าวรวมถึง หนี้สินตราสารอนุพันธ์ที่ต้องวัดมูลค่าภายหลังด้วยมูลค่ายุติธรรม
- หนี้สินทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการโอนสินทรัพย์ทางการเงินที่ไม่เข้าเงื่อนไขการตัดรายการออกจากบัญชีหรือเกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติตามเกณฑ์ความเกี่ยวข้องต่อเนื่อง

IFRS 9 กำหนดทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรม (Fair value option) โดยอนุญาตให้ กิจการสามารถวัดมูลค่าหนี้สินทางการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) ในกรณี ต่อไปนี้

- หากการใช้วิธีวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL) สามารถช่วยลดหรือขจัด ปัญหาที่ไม่สม่ำเสมอของเกณฑ์การรับรู้หรือการวัดมูลค่าเริ่มแรกหรือที่เรียกว่า Accounting mismatch ได้
- หากการบริหารหนี้สินทางการเงินนั้นใช้เกณฑ์การประเมินจากมูลค่ายุติธรรม
- ตราสารแบบผสม เช่น หุ้นกู้แปลงสภาพ หรือเงินกู้ยืมที่มีดอกเบี้ยลักษณะ Leverage ตราสารดังกล่าวมีอนุพันธ์แฝง ซึ่งต้องมีการแยกต่างหากจากกัน

2.1.2.3 การวัดมูลค่าของอนุพันธ์ทางการเงิน

หน่วยงานกำกับธนาคารในสหรัฐ ได้กำหนดให้วัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ ทางการเงิน ณ วันสิ้นงวด ในงบกำไรขาดทุน (Wayne R. Landsman, 2006) เพื่อให้ผู้ลงทุนและ เจ้าหนี้ได้รับข้อมูล สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 ที่ กำหนดให้วัดตราสารอนุพันธ์ด้วยมูลค่ายุติธรรมในงบกำไรขาดทุน และรับรู้เป็นสินทรัพย์และหนี้สิน ณ วันสิ้นงวด

อีกทั้งคณะกรรมการการกำหนดมาตรฐานการบัญชี สภาวิชาชีพการบัญชี (2559) ได้กล่าว ไว้ว่า หลักการบัญชีสำหรับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge accounting) ที่ถือปฏิบัติอยู่นี้ ได้ อ้างอิงมาจาก IAS 39 ซึ่งมีทั้งแบบทางการและไม่ทางการ และในอนาคตประเทศไทยมีแผนบังคับใช้การ บัญชีป้องกันความเสี่ยง ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง การรับรู้และการวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน (IFRS 9) ในปี พ.ศ.2563 วัดอุปสงค์เพื่อแสดงผลกระทบในงบการเงิน ซึ่งเป็น ผลจากกิจกรรมการจัดการความเสี่ยงของกิจการที่ใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการฐานะเปิด จาก ความเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน (หรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ในกรณีการ ลงทุนในตราสารทุนที่กิจการเลือกที่จะแสดงการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น: OCI) IFRS 9 จำแนกประเภทของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม (Fair value hedge) มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้บัญชีแล้ว หรือสัญญาผูกมัด (Firm Commitment) ที่ยังไม่ได้รับรู้ ซึ่งเกิดจากความเสียหายที่เฉพาะเจาะจงและจะมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

2. การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (Cash flow hedge) มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของกระแสเงินสดที่กิจการจะต้องจ่าย ซึ่งเกิดจากความเสียหายที่เฉพาะเจาะจงของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้บัญชีแล้ว หรือความเสี่ยงของรายการคาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอนที่จะเกิดขึ้น (Highly probable forecast transaction) และจะมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

3. การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในการดำเนินงานต่างประเทศ (Hedge of a net investment in a foreign operation)

การเปลี่ยนแปลงจาก IAS 39

IFRS 9 ได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดสำหรับการป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสดไว้ดังนี้

- การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสดสำหรับรายการพยากรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้รายการที่มีใช้ทางการเงิน (Non-financial Item) เช่น สินทรัพย์ถาวร สินค้าคงเหลือ หรือรายการพยากรณ์ (Forecast Transaction) ที่ได้รับป้องกันความเสี่ยงไว้ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีใช้ทางการเงินหรือหนี้สินที่มีใช้ทางการเงิน ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นข้อผูกมัดที่กำหนดไว้แน่นอนที่กิจการได้นำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรมมาใช้กิจการจะต้องปรับปรุงมูลค่าทางบัญชีของรายการดังกล่าวด้วยผลกำไรขาดทุนสะสมที่ได้รับรู้โดยตรงไปยังส่วนทุนหรือที่เรียกว่า Basis Adjustment ภายใต้ข้อกำหนดใน IAS 39 กิจการอาจเลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีข้างต้น หรือเลือกที่บันทึกบัญชีโดยคงผลกำไรขาดทุนสะสมไว้ในส่วนทุนจนกระทั่งเมื่อรายการดังกล่าวส่งผลต่อกำไรขาดทุนแล้ว กิจการจึงนำผลกำไรขาดทุนสะสมมาบันทึกผ่านกำไรขาดทุน ในขณะที่ IFRS 9 ไม่อนุญาตให้ปฏิบัติ

- หากสถานะสุทธิ (Net Position) ของกลุ่มรายการที่มีสถานะความเสี่ยงที่หักล้างกันได้ กำหนดให้เป็นรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสดตามข้อกำหนดใน IFRS 9 นั้นอนุญาตให้ใช้สำหรับการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเท่านั้น ในการมอบหมายให้สถานะสุทธิเป็นรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง กิจการต้องระบุไว้ในรอบระยะเวลาการรายงานที่คาดว่ารายการพยากรณ์จะส่งผลกระทบต่อกำไรขาดทุน รวมทั้งลักษณะและจำนวนที่คาดว่าจะกระทบต่อกำไรขาดทุนในแต่ละรอบระยะเวลาการรายงาน กำไรหรือขาดทุนจากการป้องกัน

ความเสี่ยงจะต้องนำมาแสดงไว้ เป็นรายการแยกต่างหากในงบกำไรขาดทุนและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ในขณะที่ IAS 39 ไม่อนุญาตให้สถานะสุทธิเป็นรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง

IFRS 9 กำหนดให้การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสดสำหรับกลุ่มรายการที่สถานะความเสี่ยงไม่สามารถหักล้างกันได้ (Gross Position) กิจการต้องนำรายการกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงไปปันส่วนให้กับรายการแต่ละบรรทัดที่แสดงในกำไรขาดทุนตามสัดส่วนที่ได้รับผลกระทบจากรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงตามเกณฑ์ที่เป็นระบบและสมเหตุสมผล ในขณะที่ IAS 39 ไม่มีข้อกำหนดในการแสดงผลกำไรหรือขาดทุนดังกล่าวไว้ในกำไรขาดทุน

การรับรู้ผลแตกต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชี

IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องรับรู้ผลแตกต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินทางการเงินหรือ บางส่วนของรายการหนี้สินทางการเงินที่สิ้นสุดลง หรือ ที่ได้โอนให้กับบุคคลอื่นและสิ่งตอบแทนที่จ่ายซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ที่ไม่ใช่เงินสดที่มีการโอนไปหรือหนี้สินที่รับมา โดยให้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุน ทั้งนี้หากกิจการได้ซื้อคืนบางส่วนของรายการหนี้สินทางการเงิน กิจการต้องปันส่วนมูลค่าตามบัญชีเดิมของรายการหนี้สินทางการเงินระหว่างส่วนที่ยังคงรับรู้ต่อไปและส่วนที่มีการตัดรายการออกจากบัญชี โดยพิจารณามูลค่ายุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับส่วนของรายการหนี้สินทางการเงินเหล่านั้น ณ วันที่มีการซื้อคืน ซึ่งเป็นผลแตกต่างระหว่าง

1. มูลค่าตามบัญชีที่ปันส่วนให้กับส่วนที่มีการตัดรายการออกจากบัญชี
2. สิ่งตอบแทนที่จ่าย ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ที่ไม่ใช่เงินสดที่ได้โอนไปหรือหนี้สินที่รับมาสำหรับ

ส่วนที่มีการตัดรายการออกจากบัญชี กิจการต้องรับรู้ในกำไรหรือขาดทุน

ธุรกรรมอนุพันธ์กับการป้องกันความเสี่ยง

ความสัมพันธ์ในลักษณะการป้องกันความเสี่ยงประกอบด้วยเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงซึ่ง IFRS 9 ได้ปรับปรุงข้อกำหนด โดยให้เพิ่มความสามารถในการเป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ซึ่งเปรียบเทียบกับ IAS 39

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9 และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงตาม IAS 39

IAS 39	IFRS 9
เครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instruments)	
อนุพันธ์	ไม่เปลี่ยนแปลง
เครื่องมือทางการเงินที่มีใช้อนุพันธ์ทางการเงินนั้นสามารถป้องกันความเสี่ยงได้เฉพาะความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเท่านั้น	เครื่องมือทางการเงิน (ที่ไม่ใช้อนุพันธ์ทางการเงิน) สามารถป้องกันความเสี่ยงได้เฉพาะความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเท่านั้น โดยได้กำหนด

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9 และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ตาม IAS 39 (ต่อ)

IAS 39	IFRS 9
	เพิ่มเติมว่าหากเครื่องมือทางการเงินที่มีใช้อนุพันธ์ทางการเงินวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนสามารถใช้ป้องกันความเสี่ยงอื่น ๆ ได้นอกเหนือไปจากความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน
เครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instruments)	
ให้รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าตามเวลาของสิทธิเลือกไว้ในกำไรขาดทุน	ให้รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าตามเวลาของสิทธิเลือกไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ แล้วให้ปรับปรุงการจัดประเภทรายการผ่านกำไรขาดทุนโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้ ซึ่งงวดเวลาเดียวกันกับที่รายการบัญชีทั้งสองได้บันทึกผ่านกำไรขาดทุน
กำหนดทางเลือกไว้ 2 วิธีสำหรับวิธีปฏิบัติในการรับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของ Forward Points (Forward Points ของสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า คือ อัตราแลกเปลี่ยนที่สะท้อนส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างเงินสองสกุลที่นำมาแลกเปลี่ยนกัน และ Forward points ของสัญญาซื้อขายโภคภัณฑ์ล่วงหน้า คือ ต้นทุนในการถือครองซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการเก็บรักษาและต้นทุนอื่น ๆ)	สามารถใช้วิธีการทั้ง 2 วิธี ตาม IAS 39 ใดๆก็ตาม กิจกรรมกำหนดได้เฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอัตราทันที (Spot rate) เท่านั้นที่เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง และอนุญาตให้กิจกรรมรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของ Forward Points ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และทยอยตัดมูลค่ายุติธรรมของ Forward Points ที่รับรู้ไว้เมื่อเริ่มแรกตลอดระยะเวลาของความสัมพันธ์ในการป้องกันความเสี่ยงเพื่อลดความผันผวนของกำไรขาดทุน
ไม่ได้ระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางบัญชีสำหรับ Currency Basis Spreads ของสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Cross Currency Swap)	กำหนดให้ Currency Basis Spreads ของสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแยกออกจากการมอบหมายให้เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงโดยถือเป็นต้นทุนของความสัมพันธ์ในการป้องกันความเสี่ยง และให้รับรู้การเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9 และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ตาม IAS 39 (ต่อ)

IAS 39	IFRS 9
	ใน Currency Basis Spread ผ่านกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จในลักษณะเดียวกันกับ Forward Points
รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง (Hedged Items)	
นิยามของรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้	ไม่เปลี่ยนแปลง
สามารถป้องกันองค์ประกอบความเสี่ยงของ รายการทางการเงินเท่านั้น (Financial Item)	เพิ่มให้สามารถป้องกันองค์ประกอบความเสี่ยง ของรายการที่มีใช้รายการทางการเงิน (Non- financial Item) ได้
ไม่อนุญาตให้สถานะสุทธิ (Net Position) เป็น รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง	อนุญาตให้สถานะสุทธิ (Net Position) เป็น รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงได้ในบาง สถานการณ์
ไม่ให้ใช้การแยกรายการเป็นชั้น (Layer) ให้เป็น รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง เว้นแต่ในการ ป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด	ในบางสถานการณ์ สามารถใช้การแยกรายการ เป็นชั้นเพื่อกำหนดให้เป็นรายการที่ได้ป้องกัน ความเสี่ยงได้ ทั้งในกรณีการป้องกันความเสี่ยง จากกระแสเงินสดและการป้องกันความเสี่ยงจาก มูลค่ายุติธรรม
ไม่อนุญาตให้มอบหมายอนุพันธ์ให้เป็นรายการที่ ได้ป้องกันความเสี่ยง	อนุญาตให้นำความเสี่ยงจากอนุพันธ์และส่วนที่ มีใช้อนุพันธ์มารวมเป็นความเสี่ยงรวม (Aggregated Exposure) เพื่อบอกหมายให้เป็น รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง

ที่มา: วิเชษฐ์ วิจารณ์สุกาจัน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

2.2.2.4 การวัดค่าอนุพันธ์ทางการเงินแฝง

IFRS 9 อธิบายในส่วนของสินทรัพย์เครื่องมือทางการเงินแบบผสม (อนุพันธ์แฝง) ว่า ผู้ถือไม่
ต้องบันทึกบัญชีแยกองค์ประกอบที่เป็นหนี้สินออกจากองค์ประกอบที่เป็นส่วนของเจ้าของ เครื่องมือ
ทางการเงินทั้งหมด ซึ่งรวมถึงอนุพันธ์แฝงจะถูกจัดประเภทตามการดำเนินธุรกิจ (Business model)
และตามลักษณะของกระแสเงินสด (Cash flow characteristics) ตามสัญญาของสินทรัพย์ทาง
การเงิน

โดยทั่วไปกระแสเงินสดจากอนุพันธ์แฝงกับสัญญาหลักจะไม่เป็นการชำระเงินต้นและดอกเบี้ย จากจำนวนเงินคงค้างเท่านั้น กล่าวคือไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบด้านลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญา ของสินทรัพย์ทางการเงิน (Cash flow test หรือ Solely payments of principal and interest: SPPI test) ดังนั้น สัญญาแบบผสมจึงไม่เข้าเงื่อนไขในการจัดประเภทรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่ วัดมูลค่าตามราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) กิจการจึงต้องวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน แบบผสมโดยวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน (FVTPL)

เหตุผลในการกำหนดเครื่องมือทางการเงินแบบผสมไม่ต้องบันทึกบัญชีโดยแยกองค์ประกอบ (Bifurcation accounting) เนื่องจากการบันทึกบัญชี โดยแยกองค์ประกอบจะทำให้เกิดความ แตกต่างจากสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันสองชนิด

ตัวอย่างเช่นเครื่องมือทางการเงินที่เป็นแบบผสมสองชนิด ชนิดแรกเป็นเครื่องมือทางการเงิน ที่มีกระแสเงินสดรับจากการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเท่านั้นและอนุพันธ์แฝงที่มีกระแสเงินสด เชื่อมโยงกับราคาตราสารทุน อีกชนิดหนึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีกระแสเงินสดรับเกิดขึ้นไม่ใช่ เกิดจากการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเท่านั้นและอนุพันธ์แฝงที่มีกระแสเงินสดสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับสัญญาหลัก ตัวอย่างเช่น หนี้ที่มีการจ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่ากับอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Levered debt) เช่น 1.5 เท่า ของอัตราดอกเบี้ย MLR

หากกิจการบันทึกบัญชีเครื่องมือทางการเงินแบบผสมชนิดแรกโดยแยกองค์ประกอบจะทำให้ กิจการบันทึกบัญชีเครื่องมือทางการเงินโดยแยกออกเป็นสองส่วน ในส่วนแรกเป็นการบันทึกรายการ เครื่องมือทางการเงินในส่วนที่มีกระแสเงินสดรับจากการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเท่านั้นโดยวัด มูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ส่วนที่สองคือการบันทึกรายการอนุพันธ์แฝงที่มีกระแสเงินสดรับเชื่อม โดโยงกับราคาตราสารทุนโดยวัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน IFRS 9 จึงได้พยายามออก ข้อกำหนดเพื่อลดความยุ่งยากซับซ้อนในการบันทึกบัญชีที่เกิดจาก IAS 39

เพื่อปรับปรุงการรายงานเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน โดยกำหนดให้ผู้ถือเครื่องมือทาง การเงินที่มีกระแสเงินสดรับเชื่อมโดยกับราคาตราสารทุน กิจการจะต้องจัดประเภทเป็นเครื่องมือทาง การเงินที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน

2.2.3 การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

IASB ได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินไว้ใน IFRS 9 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2557 ข้อกำหนดดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากข้อกำหนดที่ระบุไว้ใน IAS 39 อย่าง มาก เนื่องจากในช่วงวิกฤติการทางการเงินจากสินเชื่อซบเซาช่วงปี พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2551 พบว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการบันทึกผลขาดทุนจากด้อยค่าตามวิธีผลขาดทุนที่เกิดขึ้นแล้ว (Incurred loss model) ที่ใช้ใน IAS 39 มีข้อบกพร่อง เนื่องจากการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าเข้าไปและน้อย เกินไป IASB จึงได้ปรับปรุงแก้ไข โดยกำหนดให้กิจการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินที่

ตามวิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected loss model) ซึ่งมีลักษณะที่มองไปถึงอนาคตโดยไม่ ต้องรอให้เกิดข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าเกิดขึ้น

หลักการของการด้อยค่าเครื่องมือทางการเงิน

IFRS 9 กำหนดให้กิจการกันเงินสำรองให้ครอบคลุมความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดย คำนึงถึงเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Forward-looking Information) ที่ส่งผลกระทบต่อ ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยประเมินจากข้อมูลหรือปัจจัยภายใน (Internal) และ ภายนอก (External) เช่น อัตราการว่างงานในปัจจุบัน อัตราการเติบโตของ GDP การเปลี่ยนแปลง ทางด้านเทคโนโลยีและการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น รวมทั้งขอบเขต IFRS 9 ยังกำหนดให้ เครื่องมือทางการเงินที่เข้าข่ายต้องพิจารณาการด้อยค่าเพื่อกันเงินสำรองให้มีขอบเขตกว้างขึ้น ซึ่ง ครอบคลุมไปถึงรายการนอกงบดุล (Off-balance sheet item) ของลูกหนี้ที่ไม่เป็น NPL ซึ่งเป็น สินเชื่อด้อยคุณภาพ (Non-performing loan: NPL) โดยการสำรองดังกล่าวทำให้กิจการสามารถ รองรับผลเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ รวมทั้งการผิदनัดชำระหนี้ของลูกหนี้ตลอดอายุของ สัญญาแล้วโดยสรุป ตามภาพรวมของการประเมินการด้อยค่าเครื่องมือทางการเงินภายใต้ IFRS 9 กิจการต้องคำนึงถึงขอบเขตของสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial assets) และรายการนอกงบแสดง ฐานะการเงิน (งบดุล) (Off-Balance Sheet Items) และผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายใต้ เหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับหลักการในภาพรวมเรื่องการด้อยค่า (Impairment)

การด้อยค่า		ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	
ขอบเขต		Forward-looking	
สินทรัพย์ทางการเงิน	รายการนอกงบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) (Off-Balance Sheet Items)	Forward-looking	เหตุการณ์ในอดีต (Past events)
			สถานการณ์ปัจจุบัน (Current conditions)
<ul style="list-style-type: none"> Amortized cost FVOCI ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า (Lease receivables) ลูกหนี้การค้า (Trade receivables) 	<ul style="list-style-type: none"> ภาระผูกพันที่ไม่สามารถยกเลิกได้ (Irrevocable loan commitments) สัญญาค้ำประกันทางการเงินที่ไม่สามารถยกเลิกได้ (Irrevocable financial guarantee contracts) 		การคาดการณ์ถึงสภาวะทางเศรษฐกิจในอนาคต (Forecasts of future economic conditions)

ภาพที่ 2.7 การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

ที่มา: วิเชษฐ์ โรจนสุกาน และ ศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2561)

เป็นการแสดงให้เห็นถึงหลักการของ IFRS 9 ในการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งมีขอบเขตสำหรับสินทรัพย์ทางการเงิน (ได้แก่ สินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized cost) และที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ๆ (Fair value through OCI: FVOCI) ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า และลูกหนี้การค้า) และสำหรับรายการนอกงบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) (ได้แก่ ภาระผูกพัน และสัญญาค้ำประกันทางการเงินที่ไม่สามารถยกเลิกได้) ภายใต้ขอบเขตดังกล่าว IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าตามวิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected loss model) ด้วยการคาดการณ์ไปข้างหน้า (Forward-looking)

สินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าด้านเครดิต

IFRS 9 กำหนดว่าสินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าด้านเครดิต (Credit-impaired financial asset) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตของสินทรัพย์ทางการเงิน โดยมีหลักฐานอันเที่ยงธรรมที่แสดงว่าสินทรัพย์ทางการเงินมีการด้อยค่าด้านเครดิต กิจการสังเกตได้จากเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- (1) การประสบปัญหาทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญของผู้ออกหรือผู้กู้
- (2) การไม่ปฏิบัติตามสัญญา เช่น การปฏิบัติผิดสัญญาหรือการค้างชำระ
- (3) ผู้ให้กู้ผ่อนปรนเงื่อนไขแก่ผู้กู้ที่มีปัญหาทางการเงินเนื่องจากเศรษฐกิจหรือเงื่อนไขตามสัญญา ซึ่งผู้ให้กู้จะไม่พิจารณาผ่อนปรนให้ในกรณีอื่น ๆ
- (4) มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ผู้กู้จะล้มละลายหรือปรับโครงสร้างทางการเงิน
- (5) การล่มสลายไปของตลาดซื้อขายคล่องของสินทรัพย์ทางการเงินเนื่องจากประสบปัญหาทางการเงิน
- (6) การซื้อหรือการได้มาซึ่งสินทรัพย์ทางการเงินด้วยจำนวนที่มีส่วนลดจำนวนมาซึ่งสะท้อนถึงผลขาดทุนด้านเครดิตที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ กิจการอาจไม่สามารถระบุได้ว่าสินทรัพย์มีการด้อยค่าด้านเครดิตมาจากเหตุการณ์เดียว ซึ่งอาจเกิดจากหลาย ๆ เหตุการณ์รวมกันได้

วิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

หลักการของวิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected loss model) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของคุณภาพทางเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน โดยทั่วไปผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จะมีค่าเข้าใกล้ความสูญเสียตลอดอายุของสินทรัพย์ กล่าวคือ หากข้อมูลในอดีตบ่งชี้ว่าการดำเนินงานในปัจจุบันโดยสถานะทางเศรษฐกิจไม่มีการเปลี่ยนแปลง กิจการจะเกิดความสูญเสียประมาณร้อยละ 7 ซึ่งกิจการก็จะสามารถคาดการณ์ได้ว่าความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจะมีอัตราใกล้เคียงกับร้อยละ 7 จากแบบจำลองนี้ทำให้กิจการสามารถแบ่งระดับความเสี่ยงได้อย่าง

ทั้งหมด 3 ระดับ โดยกิจการจะรับรู้จำนวน ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามระดับความเสี่ยงมถอยทางเครดิต วิธีการนี้มีเกณฑ์ในการวัดมูลค่า 2 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 12 เดือน (Stage 1) เกณฑ์นี้ใช้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินทุกรายการที่ไม่มีสถานะทางเครดิตเสื่อมถอยตั้งแต่รับรู้รายการหรือสินทรัพย์ทางการเงินที่มีความเสี่ยงทางเครดิตต่ำ ณ วันที่รายงาน

(2) ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุของสินทรัพย์ทางการเงิน (Stage 2 และ Stage 3)

เกณฑ์นี้ใช้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่มีสถานะทางเครดิตเสื่อมลง

วิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected loss model)		
ขั้นที่ 1 (Stage 1) Performing 1-	ขั้นที่ 2 (Stage 2) Underperforming	ขั้นที่ 3 (Stage 3) Non-
<ul style="list-style-type: none"> • ตราสารทางการเงินที่ไม่มีเครดิตเสื่อมถอยตั้งแต่เริ่มรับรู้สินทรัพย์ • เป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงทางเครดิตต่ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • มีสถานะทางเครดิตเสื่อมถอยลงอย่างเป็นนัยสำคัญ • ข้อสมมติฐาน: ค้างชำระตามสัญญา มากกว่า 30 วัน 	<ul style="list-style-type: none"> • มีหลักฐานที่ยังธรรมบ่งชี้ว่าเกิดผลขาดทุนด้านเครดิต • ข้อสมมติฐาน: ค้างชำระตามสัญญา มากกว่า 90 วัน
<ul style="list-style-type: none"> • รับรู้ดอกเบี้ยวิธี EIR เกณฑ์ Gross Basis 	<ul style="list-style-type: none"> • รับรู้ดอกเบี้ยวิธี EIR เกณฑ์ Gross Basis 	<ul style="list-style-type: none"> • รับรู้ดอกเบี้ยวิธี EIR เกณฑ์ Gross Basis

ภาพที่ 2.8 วิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ที่มา: วิเชษฐ์ โจรนสุกาน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

กิจการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยของสินทรัพย์ทางการเงินที่อยู่ในขั้นที่ 1 (Stage 1) และขั้นที่ 2 (Stage 2) ตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest rate: EIR) ที่คำนวณตามเกณฑ์มูลค่าตามบัญชีก่อนหักค่าเผื่อการด้อยค่า (Gross basis) และรายได้ดอกเบี้ยของสินทรัพย์ทางการเงินที่อยู่ในขั้นที่ 3 (Stage 3) ตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่คำนวณตามเกณฑ์มูลค่าตามบัญชีหลังจากหักค่าเผื่อการด้อยค่า (Net basis)

ขอบเขตของวิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าตามวิธีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected loss model) โดยครอบคลุมถึง

- สินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นเครื่องมือทางการเงินประเภทหนี้ซึ่งวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย (Financial asset at amortized cost) ตัวอย่างเช่น เงินให้กู้ยืม ตราสารหนี้ เงินฝาก ลูกหนี้การค้า
- สินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นตราสารหนี้ที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Financial asset at FVOCI)
- ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า (Lease receivables) ภายใต้มาตรฐานการบัญชี เรื่อง สัญญาเช่า สินทรัพย์ตามสัญญาภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า
- ภาระผูกพันในการให้กู้ยืม ที่ไม่ได้วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน
- สัญญาค้ำประกันทางการเงิน (ยกเว้นที่บันทึกบัญชีเป็นสัญญาประกันภัย)

วิธีการประเมินการด้อยค่า

IFRS 9 กำหนดวิธีการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินไว้ 3 วิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของ สินทรัพย์หรือความเสี่ยง ดังนี้

- 1) วิธีทั่วไปหรือวิธีแบบ 3 ขั้น (General approach หรือ 3 Stage approach)
- 2) วิธีแบบง่าย (Simplified approach)
- 3) วิธีที่ใช้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่มีเครดิตเสื่อมถอยที่กิจการซื้อ

วิธีการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

1. วิธีทั่วไปหรือวิธีแบบ 3 ขั้น (General approach, 3 Stage approach)

วิธีทั่วไปสำหรับประเมินการด้อยค่านั้น ใช้กระบวนการจัดสินทรัพย์ทางการเงินตามคุณภาพเครดิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ปกติ (Performing)

ครอบคลุมตราสารทางการเงินที่ไม่มีเครดิตเสื่อมถอยตั้งแต่เริ่มรับรู้สินทรัพย์ เป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงทางเครดิตต่ำ (1 Year expected loss) โดยกิจการสามารถพิจารณาจากสถานการณ์ต่อไปนี้

- ความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามสัญญาต่ำ
- ผู้กู้ยืมมีความสามารถจ่ายชำระกระแสเงินสดตามสัญญาและจ่ายชำระภาระผูกพัน ในระยะเวลาอันใกล้ได้ และ

- การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและธุรกิจในระยะยาวไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของผู้กู้ยืมในการจ่ายชำระกระแสเงินสดตามสัญญา

นอกจากนั้นกิจการอาจพิจารณาจากการจัดอันดับความเสี่ยงด้านเครดิตของเครื่องมือทางการเงินภายในกิจการหรือการใช้วิธีการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความเสี่ยงด้านเครดิตต่ำ รวมทั้งที่ได้รับการจัด อันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตจากบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่อยู่ใน “ระดับน่าลงทุน” (Investment grade) ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงด้านเครดิตต่ำ ทั้งนี้ อาจไม่จำเป็นต้องได้รับการจัดอันดับจากบุคคลภายนอก แต่ควรพิจารณาว่าความเสี่ยงด้านเครดิตอยู่ในระดับต่ำจากมุมมองของผู้มีส่วนร่วมในตลาด(Market Participant Perspective) โดยคำนึงถึงข้อกำหนดและเงื่อนไขทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ด้อยคุณภาพ (Under-performing)

ครอบคลุมตราสารทางการเงินที่มีสถานะทางเครดิตเสื่อมถอยลงอย่างเป็นนัยสำคัญแต่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่บ่งชี้ว่ามีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลขาดทุนทางเครดิต (Lifetime expected loss) พิจารณาได้ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงในความเสี่ยงที่จะผิหนดชำระตลอดอายุของเครื่องมือทางการเงินมีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- การเปรียบเทียบความเสี่ยงที่จะผิหนดชำระในวันที่รายงาน กับ ณ วันที่เริ่มรับรู้รายการ การประเมินโดยใช้ข้อมูลจากปัจจัยเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ลดลง ราคาหุ้นกู่ลดลง หรืออัตราส่วนสินเชื่อก่อนคุณภาพลดลงอย่างมาก เป็นต้นและข้อมูลจากปัจจัยเชิงคุณภาพ (เช่น อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น การขาดเงินทุนหมุนเวียน มีคดีความ) จากข้อสันนิษฐานข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นการค้างชำระเกินกว่า 30 วัน

ขั้นที่ 3 สงสัยจะสูญ (Non-performing)

ครอบคลุมสินทรัพย์ทางการเงินที่มีหลักฐานเพียงพอที่บ่งชี้ว่าได้มีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลขาดทุนทางเครดิตแล้ว (Lifetime expected loss) พิจารณาได้ดังนี้ การผิตสัญญาของผู้ออกสินทรัพย์ เช่น การผิหนดชำระหนี้เงินต้นหรือดอกเบี้ย โดยมีข้อสันนิษฐานที่แสดงให้เห็นถึงการค้างชำระเกิน 90 วัน

การประสบปัญหาทางการเงินอย่างมีสาระสำคัญของผู้ออกสินทรัพย์ ซึ่งไม่มีตลาดซื้อขายคล่องสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินอีกต่อไปหรือการผ่อนปรนการชำระหนี้ของเจ้าหนี้ให้กับผู้ออกสินทรัพย์หรือผู้ออกสินทรัพย์มีโอกาสล้มละลายสูงมาก

กิจการควรมีการดำเนินการแบบง่าย ๆ และตั้งข้อสันนิษฐานไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ประเมินว่ามีความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างเป็นนัยสำคัญหรือไม่ เนื่องจากการประเมินปัจจัยดังกล่าวใช้เป็น

เกณฑ์สำคัญเพื่อพิจารณาว่าสินทรัพย์ทางการเงินนั้นจัดอยู่ในกลุ่มใดซึ่งมีผลต่อการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่า ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามที่กำหนดไว้ใน IFRS 7 เพื่ออธิบายถึง ข้อมูลนำเข้า ข้อสมมติ และเทคนิคที่ใช้ในการประมาณการผลขาดทุนทางเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงเทคนิคที่ใช้

2. วิธีแบบง่าย (Simplified approach)

วิธีนี้ใช้กับสินทรัพย์ตามสัญญา ลูกหนี้การค้าที่ไม่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการจัดหาเงิน (Lifetime probability of default) กระทำโดยการวิเคราะห์ลูกหนี้ตามอายุหนี้ ตามแนวตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญแบบเดิม

3. วิธีที่ใช้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่มีเครดิตเสื่อมถอยที่กิจการซื้อหรือที่กิจการเป็นผู้ให้กู้ยืมเอง (Credit-adjusted effective interest rate approach)

วิธีนี้ใช้กับสินทรัพย์ทางการเงินที่มีเครดิตเสื่อมถอย เมื่อมีเหตุการณ์ที่มีผลกระทบในทางลบต่อ ประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตเกิดขึ้น กิจการสามารถพิจารณาได้จากเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ออกตราสารทางการเงินหรือผู้กู้ยืมประสบปัญหาทางการเงินที่สำคัญ
- (2) มีการผิดสัญญา เช่น การผิดนัดชำระหนี้ การชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด
- (3) ผู้ให้กู้มีเหตุผลตามสัญญาหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเงินของผู้ทำให้ผู้ให้กู้ต้องยอมผ่อนปรนเงื่อนไขให้แก่ผู้กู้
- (4) มีความเป็นไปได้ว่าผู้กู้จะเข้าสู่กระบวนการล้มละลายหรือปรับโครงสร้างทางการเงิน
- (5) ตลาดที่คล่องตัวสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินได้หดหายไปเนื่องจากปัญหาทางการเงิน
- (6) การซื้อหรือก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินด้วยราคาที่ปรับลดอย่างมากสะท้อนให้เห็นว่าผลขาดทุนทางเครดิตได้เกิดขึ้น

ตารางที่ 2.3 วิธีการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ตาม IFRS9

วิธีการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ตาม IFRS 9		
วิธีทั่วไปหรือวิธีแบบ 3 ชั้น	วิธีแบบง่าย	Credit-adjusted EIR approach
-Amortized cost	-ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า	- สินทรัพย์ทางการเงินที่มีเครดิต
-FVOCI	(Lease receivables)	เสื่อมถอยที่กิจการซื้อหรือที่
-Off-balance sheet items	-ลูกหนี้การค้า (Trade receivable)	กิจการเป็นผู้ให้กู้ยืมเอง
-ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า		

ที่มา: วิเชษฐ์ วิจารณ์สุกาญจน และ ศิลปพร ศรีจันทเพชร (2561)

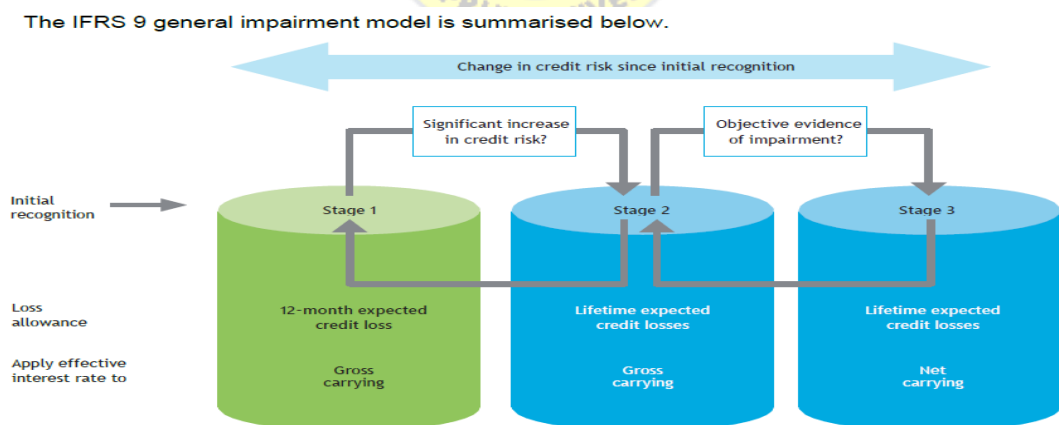
การวัดมูลค่าผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected credit loss) คือ ผลขาดทุนด้านเครดิต ถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากความเสี่ยงในการไม่ชำระเงินตามระยะเวลาของสัญญานั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้น IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องวัดผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของเครื่องมือทางการเงินโดยให้สะท้อนถึงเรื่องจำนวนเงินที่เป็นกลางและถ่วงน้ำหนักตามความน่าจะเป็น โดยพิจารณาจากการประเมินจากช่วงของผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ของมูลค่าของเงินตามเวลา และข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตสภาพการณ์ปัจจุบัน และการคาดการณ์สถานะทางเศรษฐกิจในอนาคตที่สนับสนุนและมีความสมเหตุสมผล ซึ่งสามารถหาได้ ณ วันที่รายงาน โดยกิจการไม่ต้องใช้ต้นทุนหรือความพยายามที่มากเกินไป

วิธีการวัดมูลค่าผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตาม TFRS 9 ประกอบด้วย 3 วิธี ดังนี้

- 1) วัดจากสินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงทางเครดิตเท่ากัน (Homogeneous credit risk on loan)
- 2) วัดจากผลขาดทุนในอดีต (Historical Loss data calculation)
- 3) วัดจากแหล่งข้อมูลภายนอกปรับด้วยความสามารถในการชำระหนี้ (External information and repayment ability adjustment)

การสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุการใช้งาน (ความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดจากการผิดนัดชำระหนี้ตลอดอายุของตราสารการเงิน)รูปแบบการด้อยค่าทั่วไปของ TFRS 9 มีดังนี้

ภาพที่ 2.9 สรุปการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

ที่มา: ©2016 ZAO Deloitte & Touche CIS. All rights reserved.

เกณฑ์สำหรับการประมาณความสูญเสียเครดิตที่คาดไว้

การวัดการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะต้องสะท้อนถึงจำนวนที่เป็นกลางและมีน้ำหนักเป็นไปได้ที่กำหนดโดยการประเมินช่วงของผลลัพธ์ที่เป็นไปได้รวมทั้งการรวมมูลค่าตามเวลาของเงิน นอกจากนี้ควรพิจารณาข้อมูลที่สมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตภาวะปัจจุบันและการคาดการณ์ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการพยากรณ์ภาวะเศรษฐกิจในอนาคตเมื่อวัดความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

มาตรฐานกำหนดการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะเป็ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของการสูญเสียเครดิตที่มีน้ำหนักเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้ ไม่ใช่ทุกสถานการณ์ที่เป็นไปได้ต้องได้รับการพิจารณา แต่อย่างน้อยที่สุดความเสี่ยงหรือความน่าจะเป็นที่เกิดจากการสูญเสียเครดิตจะต้องพิจารณาถึงแม้ความน่าจะเป็นของการสูญเสียเครดิตจะเกิดขึ้นก็ตาม นิติบุคคลต้องมีข้อมูลที่สมเหตุสมผลและสนับสนุน (เช่นข้อมูลที่มีอยู่ในวันที่รายงาน) ข้อมูลมีความสมเหตุสมผลเมื่อได้รับไม่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายหรือความพยายามที่ไม่เหมาะสม (พร้อมด้วยข้อมูลที่มีอยู่เพื่อวัตถุประสงค์ในการรายงานทางการเงินที่มีคุณสมบัติเช่น)

สำหรับการใช้แบบจำลองดังกล่าวกับภาระผูกพันเงินกู้ บริษัทจะพิจารณาความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ที่จะต้องชำระในขณะที่การใช้แบบจำลองสำหรับสัญญาค้ำประกันทางการเงินจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้รายดังกล่าว กิจกรรมอาจใช้สิ่งที่เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติเมื่อคาดว่าจะเกิดการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากสอดคล้องกับหลักการในมาตรฐาน (เช่น ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดจากลูกหนี้การค้าอาจคำนวณโดยใช้เกณฑ์การจัดหาที่มีอัตราคงที่ตามที่กำหนด ลูกหนี้การค้าค้างชำระ) เพื่อให้สะท้อนถึงมูลค่าของเวลาที่คาดว่าจะได้รับผลขาดทุนคาดว่าจะได้รับลดไปจนถึงวันที่ในรายงานโดยใช้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของสินทรัพย์ (หรือประมาณ) ซึ่งกำหนดในการรับรู้ครั้งแรก ควรใช้ "อัตราดอกเบี้ยที่ให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยเครดิต" สำหรับการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากสินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าเครดิตที่ซื้อหรือเกิดขึ้น

คาดว่าจะเกิดการลดลงของรายได้จากการให้สินเชื่อที่ยังไม่ได้เบิกใช้โดยใช้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (หรือประมาณ) ซึ่งจะใช้เมื่อรับรู้สินทรัพย์ทางการเงินที่เกิดจากภาระผูกพัน หากไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของภาระผูกพันเงินกู้ อัตราคิดลดควรเป็นผลสะท้อนถึงการประเมินมูลค่าปัจจุบันของเวลาของเงินและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดเฉพาะในกรณีที่เกิดความเสี่ยงเท่านั้น โดยการปรับอัตราคิดลดแทนการปรับลดเงินสดที่ลดลง วิธีนี้ควรใช้เพื่อลดการสูญเสียเครดิตของสัญญารับประกันทางการเงินที่คาดว่าจะได้รับซึ่งอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงไม่สามารถกำหนดได้

IFRS 9 เป็นที่ชัดเจนว่า สินทรัพย์ทางการเงินแต่ละรายการวัดการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะต้องรวมถึงความน่าจะเป็นของการสูญเสียเครดิต แม้ว่าจะเป็นไปไม่ได้และน่าจะเป็นผลที่เกิดจาก

การรวบรวมกระแสเงินสดตามสัญญาทั้งหมด ข้อกำหนดที่มีผลบังคับใช้ห้ามมิให้กิจการประเมินผลการสูญเสียเครดิตที่คาดว่าจะได้รับจากผลการประเมินที่เป็นไปได้มากที่สุด มาตรฐานนี้กำหนดให้กิจการต้องหักมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ทางการเงินทันทีเมื่อกิจการไม่มีความคาดหวังในการได้รับคืน IFRS 9 ระบุว่า การตัดจำหน่ายถือเป็นเหตุการณ์การตัดจำหน่ายและอาจเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ทั้งจำนวนหรือบางส่วนของสินทรัพย์

การตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน

IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องพิจารณา เพื่อตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินออกจากบัญชี โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและสภาพแวดล้อมในการพิจารณา ในบทนี้จะกล่าวถึงการตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินตาม TFRS 9 ซึ่งก่อนที่จะประเมินว่าขอบเขตของการตัดรายการออกจากบัญชีและมูลค่าที่ตัดรายการออกนั้นมีความเหมาะสมตามข้อกำหนดตาม TFRS 9 หรือไม่ กิจการต้องกำหนดว่าควรนำข้อกำหนดดังกล่าวมาถือปฏิบัติกับส่วนหนึ่งของสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือส่วนหนึ่งของกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน) หรือสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน) ทั้งจำนวน

การด้อยค่ากับการตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงิน

IFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินออกจากบัญชี (Derecognition of financial assets) เมื่อมีเหตุการณ์ต่อไปนี้เกิดขึ้น

- 1) สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินได้สิ้นสุด หรือ
- 2) กิจการได้โอนสิทธิตามสัญญาในการรับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินนั้น หรือ
- 3) กิจการยังคงสิทธิตามสัญญาที่จะได้รับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินหนึ่ง (“สินทรัพย์เดิม”) แต่มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะต้องจ่ายกระแสเงินสดนั้นให้กับกิจการใดกิจการหนึ่งหรือหลายกิจการ (“ผู้รับคนสุดท้าย”) จะถือว่ารายการดังกล่าวเป็นการโอนสินทรัพย์ทางการเงินก็ต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อต่อไปนี้

3.1) กิจการไม่มีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินให้กับผู้รับคนสุดท้าย นอกจากจำนวนเงินเท่าที่เก็บได้จากสินทรัพย์เดิมนั้น อย่างไรก็ตาม กิจการสามารถกู้ให้ยืมระยะสั้นแก่ผู้รับคนสุดท้ายได้ โดยกิจการมีสิทธิที่จะเรียกคืนเงินให้กู้ยืมได้เต็มจำนวน รวมทั้งดอกเบี้ยค้างรับตามอัตราดอกเบี้ยในตลาด ซึ่งการให้กู้ยืมดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการผิดเงื่อนไข

3.2) กิจการได้รับการจำกัดด้วยเงื่อนไขสัญญาในการโอนทำให้กิจการไม่สามารถขายสินทรัพย์เดิมหรือวางสินทรัพย์เดิมเป็นหลักประกัน นอกจากนี้ใช้เป็นหลักประกันต่อผู้รับคนสุดท้ายสำหรับภาระผูกพันที่จะจ่ายกระแสเงินสดให้

3.3) กิจการมีภาระผูกพันที่จะต้องส่งมอบกระแสเงินสดทั้งหมดที่เก็บได้ (เป็นการเก็บแทนผู้รับคนสุดท้าย) ให้กับผู้รับคนสุดท้ายโดยไม่ล่าช้า นอกจากนั้น ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ที่ยังไม่ได้ออมอบเงิน กิจการไม่มีสิทธิที่จะนำกระแสเงินสดที่ได้รับไปลงทุน เว้นแต่เป็นการลงทุนในเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งดอกเบี้ยใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนนั้นจะต้องส่งมอบให้กับผู้รับคนสุดท้าย

การโอนความเสี่ยงและผลตอบแทน

เมื่อกิจการโอนสินทรัพย์ทางการเงินตามที่ระบุ คือ กิจการได้โอนสิทธิตามสัญญาในการรับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินนั้น หรือ กิจการยังคงสิทธิตามสัญญาที่จะได้รับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินหนึ่ง แต่มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะต้องจ่ายกระแสเงินสดนั้นให้กับกิจการใดกิจการหนึ่งหรือหลายกิจการนั้น IFRF 9 กำหนดให้กิจการจะต้องพิจารณาว่า “กิจการยังคงความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของสินทรัพย์ทางการเงินนั้นอยู่หรือไม่” โดยมีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

- 1) ถ้ากิจการได้โอนความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของที่มีนัยสำคัญทั้งหมดในสินทรัพย์ทางการเงินนั้น กิจการต้องตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินนั้นออกจากบัญชี และบันทึกสิทธิหรือภาระผูกพันที่เกิดขึ้นหรือที่คงอยู่จากการโอนสินทรัพย์หรือหนี้สินแยกจากกัน
- 2) ถ้ากิจการยังคงความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของที่มีนัยสำคัญในสินทรัพย์ทางการเงินนั้น กิจการต้องบันทึกรายการสินทรัพย์ทางการเงินนั้นต่อไป
- 3) ถ้ากิจการไม่ได้โอนหรือไม่ได้คงไว้ซึ่งความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของที่มีนัยสำคัญทั้งหมดของสินทรัพย์ทางการเงินนั้น กิจการต้องพิจารณาว่ากิจการยังคงมีอำนาจควบคุมในสินทรัพย์ทางการเงินนั้นอยู่หรือไม่ โดยมีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

3.1) ถ้ากิจการไม่มีอำนาจควบคุม กิจการต้องตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินนั้นออกจากบัญชีและบันทึกสิทธิหรือภาระผูกพันที่เกิดขึ้นหรือที่คงอยู่จากการโอนเป็นสินทรัพย์หรือหนี้สินแยกจากกัน

3.2) ถ้ากิจการยังคงมีอำนาจควบคุม กิจการต้องบันทึกรายการสินทรัพย์ทางการเงินนั้นต่อไปตามขอบเขตของความเกี่ยวข้องต่อเนื่องในสินทรัพย์ทางการเงิน

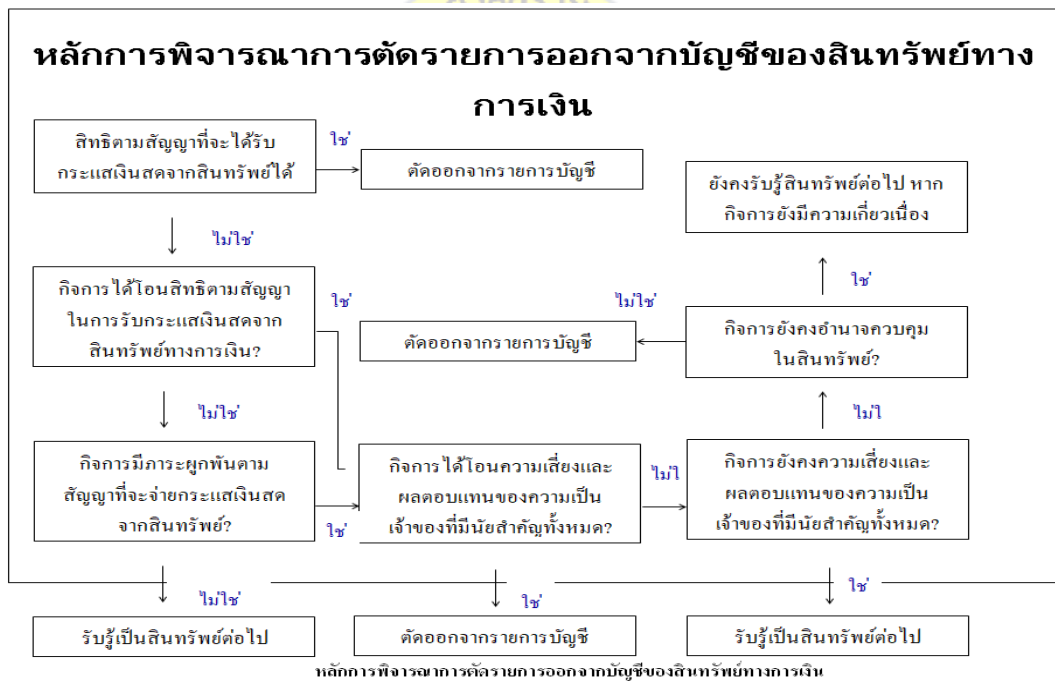
การโอนความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risks and Rewards) จากประเด็นการพิจารณาข้างต้น กิจการต้องประเมินเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงต่อความผันผวนของจำนวนและจังหวะเวลาของกระแสเงินสดสุทธิของสินทรัพย์ทางการเงินนั้นทั้งก่อนและหลังการโอน

หากพบว่าความเสี่ยงต่อความผันผวนในมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตจากสินทรัพย์ทางการเงินนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น กิจการขายสินทรัพย์ทางการเงินโดยมีสัญญาในการซื้อคืนในราคาที่กำหนดไว้แน่นอน หรือที่ราคาขายสินทรัพย์ทางการเงิน

บวกด้วยผลตอบแทนของผู้ให้กู้ยืม ในกรณีนี้ไม่ถือว่าได้ออนความเสี่ยงและผลตอบแทน ในทางตรงข้าม หากความผันผวนในมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตจากสินทรัพย์ทางการเงินนั้น ไม่มีนัยสำคัญอีกต่อไป เมื่อเปรียบเทียบกับความผันผวนรวมในมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตของสินทรัพย์ทางการเงิน ในกรณีนี้ถือว่ากิจการได้ออนความเสี่ยงและผลตอบแทนแล้ว

หากมีข้อบ่งชี้ว่ากิจการได้ออนหรือยังคงความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของในสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ ในบางกรณีสามารถคำนวณเปรียบเทียบความเสี่ยงต่อความผันผวนของมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราดอกเบี้ยตลาดในปัจจุบันเป็นอัตราคิดลดได้ เพื่อพิจารณาถึงน้ำหนักของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นได้มากกว่า

นอกจากนั้น การพิจารณาถึงการควบคุมให้พิจารณาว่าสินทรัพย์ทางการเงินที่โอนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รับโอนในการขายสินทรัพย์ หากพบว่าผู้รับโอนสามารถขายสินทรัพย์ดังกล่าวได้ทั้งจำนวนแก่บุคคลที่สาม โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกัน และทำได้เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่มีข้อจำกัดการโอนเพิ่มเติม ในกรณีนี้ถือว่ากิจการไม่มีการควบคุม ส่วนในกรณีอื่น ๆ จะถือว่ายังมีการควบคุมอยู่

ภาพที่ 2.10 การตัดรายการของสินทรัพย์ทางการเงิน

ที่มา: วิเชษฐ์ ไรจนสุกาจน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

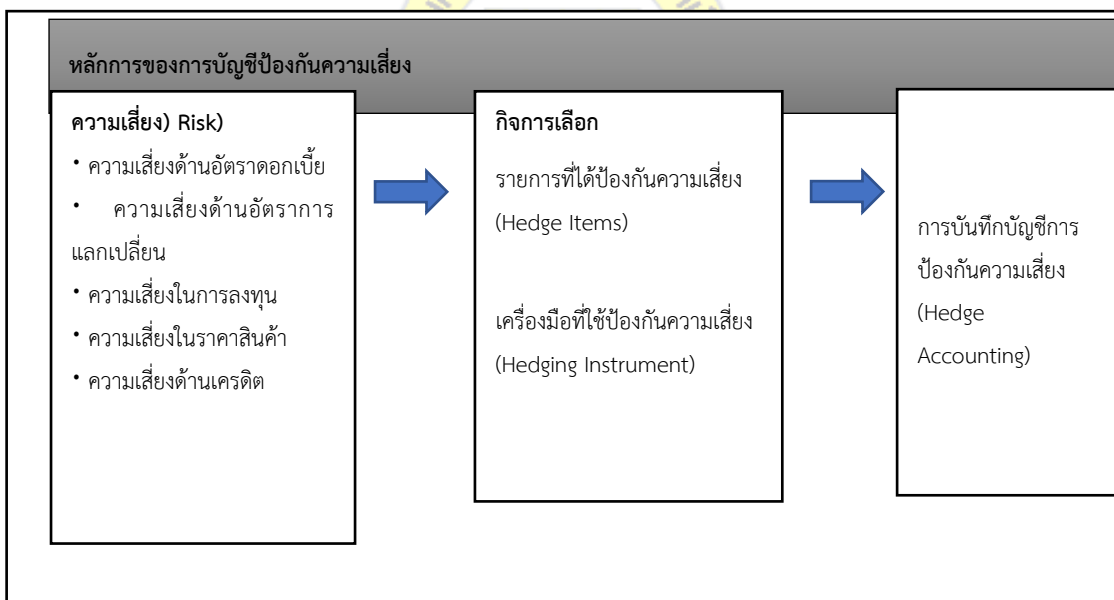
กิจการต้องพิจารณาการตัดรายการออกจากบัญชีของสินทรัพย์ทางการเงิน โดยประเมินว่า สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ได้หมดไป ในกรณีดังกล่าวกิจการสามารถตัด

นอกจากการบัญชีได้ นอกจากนั้น หากกิจการได้โอนสิทธิตามสัญญาในการรับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงินแล้ว หรือกิจการมีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะจ่ายกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ โดยที่กิจการได้โอนความเสี่ยงและผลตอบแทนความเป็นเจ้าของที่มีนัยสำคัญทั้งหมดแล้ว และไม่มีอำนาจในการควบคุมสินทรัพย์ทางการเงิน ดังกล่าว กิจการสามารถตัดรายการออกจากบัญชีได้

หากกิจการได้ประเมินแล้วพบว่ากิจการได้โอนสิทธิตามสัญญาในการรับกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ทางการเงิน มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะจ่ายกระแสเงินสดจากสินทรัพย์ รวมถึงยังคงความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของที่มีนัยสำคัญทั้งหมด ตลอดจนยังคงอำนาจควบคุมในสินทรัพย์ กิจการต้องรับรู้รายการดังกล่าวเป็นรายการสินทรัพย์ทางการเงินต่อไป

2.2.4 การป้องกันความเสี่ยง

ตามหลักการของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge accounting) เมื่อกิจการต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่าง ๆ โดยฝ่ายบริหารได้มีกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยงและได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง กิจการจำเป็นต้องเลือกรายการที่ต้องมีการป้องกันความเสี่ยง (Hedge Items) และเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instrument) เพื่อป้องกันความเสี่ยงตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ภาพที่ 2.11 หลักการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

ที่มา: วิเชษฐ์ วิจารณ์สุกาญจน์ และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

เหตุผลที่ต้องกำหนดการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

การบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge Accounting) คือ วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่มาตรฐานการรายงานทางการเงินกำหนดให้กิจการรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมที่เกิดจาก

เครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instrument) และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้ (Hedged Items) โดยการหักกลบกันอย่างเป็นระบบในกำไรขาดทุน

สาเหตุที่ต้องออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง เนื่องจากการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นข้อกำหนดพิเศษที่ไม่เหมือนข้อกำหนดที่ใช้ในกรณีทั่วไป เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากใช้วิธีการทางบัญชีที่แตกต่างกัน (Accounting mismatch) ระหว่างเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงกับรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากเกณฑ์ของการวัดมูลค่า (Measurement) ที่ใช้แตกต่างกัน หรือจังหวะเวลา (Timing) ในการรับรู้รายการแตกต่างกัน ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้องของวิธีการทางบัญชี (Accounting mismatch) ที่ใช้ปฏิบัติกับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงกับรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง

เนื่องจากการป้องกันความเสี่ยง จะเกิดความไม่สอดคล้องของวิธีการทางบัญชี (Accounting mismatch) จากเกณฑ์การวัดมูลค่า (Measurement) ที่ใช้กับรายการที่ต้องป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงที่ข้อกำหนดทั่วไปได้กำหนดไว้แตกต่างกันและการป้องกันความเสี่ยง เกิดความไม่สอดคล้องของวิธีการทางบัญชีเนื่องจากวิธีปฏิบัติในการรับรู้รายการในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (Timing)

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงจึงเป็นข้อกำหนดที่ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความไม่สอดคล้องของวิธีการทางบัญชี เพื่อให้กิจการรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมที่เกิดจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง และรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้ โดยการหักกลบกันอย่างเป็นระบบในกำไรขาดทุน เนื่องจากการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นข้อกำหนดพิเศษ ซึ่งกิจการที่สามารถนำการบัญชีป้องกัน ความเสี่ยงมาใช้ได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งมีเงื่อนไขที่เข้มงวดและเฉพาะเจาะจง การบัญชีป้องกันความเสี่ยงจึงเป็นเพียงทางเลือกในการบันทึกบัญชีของกิจการที่มาตรฐานการรายงานทางการเงินได้ให้ไว้ ผู้บริหารของกิจการจึงต้องพิจารณาถึงต้นทุนและประโยชน์ที่ได้รับในการตัดสินใจใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยง เนื่องจากกิจการจะมีภาระและต้นทุนเพิ่มขึ้นจากการใช้การบัญชีป้องกันการความเสี่ยง เช่น

- การจัดเตรียมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการทำธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงที่เป็นทางการ
- การประเมินประสิทธิภาพการป้องกันความเสี่ยง
- การระบุความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงกับรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง

อนุพันธ์กับการป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9

การปรับปรุงข้อกำหนดการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเพื่อใช้ทดแทน IAS 39 นั้น คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้แบ่งโครงการการบัญชีป้องกันความเสี่ยงออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรกเป็นการบัญชีป้องกันความเสี่ยงโดยทั่วไป (General hedge accounting) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบัญชีสำหรับความสัมพันธ์ในลักษณะการป้องกันความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงรายการเดียว (Single item) หรือกลุ่มรายการที่มีลักษณะปิด (Closed portfolio) ซึ่งกลุ่มรายการลักษณะปิด หมายถึง กลุ่มรายการที่ไม่สามารถนำรายการมาเพิ่ม ลดหรือทดแทนได้ โดยที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งเป็นผลให้เกิดกลุ่มรายการใหม่หรือชั้นของรายการใหม่ขึ้น

ส่วนที่สองเป็นการบัญชีป้องกันความเสี่ยงของกลุ่มรายการที่มีลักษณะเปิด (Open portfolio) เนื่องจากกลุ่มรายการที่มีลักษณะเปิดมีการเปลี่ยนแปลงสูง ทำให้สถานะในการป้องกันความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การป้องกันความเสี่ยงกลุ่มรายการที่มีลักษณะเปิดจึงมีความซับซ้อนและมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในการออกข้อกำหนดการบัญชีป้องกันความเสี่ยงสำหรับกลุ่มรายการที่มีลักษณะเปิดและมีพลวัตสูง ที่เรียกว่า Macro hedging ดังนั้น คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) จึงตัดสินใจออกข้อกำหนดสำหรับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงโดยทั่วไป แยกต่างหากจากข้อกำหนดของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงแบบ Macro hedging เนื่องจาก IASB ต้องใช้เวลาในการวิจัยและรับฟัง ข้อคิดเห็นจากหลายฝ่าย เพื่อใช้สำหรับการออกข้อกำหนด Macro hedging

ข้อกำหนดใน IAS 39 ในเรื่องการบัญชีป้องกันความเสี่ยงนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีกฎเกณฑ์จำนวนมากและไม่มีมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงของกิจการ กิจการต้องเผชิญกับความยุ่งยากในการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่สลับซับซ้อนจากการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงในธุรกิจและในการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากข้อกำหนดของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงใน IAS 39 มุ่งเน้นในเรื่องของการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อกำหนดทั่วไปในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่ามากกว่าที่จะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการบริหารความเสี่ยงของกิจการ IASB จึงต้องดำเนินการทบทวนและพัฒนาเพื่อออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของ IAS 39 ไว้ใน IFRS 9

IASB ได้ตัดสินใจว่าการบัญชีป้องกันความเสี่ยงควรเป็นเครื่องมือของกิจการในการสื่อสารเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของกิจการ กล่าวคือ การบัญชีป้องกันความเสี่ยงควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลกระทบของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงจะเป็นอนุพันธ์ทางการเงิน และวิธีการที่กิจการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการบริหารความเสี่ยงอย่างไรก็ตาม การใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงยังคงเป็นเรื่องของการสมัครใจ และเป็นเรื่องของข้อยกเว้นจากข้อกำหนดทั่วไปทางการบัญชี

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงใน IFRS 9 จึงเป็นข้อกำหนดที่มีลักษณะเป็นหลักการ (Principle-based) มากกว่าข้อกำหนดใน IAS 39 เนื่องจาก IASB พัฒนา IFRS 9 โดยใช้กิจกรรมในการบริหารความเสี่ยงของกิจการเป็นพื้นฐานในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขของการใช้การบัญชีป้องกัน

ความเสี่ยง และเพื่อให้การแสดงรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีในงบการเงินอย่างเที่ยงธรรม (Faithful representation) ตามเนื้อหาและความเป็นจริงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในการบริหารความเสี่ยงของกิจการ ในขณะที่ IAS 39 มีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ (Rule-based) มากกว่า IFRS 9

สำหรับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงที่กิจการนำมาใช้นั้นต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการรับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมระหว่างรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง (Hedged Items) และเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instrument) ในงบกำไรหรือขาดทุน

ตารางที่ 2.4 ความสัมพันธ์รายการป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง

ลักษณะของความเสี่ยง	รายการป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่สัมพันธ์กัน	
	รายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง	เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง
ความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	รายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ	การทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า
ความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราดอกเบี้ย	รายการสินทรัพย์หรือหนี้สินที่มีอัตราดอกเบี้ย เช่น <ul style="list-style-type: none"> • หุ้นกู้ • เงินกู้ยืม 	การทำสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย
ความเสี่ยงที่เกิดจากสินค้าอ้างอิง	รายการสินค้าอ้างอิง เช่น <ul style="list-style-type: none"> • ราคาหุ้น • ราคาทองคำ • ราคาน้ำมัน • ราคายางพารา 	การทำ Options หรือ Derivatives
ความเสี่ยงที่เกิดจากราคาสินค้าทั่วไป	รายการซื้อ-ขายสินค้าทั่วไป	การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ที่มา: วิเชษฐ์ โรจนสุภาจน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

ประเภทของความเสี่ยงใน IFRS 9

IFRS 9 ได้กำหนดให้มีการบัญชีป้องกันความเสี่ยง 3 ประเภท เช่นเดียวกับ IAS 39 แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดไปจาก IAS 39 ได้แก่

- 1) การป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรม (Fair value hedge)
- 2) การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด (Cash flow hedge)
- 3) การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในกิจการต่างประเทศ (Net investment hedge)

การป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรม

การป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรมหรือข้อผูกมัดแน่นอน (Firm commitment) เป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่มีการบันทึกไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือเพื่อข้อผูกมัดที่กำหนดไว้แน่นอน ซึ่งกิจการยังไม่เคยมีการบันทึกบัญชีไว้ และบางส่วนของสินทรัพย์หรือหนี้สินเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง เช่น ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์จากการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน หรือราคาสินค้า โภคภัณฑ์ ราคาหุ้น

การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด

การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด หรือรายการพยากรณ์ (Forecast transaction) เป็นการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดซึ่งเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้ไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือรายการพยากรณ์ และมีผลต่อกำไรหรือขาดทุน ได้แก่ เงินรับจากการขายสินค้าในอนาคตที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การจ่ายชำระค่าเครื่องจักรที่จะซื้อในอนาคตที่เป็นเงินตราต่างประเทศการจ่ายชำระค่าสินค้าและบริการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นเงินตราต่างประเทศ การออกตราสารหนี้ในอนาคตที่มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัวหรือที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

ประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง

สำหรับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตาม TFRS 9 กำหนดให้กิจการต้องพิจารณาการป้องกันความเสี่ยงว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนี้หรือไม่ ทั้งนี้ หากกิจการพิจารณาว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงแล้ว IFRS 9 ยังได้กำหนดให้กิจการประเมินความมีประสิทธิภาพของการป้องกันความเสี่ยงตั้งแต่เริ่มแรกที่กิจการได้ป้องกันความเสี่ยง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจ

TFRS 9 กำหนดให้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง ต้องมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ การคาดหมายว่ามูลค่าของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและมูลค่าของรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ตรงกันข้ามเพื่อให้เกิดการหักกลบเนื่องจากลักษณะความเสี่ยงเหมือนกัน ข้อกำหนดนี้ไม่แตกต่างจากที่กำหนดไว้ใน IAS 39

ความเสี่ยงด้านเครดิต

ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจข้างต้น แต่การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงต้องไม่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงด้านเครดิตเป็นปัจจัยหลัก

ทั้งนี้ เนื่องจากหากปัจจัยด้านเครดิตเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาแล้ว จะส่งผลให้กลไกการหักลบของราคาเกิดการบิดเบือนไปจากรูปแบบที่ต้องการได้ อย่างไรก็ตาม TFRS 9 ไม่ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนว่าเมื่อใดจึงถือว่าความเสี่ยงด้านเครดิตเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมูลค่า ดังนั้น การใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เช่น ในกรณีที่กิจการถือตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูง (Non-investment grade) อาจทำให้การป้องกันความเสี่ยงไม่เข้าเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามที่ TFRS 9 กำหนดได้ เพราะราคาของตราสารหนี้ดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยด้านเครดิตมากกว่าปัจจัยด้านดอกเบี้ย

อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยง

อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยง (Hedge ratio) คือ ความสัมพันธ์เชิงสัดส่วนระหว่างปริมาณของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงกับปริมาณของรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง TFRS 9 กำหนดให้อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยงที่นำไปใช้ในการบัญชีป้องกันความเสี่ยงควรเป็นอัตราส่วนเดียวกันกับอัตราส่วนที่ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงสอดคล้องกับกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงเชิงเศรษฐกิจของกิจการ

การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง

IFRS 9 ไม่ได้กำหนดวิธีการในการประเมินประสิทธิผลการป้องกันความเสี่ยงไว้อย่างเฉพาะเจาะจง กิจการต้องพิจารณาใช้วิธีการที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับลักษณะของความสัมพันธ์เชิงป้องกันความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงแหล่งที่มาของความไม่มีประสิทธิผลที่คาดว่าจะกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงป้องกันความเสี่ยงระหว่างการป้องกันความเสี่ยง กิจการจึงอาจประเมินประสิทธิผลในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กิจการเผชิญอยู่ เช่น หากกิจการมีการป้องกันความเสี่ยงแบบง่าย การใช้วิธีพิจารณาเปรียบเทียบเงื่อนไขหลักของรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงกับเงื่อนไขหลักของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่หรือเรียกว่า Critical terms match ประกอบกับใช้การทดสอบเชิงคุณภาพเพื่อประเมินประสิทธิผลก็น่าจะเพียงพอสำหรับกิจการที่มีกลยุทธ์การป้องกันความเสี่ยงที่ซับซ้อน ควรต้องพิจารณานำวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาใช้ประเมินประสิทธิผล เช่น การวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis)

การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง

ตาม IFRS 9 มีลักษณะการมองไปข้างหน้าเพื่อคาดหมายประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง โดยกิจการต้องประเมินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มป้องกันความเสี่ยง ทุกสิ้นรอบระยะเวลารายงานหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้น เหตุผลที่กำหนด เช่นนี้ เพื่อให้มั่นใจว่ากลยุทธ์การป้องกันความเสี่ยงที่ใช้อยู่เข้าเงื่อนไขสำหรับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในการป้องกันความเสี่ยงยังคงสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกับกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง

IFRS 9 จึงเน้นเรื่องการประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยงในอนาคต (Prospective test) และได้ยกเลิกข้อกำหนดของ IAS 39 ในการประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจริง (Retrospective test) และการกำหนดให้การป้องกันความเสี่ยงที่ถือว่าเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลสูงต้องผ่านการทดสอบเรื่องการหักกลับ ซึ่งผลของการหักกลับที่เกิดขึ้นต้องอยู่ในช่วงระหว่าง 80-125% หากการหักกลับแล้วไม่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ IAS 39 ถือว่าเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิผล ทำให้ไม่เข้าเงื่อนไขที่ในการนำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงมาใช้ ซึ่งข้อกำหนดนี้มีลักษณะที่เน้นกฎเกณฑ์มากกว่าหลักการ

IFRS 9 ให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่าง “กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง” กับ “วัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง” กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องในระดับสูงสุดของกิจการที่กำหนดว่ากิจการบริหารความเสี่ยงอย่างไร โดยกิจการต้องระบุถึงความเสี่ยงที่เผชิญอยู่ วิธีการตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านั้น กลยุทธ์จึงมีลักษณะระยะยาวและมีความยืดหยุ่นในการปรับให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เอกสารกลยุทธ์จึงมีเนื้อหากว้าง ๆ แล้วนำไปถ่ายทอดผ่านในรูปของนโยบาย ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดไว้ ดังนั้นในการนำกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงไปปฏิบัติจึงอาจมีวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงได้มากกว่าหนึ่งวัตถุประสงค์ ดังนั้น บางครั้งวัตถุประสงค์อาจเปลี่ยนแปลงไปแต่กลยุทธ์ยังคงเดิม

เอกสารกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงจึงควรระบุเรื่องเหล่านี้ไว้

- การกำกับดูแลกิจการบริหารความเสี่ยง
- คำอธิบายเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ต้องมีการป้องกัน
- ลักษณะหรือขนาดของความเสี่ยงที่ต้องมีการป้องกัน
- ระยะเวลาที่ครอบคลุมการจัดการความเสี่ยงนั้น ๆ
- ประเภทของเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ป้องกันความเสี่ยง
- การกำหนดเพดานความเสี่ยง (Risk limits)

วัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงจึงระบุถึงความสัมพันธ์ในลักษณะการป้องกันความเสี่ยงในระดับที่ละเอียด โดยระบุว่าเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงได้นำมาใช้เพื่อป้องกันความเสี่ยงประเภทใด และรายการใดที่เป็นรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง

เปรียบเทียบการใช้อนุพันธ์ทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยง

คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน หรือ TFRS 9 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทดแทนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่อง การรับรู้และการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินหรือ IAS 39 และจะให้ผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2561 ข้อกำหนดใน TFRS 9 เกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงได้ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นให้มีลักษณะเป็นหลักการ (Principle-

based) ที่เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบใน IAS 39 ที่มีลักษณะเน้นกฎเกณฑ์ (Rule-based) เนื่องการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นข้อกำหนดพิเศษเป็นข้อยกเว้นข้อกำหนดทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องของวิธีการบัญชีที่ใช้กับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงกับรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง หรือที่เรียกว่า Accounting mismatch เงื่อนไขในการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงใน IFRS 9 จึงต้องกำหนดไว้อย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดใน IFRS 9 มีลักษณะผ่อนปรนและยืดหยุ่นมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับข้อกำหนดใน IAS 39 เพื่อให้รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นแสดงข้อมูลที่เป็นประโยชน์สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงของกิจการและลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากตารางสรุปเพื่อเปรียบเทียบเงื่อนไขการนำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงมาใช้

ตารางที่ 2.5 การเปรียบเทียบเงื่อนไขในการนำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงมาใช้

IAS 39	IFRS 9
<p>การจัดทำเอกสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงระบุถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> -วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ของกิจการในการป้องกันความเสี่ยง -เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง -รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้ -ลักษณะของความเสี่ยงที่ได้ป้องกันไว้ -การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง 	<p>การจัดทำเอกสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงระบุถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> -วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ของกิจการในการป้องกันความเสี่ยง -เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง -รายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงไว้ -ลักษณะของความเสี่ยงที่ได้ป้องกันไว้ -การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงแหล่งที่มาของความไม่มีประสิทธิผล และวิธีการกำหนดอัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยง (Hedge Ratio)
<p>ความสัมพันธ์ในลักษณะป้องกันความเสี่ยงของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงที่เป็นไปตามเงื่อนไข</p>	<p>ข้อกำหนดทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม รายการที่เข้าเงื่อนไขการเป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงตาม IAS 39 อาจมีคุณสมบัติเข้าเงื่อนไขการเป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9</p>

ตารางที่ 2.4 การเปรียบเทียบเงื่อนไขในการนำการบัญชีป้องกันความเสี่ยงมาใช้ (ต่อ)

IAS 39	IFRS 9
<p>ข้อกำหนดในการประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง</p> <ul style="list-style-type: none"> -ความมีประสิทธิภาพสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ -การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยงในอนาคต (Prospective Test) 	<p>ข้อกำหนดในการประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยงในอนาคต (Prospective Test)</p> <ul style="list-style-type: none"> -ความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจยังคงอยู่ -ความเสี่ยงด้านเครดิตไม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มูลค่าเปลี่ยนแปลงไป
<p>การประเมินประสิทธิผลต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจริง (Retrospective test) ว่าเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลสูงหรือไม่ (การประเมินผลที่เกิดขึ้นจริงที่ให้ผลการหักกลบเกิดขึ้นระหว่าง 80-125%)</p>	<p>อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยงยังคงสอดคล้องกับกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง</p>
<p>อนุญาตให้เลิกใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงได้โดยสมัครใจ</p>	<p>การเลิกใช้บัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเฉพาะเท่านั้น</p>

ที่มา: วิเชษฐ์ โรจนสุภาจน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2561)

ตามมาตรฐาน IFRS 9 ฉบับก่อนปรับปรุง ยังไม่ครอบคลุมข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงสำหรับกลุ่มรายการที่มีลักษณะเปิดที่มีการเปลี่ยนแปลงเสมอหรือ Macro hedging เนื่องจากลักษณะของรายการมีความซับซ้อนกว่ากรณีป้องกันความเสี่ยงรายการเดี่ยวหรือรายการที่มีลักษณะปิด IASB จึงออกข้อกำหนดการบัญชีป้องกันความเสี่ยงสำหรับรายการเดี่ยวหรือกลุ่มรายการที่มีลักษณะปิดหรือ General hedge accounting ไว้ใน TFRS 9 และจึงพัฒนาข้อกำหนดเรื่อง Macro hedging เป็นลำดับต่อไป ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพจึงควรติดตามพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกิจการที่มีการบริหารความเสี่ยงที่ซับซ้อน เช่น สถาบันการเงิน บริษัทประกันภัย เป็นต้น

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงมี 3 ประเภท ได้แก่ การป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรม การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด และการป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในกิจการต่างประเทศโดยเงื่อนไขของบัญชีป้องกันความเสี่ยงตาม IFRS 9 นั้น ได้กำหนดให้กิจการต้องจัดทำเอกสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยง และรายการที่มีคุณสมบัติเข้าเงื่อนไขการป้องกันความเสี่ยง และคำนึงถึงประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยงด้วย สำหรับประสิทธิผลของการ

ป้องกันความเสี่ยงนั้น กิจการต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจความเสี่ยงด้านเครดิต อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยงการปรับสมดุล การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง และการใช้กระแสเงินสดคิดลดในการวัดประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง นอกจากนี้ หากกิจการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามข้อกำหนด IFRS 9 แล้ว กิจการไม่สามารถยกเลิกการใช้ได้ ตราบเท่าที่การป้องกันความเสี่ยงนั้นยังคงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงและเข้าเงื่อนไขการบัญชีป้องกันความเสี่ยงที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างไปจากข้อกำหนด IAS 39 ที่กิจการสามารถที่จะยกเลิกการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงเมื่อใดก็ได้ อย่างไรก็ตาม IFRS 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทดแทน IAS 39 โดยพัฒนาขึ้นให้มีลักษณะเป็นหลักการ (Principle-based) เพื่อเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบใน IAS 39 ที่มีลักษณะเน้นกฎเกณฑ์ (Rule-based) รวมทั้งยังช่วยขจัดปัญหาความไม่สอดคล้องของวิธีการบัญชี ที่เรียกว่า “Accounting mismatch”

ภายใต้การบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่มีต่อความเสี่ยงที่สถาบันการเงินต้องเผชิญ ทำให้การเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการตลาด (Simoko, 1999) อีกทั้งผู้ลงทุนได้นำข้อมูลของมูลค่ายุติธรรม ไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (Barth, 1994)

IAS 32 ระบุให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับดอกเบี้ยและเงินต้นตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน และมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 เรื่องการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน (IFRS 7) ในบางสถานการณ์จากความแตกต่างระหว่างดอกเบี้ยเงินปันผลเกี่ยวข้องกับการหักภาษี ดังนั้น กิจการจึงควรเปิดเผยรายการแยกต่างหากในงบกำไรขาดทุนและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และเปิดเผยผลกระทบทางภาษีเงินได้ตามข้อกำหนดที่ระบุในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ ผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดจากการไถ่ถอนหรือปรับโครงสร้างตราสารทุนใหม่ต้องรับรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารทุนจะไม่รับรู้ในงบการเงินการนำหลักการรับรู้ดอกเบี้ยเงินปันผล ผลกำไรขาดทุนมาใช้กับ เครื่องมือทางการเงินแบบผสม

กิจการที่มีเครื่องมือทางการเงินเป็นองค์ประกอบหลักของสินทรัพย์ที่ปรากฏอยู่บนงบการเงินระหว่าง 80-90% ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น คือกลุ่มธุรกิจทางการเงินได้แก่ กลุ่มธนาคาร กลุ่มประกันภัย และกลุ่มธุรกิจการเงินอื่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ดังนั้นการอ้างอิงจะใช้การอ้างอิงกับ International เป็นหลัก โดยเน้นเฉพาะ IFRS 7 การเปิดเผยข้อมูล และ IFRS 9 การรับรู้รายการ การวัดค่า ของเครื่องมือทางการเงิน

การนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน โดยกำหนดตราสารทางการเงินที่เป็นสัญญาใด ๆ ที่ก่อให้เกิดทั้งสินทรัพย์ทางการเงินของกิจการหนึ่งและหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่ง (AASB , 1033) ลูกหนี้ เจ้าหนี้เงินลงทุน และหุ้นบุริมสิทธิแปลงสภาพ เป็น

ตัวอย่างของเครื่องมือทางการเงิน เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือหลักซึ่งอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ (Johnson & Swieringa, 1996) อย่างไรก็ตามเครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้นนอกจากนี้ ยังมีอยู่บนพื้นฐานของการทำสัญญา ที่ต้องใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง มีการเสียค่าใช้จ่ายเริ่มต้นหรือค่าใช้จ่ายเริ่มต้นจำนวนน้อยกว่าทั้งสองฝ่ายสัญญา เครื่องมือเหล่านี้เรียกว่า อนุพันธ์ทางการเงินที่ไม่ได้รับการยอมรับในงบดุล (Johnson & Swieringa, 1996) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตราสารเหล่านี้ถูกเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้อมูลนี้รวมถึงข้อมูลมูลค่ายุติธรรม และบางส่วนของเครื่องมือทางการเงินอื่นที่ต้องเปิดเผย เช่นการลงทุน ปัญหาของความน่าเชื่อถือของมูลค่ายุติธรรมในการตัดสินใจเป็นหนึ่งในเหตุผลที่ว่าทำไมการศึกษาเกี่ยวข้องของมูลค่ายุติธรรมได้รับการดำเนินการ

อนุพันธ์ทางการเงิน (Derivatives) ก่อให้เกิดสิทธิและภาระผูกพันการโอนความเสี่ยงทางการเงินของปฐมพันธ์ทางการเงินที่อ้างอิงนั้นระหว่างคู่สัญญา ณ วันที่เริ่มสัญญา ตราสารอนุพันธ์ทางการเงินจะทำให้ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้ได้รับประโยชน์ หรือทำให้มีภาระผูกพันตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้เสียประโยชน์ อย่างไรก็ตาม สัญญาอนุพันธ์โดยทั่วไป ไม่ได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนปฐมพันธ์ทางการเงินนั้นตั้งแต่วันที่ทำสัญญาหรือไม่จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนในวันที่สัญญาสิ้นสุด ตราสารอนุพันธ์บางประเภทกำหนดให้กิจการได้รับทั้งสิทธิและภาระผูกพันในการแลกเปลี่ยน เนื่องจากเงื่อนไขถูกกำหนดขึ้น ณ วันที่ทำสัญญาตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน ดังนั้น เมื่อราคาในตลาดทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป เงื่อนไขนั้นอาจทำให้กิจการได้รับหรือเสียประโยชน์ได้ (IAS 32)

เครื่องมือทางการเงินได้มามีบทบาทในการเป็นเครื่องมือในการช่วยบริหารความเสี่ยงให้กับผู้บริหาร บทบาทที่เด่นชัดของเครื่องมือทางการเงินคือช่วยแยก กระจาย และส่งต่อความเสี่ยงทางการเงินเพื่อลดต้นทุนในการบริหารสินทรัพย์หรือหนี้สินเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย ปฐมพันธ์ทางการเงิน (Primary instruments) ได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ เจ้าหนี้ สัญญาเช่าทางการเงิน หุ้นทุน หุ้นกู้ เป็นต้น และอนุพันธ์ทางการเงิน (Derivative instrument) หรือตราสารอนุพันธ์ ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ตราสารอนุพันธ์ที่สำคัญ ได้แก่ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forwards) สัญญาซื้อขายเงินตราเพื่อส่งมอบในอนาคต (Futures) สิทธิที่จะซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (Options) สัญญาแลกเปลี่ยน (Swap) ซึ่งผู้บริหารทางการเงินสามารถเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ เหล่านี้ให้เหมาะสมกับธุรกรรมแต่ละประเภท การแยก กระจาย และส่งต่อความเสี่ยงนี้จะช่วยเพิ่มความสะดวกและความคล่องตัวให้แก่บริษัทในการบริหารเงิน ดังนั้นปัจจัย ด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ มีความผันผวนมากที่สุด การนำเข้าเครื่องจักรหรือเครื่องมือซึ่งมีราคาสูงจากต่างประเทศ เมื่อมีการซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศทุกครั้ง ระยะเวลาในการชำระหนี้ค่าสินค้าให้กับเจ้าหนี้ต่างประเทศ มีระยะเวลานานและการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับลูกค้าต่างประเทศตามลำดับ ส่วน

ด้านอัตราดอกเบี้ยนั้น ให้ความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศมีความผันผวนมากที่สุด อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศที่มีความผันผวน และมีการกู้เงินจากต่างประเทศเป็นแบบอัตราดอกเบี้ยลอยตัว สำหรับด้านอัตราค่าธรรมเนียม ให้ความสำคัญกับค่าธรรมเนียมที่เสียไปคุ้มค่ากับความเสียหายทางการเงินที่จะเกิดขึ้นกับกิจการมากที่สุด ทั้งนี้ให้ความสำคัญกับการได้รับความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และธนาคารคิดค่าธรรมเนียมการทำสัญญาต่าง ๆ ในอัตราพิเศษมากที่สุด ธนาคารให้คำแนะนำการใช้เครื่องมือทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับกิจการ และได้รับข้อมูลการรายงานความเคลื่อนไหว ของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ธนาคารเสนอทางเลือกในการให้บริการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงิน และธนาคารที่มีการติดต่อทางด้านธุรกรรมทางการเงินกับกิจการเป็นประจำทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวนี้ว่าเป็นปัจจัยประกอบที่สำคัญว่าเครื่องมือทางการเงินสามารถช่วยผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม (สุภาวดี ศิริวัฒน์ และคณะ, 2557)

2.2.5 การเปิดเผยข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับจำนวนที่เกิดขึ้นจากผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กิจการต้องอธิบายการเปลี่ยนแปลงในค่าเผื่อผลขาดทุนและเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นแยกตามประเภทของเครื่องมือทางการเงิน การกระทบบยอดค่าเผื่อผลขาดทุนจาก ยอดคงเหลือต้นงวดไปยังยอดคงเหลือปลายงวดในรูปแบบตาราง โดยแยกแสดงการเปลี่ยนแปลงระหว่างรอบระยะเวลาสำหรับ (IFRS 7)

- ค่าเผื่อผลขาดทุนที่วัดมูลค่าด้วยจำนวนที่เท่ากับผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 12 เดือนข้างหน้า
- ค่าเผื่อผลขาดทุนที่วัดมูลค่าด้วยจำนวนที่เท่ากับผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุของเครื่องมือทางการเงินสำหรับ
- เครื่องมือทางการเงินที่มีความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนับจากการรับรู้รายการเมื่อเริ่มแรก แต่ไม่ได้เป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าด้านเครดิต
- สินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าด้านเครดิต ณ วันที่รายงาน (แต่ไม่ใช่การด้อยค่าด้านเครดิตตั้งแต่เริ่มแรกที่ซื้อหรือได้มาซึ่งสินทรัพย์ทางการเงิน) และ
- ลูกหนี้การค้า สินทรัพย์ตามสัญญาที่เป็นสินทรัพย์ หรือลูกหนี้ตามสัญญาเช่าที่ค่าเผื่อผลขาดทุนถูกวัดมูลค่าตามที่กำหนดไว้ใน IFRS 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน
- กิจการต้องเปิดเผยมูลค่ารวมของผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นที่ไม่ได้คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน ณ การรับรู้รายการเมื่อเริ่มแรกสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่รับรู้ระหว่างรอบ ระยะเวลา

รายงาน รวมถึงการกระทบยอดรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่มีการด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรกที่ซื้อหรือได้มาซึ่งสินทรัพย์ทางการเงิน

- การต้องอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญในมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน ในระหว่างรอบระยะเวลาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่าเพื่อผลขาดทุน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงในการเปิดเผยข้อมูลค่าเพื่อผลขาดทุนตามที่กำหนดไว้ ข้อมูลดังกล่าวต้องแยกแสดง สำหรับเครื่องมือทางการเงินที่เป็นตัวแทนค่าเพื่อผลขาดทุนตามที่แสดง และต้องรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าตามบัญชีรวมของเครื่องมือทางการเงินที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่าเพื่อผลขาดทุนอาจรวมถึง

- การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเครื่องมือทางการเงินที่เกิดขึ้นหรือได้มาระหว่างรอบระยะเวลา รายงาน

กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินความมีนัยสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่มีต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ (IFRS 7: 7) อีกทั้งกิจการต้องเปิดเผยมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินแต่ละประเภทในงบแสดงฐานะการเงินหรือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตามที่กำหนดในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (IFRS 7: 8) ในกรณีที่กิจการกำหนดให้สินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงิน) วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกาไรหรือขาดทุน แทนการวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกาไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หรือราคาทุนตัดจำหน่าย กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้

1. ฐานะเปิดสูงสุดต่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงิน) ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน
2. จำนวนเงินของตราสารอนุพันธ์ด้านเครดิตที่เกี่ยวข้องหรือเครื่องมือที่คล้ายคลึงกันที่ช่วยลดฐานะเปิดสูงสุดต่อความเสี่ยงด้านเครดิต
3. จำนวนเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดและผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงิน) ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน ตามที่กำหนดในข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

AASB 1033, 1999 ได้กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน ใน Section 5 ซึ่งมีความสอดคล้องกับ IFRS 7 กล่าวคือให้เปิดเผยข้อมูลทั้งรายการที่มีการรับรู้รายการและยังไม่รู้รายการ สถานะของสินทรัพย์ทางการเงิน กระแสเงินสด ความแน่นอนและความแน่นอนของระดับกระแสเงินสด โดยให้เปิดเผยข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ คือ

1. ความเสี่ยงด้านราคา (Price risk)
2. ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Currency risk)
3. ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Interest rate risk)

4. ความเสี่ยงด้านตลาด (Market risk)

การเปิดเผยเงื่อนไข สถานะ และนโยบายบัญชี

1. นโยบายบัญชี ข้อสมมติฐานที่สำคัญที่กิจการนำวิธีการที่นำมาใช้ กับเครื่องมือทางการเงิน
2. เกณฑ์การวัดค่า หรือการไม่ใช้วิธีการวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน
3. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแต่ละชนิด
4. การเปิดเผยวัตถุประสงค์เชิงคุณภาพ (Qualitative)

อย่างไรก็ตามหากองค์ประกอบความเสี่ยงไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาอาจทำให้การแยกส่วนของราคาตลาดออกเป็นส่วนหนึ่งของความเสี่ยงที่ระบุได้และยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นเรื่องท้าทายสำหรับหน่วยงานในการวิเคราะห์ว่าผู้เข้าร่วมตลาดประเมินราคาของรายการที่ไม่ใช่การเงินบางรายการเพื่อพิจารณาว่าองค์ประกอบความเสี่ยงสามารถระบุตัวตนและเชื่อถือได้หรือไม่ การบัญชีป้องกันความเสี่ยงสามารถทำให้กิจการสามารถสะท้อนถึงกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงในงบการเงิน โดยการจับคู่กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง (เช่นตราสารอนุพันธ์) กับผลขาดทุนหรือผลกำไรจากรายการที่มีความเสี่ยง

การเปิดเผยข้อมูล ตามกรอบ IFRS 9

IFRS 9 ปรับปรุงข้อกำหนดของ IFRS 7 เครื่องมือทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประเภทและการวัดมูลค่าการด้อยค่าและการป้องกันความเสี่ยง การจัดประเภทและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการวัดรวมถึงข้อจำกัดในการวิเคราะห์กำไรและขาดทุนที่เกิดจากการตัดรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย วัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้คือ การชี้ชัดถึงความเป็นไปได้ที่จะมีการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ต้นทุนตัดจำหน่ายก่อนครบกำหนดตามวัตถุประสงค์ของแบบจำลองทางธุรกิจ

การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงด้านเครดิตมีข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตและความเสี่ยงด้านเครดิต นอกจากนี้ต้องมีข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในความสูญเสียที่คาดว่าจะเกิดจากเครดิต ซึ่งรวมถึงการกระทบยอดรายละเอียดของค่าเผื่อการสูญเสียตามแต่ละชั้น การเปิดเผยข้อมูลได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจถึงแอปพลิเคชันและผลกระทบของรูปแบบการด้อยค่าของ IFRS 9 รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเมื่อใช้แบบจำลอง

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงยังครอบคลุมและใช้กับกิจการเหล่านั้นซึ่งเมื่อใช้ IFRS 9 เลือกที่จะใช้ความต้องการของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามที่กำหนดไว้ใน IAS 39 ต่อไปการเปิดเผยข้อมูลต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของบริษัท และผลกระทบต่อกระแสเงินสดในอนาคต . มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญในงบการเงินหลัก

IFRS13 ของ IASB มีแนวทางในการกำหนดสิ่งที่กำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินและวิธีการที่หน่วยงานควรดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลดังกล่าว คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) เพิ่งเสร็จสิ้นโครงการร่วมกับคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (FASB) ในการวัดมูลค่ายุติธรรม ผลที่ตามมาคือ IFRS 13 การวัดมูลค่ายุติธรรม มาตรฐานกำหนดมูลค่ายุติธรรมกำหนดกรอบสำหรับการวัดและต้องมีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ IASB ต้องการเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลสำหรับมูลค่ายุติธรรมเพื่อให้ผู้ใช้สามารถประเมินเทคนิคและข้อมูลการประเมินค่าที่ใช้ในการวัดได้ดีขึ้น ไม่มีข้อกำหนดใหม่ใน IFRS 13 เมื่อต้องมีการบัญชีเกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรม IASB อาศัยคำแนะนำในการวัดมูลค่ายุติธรรมตามมาตรฐานที่มีอยู่ แม้ว่า IFRS 13 จะปรับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) และ US GAAP ให้ใกล้เคียงกับวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรม ส่วนต่างยังคงมีอยู่เมื่อต้องใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรมและรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากการรับรู้ครั้งแรก

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ต้นทุนในอดีตมีข้อบกพร่อง และการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาปรับใช้ ต้นทุนในอดีตเป็นการเพิ่มความขัดแย้งทางสังคม และลดการวัดความสามารถในการด้านการเงิน และเป็นการเพิ่มพูนข้อมูลอันเป็นเท็จ (Veron, 2008) มูลค่ายุติธรรมมีความเกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ต่อนักลงทุน สามารถใช้ต้นทุนในอดีตได้ในงบการเงินและมูลค่ายุติธรรมในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ด้วยวิธีนี้คุณภาพของงบการเงินต้องใช้ต้นทุนอย่างมากและเวลาในการจัดทำ (Forter and Shastri, 2010) สินทรัพย์ในส่วนนี้ ประกอบด้วย อาคารสำนักงาน สาขา อสังหาริมทรัพย์รอการขาย ซึ่งเกือบทั้งหมดของสินทรัพย์ของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน เกือบทั้งหมดแสดงด้วยราคาทุน (Historical cost accounting: HCA) ซึ่งวิธีการแสดงแบบ HCA นี้มีปัญหาต่อการอธิบายของเปลี่ยนแปลงของระดับราคาที่เปลี่ยนแปลงไป (Elliott and Elliott, 2002) ทำให้ผู้ลงทุนไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการตัดสินใจมากนัก

ผลกระทบของการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาใช้ ส่งผลต่อคุณภาพทางการบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศเคนยา โดยมีวัตถุประสงค์ว่าผลกระทบที่เป็นประโยชน์จากการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ จะรวมถึงความโปร่งใส คุณภาพการบัญชี และการลดลงของต้นทุนเงินทุน จากสมมติฐานเหล่านี้ การศึกษาครั้งนี้ใช้การวัดคุณภาพทางการบัญชี คือ การจัดการกำไร (Earning management) การรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลา (Timely loss recognition) และมูลค่าของกิจการที่อยู่ในรูปราคาหุ้น เทียบรายงานในงบการเงิน (Value relevance) เพื่อดูว่าการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพทางการบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในประเทศเคนยาหรือไม่ วิธีที่ใช้ในการศึกษา

ใช้ตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการทางบัญชี ซึ่งส่วนใหญ่คือการจัดการกำไร การรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลา และมูลค่ายุติธรรมของกิจการ (Outa, 2011)

มีการศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชี ในช่วงเวลาก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) โดยแบบจำลองของ Easton and Harris (1991) และ Feltham and Ohlson (1995) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทในประเทศไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผลกระทบของมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ลดเนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่มของมูลค่าตามบัญชีของผู้ถือหุ้นสำหรับราคาหุ้น อย่างไรก็ตามเนื้อหาข้อมูลส่วนเพิ่มของผลกำไรหรือขาดทุนเพิ่มขึ้นสำหรับระยะเวลาหลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาใช้ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในมูลค่าตามบัญชี (Kousenidis, Ladas และ Negakis ,2010)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) มีการเคลื่อนไหวที่จะใช้แนวคิดตามกรอบของมูลค่ายุติธรรมเพื่อใช้ในการตัดสินใจ แทนการใช้แนวคิดของต้นทุนเดิม (Ball , 2006) แต่ก็ยังมีประเด็นในการใช้มูลค่ายุติธรรมและการใช้ต้นทุนในอดีตในการตัดสินใจ โดยในส่วนของมูลค่ายุติธรรมมีจุดอ่อนในการแสดงเป็นตัวแทนของสินทรัพย์และหนี้สิน (Christensen and Nikolaev, 2009)

สินทรัพย์ที่ได้รับการวัดค่าด้วยมูลค่าในอดีต นักลงทุนนอกจะได้รับความเสี่ยงเกี่ยวกับมูลค่าที่เป็นปัจจุบันของสินทรัพย์ ดังนั้นมูลค่ายุติธรรมยังมีความเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์มากกว่า แม้แต่สินทรัพย์ในระยะยาว ขณะที่นักลงทุนอาจต้องการที่จะประเมินการถือครองของธนาคารที่มีความเสี่ยงบางอย่าง (Leuz, 2010) ผู้ลงทุนใช้มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินเป็นปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจลงทุนเนื่องจากจำนวนของมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินเป็นส่วนที่บ่งบอกถึงความเสี่ยงทางการเงินได้ ซึ่งประกอบด้วยความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit risk) ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest rate risk) ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน ((Exchange risk) และความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity risk) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือทางการเงินว่ามีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Barth 1994)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้ทำงานเพื่อมุ่งเน้นไปที่การใช้มูลค่ายุติธรรมควรพึงพาราคาตลาดที่สังเกตได้ (Exit price) (Penman, 2009)

มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน และมูลค่าตราสารอนุพันธ์มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาด และการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชีป้องกันความเสี่ยงของอนุพันธ์กับความไม่ผันผวนของรายได้ (Pincus and Rajgopal, 2002) ยิ่งเพิ่มความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินมากยิ่งขึ้น มูลค่ายุติธรรมได้กลายเป็นหลักการสำคัญของการวัดค่าในการบัญชีระหว่างประเทศ การพิจารณาโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและ

การบัญชีการเงิน ซึ่งเป็นพื้นฐานหลักในการประเมินในอนาคต กล่าวว่าการวัดมูลค่ายุติธรรม กลายเป็นที่แพร่หลายกับการรายงานทางการเงินในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ภายใต้มูลค่ายุติธรรม ใช้ในการวัดสินทรัพย์และหนี้สินโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มูลค่ายุติธรรม ณ วันที่รายงาน มูลค่ายุติธรรมเป็นราคาที่สะท้อนราคาปัจจุบันในสถานะของราคาตลาด มูลค่าตลาดนี้ อาจไม่สามารถสังเกตโดยตรง วิกฤติการเงินและวิกฤติเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมา 2007-2009 (IASB: 2006 , FASB: 2008) ฝ่ายตรงข้ามของการบัญชีมูลค่ายุติธรรมยืนยันในการรายงานทางการเงินที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดมูลค่ายุติธรรม ได้เร่งวิกฤติการเงินและนัยสำคัญที่แสดงผลที่แย่งซึ่งจะกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท มูลค่ายุติธรรมเล่นบทบาทของผู้ส่งสารหรือผู้เสนออดีตในวิกฤติการเงินที่ผ่านมา และต่อมามีผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจที่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยและการวิเคราะห์ลักษณะของบัญชีมูลค่ายุติธรรมจากจุดทางเศรษฐกิจ (David Procházka : rague 2011) มูลค่ายุติธรรม กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เป็นราคาที่เป็นสินทรัพย์ที่อาจจะมีการแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน การทำธุรกรรมระหว่างทั้งสองฝ่ายที่มีความรู้และเต็มใจ (FASB, 2006); และความหมายการวัดค่าแบบ ตลาดสู่ตลาด (Mark To Market) คือการปฏิบัติของธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ การปรับปรุงการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์หรือที่หลักทรัพย์เป็นประจำ สำหรับมูลค่ายุติธรรมของหนี้สิน ถูกกำหนดให้เป็นจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายในการถ่ายโอนความรับผิดชอบนี้ใหม่ ในทำนองเดียวกัน FAS 157 กำหนด FVA เป็นราคาที่จะได้รับที่จะขายสินทรัพย์หรือจ่ายในการถ่ายโอนความรับผิดชอบในการทำธุรกรรมระหว่างผู้เข้าร่วมเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาด ณ วันที่วัด (FASB, 2008)

รายได้ดอกเบี้ย รายได้จากการจำหน่ายเครื่องมือทางการเงิน และรายจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งเกิดจากเครื่องมือทางการเงิน และผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ยังเป็นส่วนสำคัญของการวัดว่ากิจการประสบความสำเร็จในการใช้ทรัพย์สินทางการเงินให้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (Tim Ambler & Flora Kokkinaki) ดังนั้น ผู้ลงทุนจึงใช้ข้อมูลผลประกอบการมาเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในส่วนหนี้สูญมีบทบาทมากกว่าการลดค่าลงของมูลค่ายุติธรรมในบัญชีของเครื่องมือทางการเงินประเภทสินเชื่อ โดยจะมีผลต่อการลดลงของเงินกองทุนของธนาคารสหรัฐฯ ในช่วงวิกฤติ (Badertscher et al, 2012) เนื่องจากการสูญเสียมูลค่ายุติธรรม สรุปว่าไม่พบหลักฐานที่สนับสนุน ว่าธนาคารต้องเผชิญกับข้อจำกัด หรือด้านกฎระเบียบ เนื่องจากการสูญเสียมูลค่ายุติธรรมสรุปได้ว่า ก็ไม่น่าที่จะเกิดจากการลดลงของมูลค่ายุติธรรมมีส่วนทำให้ความรุนแรงของวิกฤติการเงินในทางที่สำคัญไม่ว่าจะโดยการเพิ่มขึ้นของธนาคารใช้ประโยชน์ในบูมหรือโดยการขยายขนาดธุรกิจอย่างมาก หรือปัญหาในการชะลอตัวของธนาคาร แต่ผู้เขียนยังอธิบายว่าการวิเคราะห์ไม่ควรมองว่าสนับสนุนใช้งานได้ยาวถ้าใช้มูลค่ายุติธรรม บทบาทของการใช้มูลค่ายุติธรรมมีการจำกัด และมีความแม่นยำลดลง แต่ก็ไม่เสมอไปที่มูลค่ายุติธรรมจะมีจุดอ่อน เนื่องจาก พบว่า นักลงทุนมีอาชีพชอบมูลค่ายุติธรรมมากกว่า (Gassen/Schwedler, Haldane, 2010)

มูลค่ายุติธรรมสามารถเป็นเครื่องมือในการเตือนล่วงหน้าถึงผลการดำเนินงานที่ไม่ดี โดยแสดงให้เห็นว่าการตระหนักถึงเครื่องมือทางการเงิน ที่วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยเฉพาะสินเชื่อและเงินฝาก ที่มีผลต่อบแสดงฐานะการเงินที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านเครดิตของธนาคารโดยเฉลี่ยดีกว่าต้นทุนเดิมในงบดุลมากขึ้น มูลค่ายุติธรรมมีข้อมูลมากขึ้นกว่าต้นทุนเดิม สำหรับความเสี่ยงด้านราคาหุ้นโดยแสดงให้เห็นว่าความผันผวนของมูลค่ายุติธรรมมีผลต่อรายได้ โดยมีความสัมพันธ์ที่รุนแรงกว่าความผันผวนของรายได้ตามหลัก GAAP กับ ตลาดตราสารทุน (Bleck/Liu , 2007)

ความสัมพันธ์ของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ชีวภาพมีความสัมพันธ์กับราคาของหุ้นของกิจการและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนที่ใช้ในการวิเคราะห์ในการลงทุน (Barth, Beaver, and Landsman, 2001) และมีการวิจัยความสัมพันธ์ของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ชีวภาพ กับราคาของหุ้นและมูลค่าตามบัญชีของกิจการ โดยใช้โมเดลของ Ohlson มาปรับปรุง ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามูลค่าของราคาหุ้นมีความสัมพันธ์กับมูลค่ายุติธรรม (Rute Goncalves: atricial Lopes, 2016) การวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมจะถูกนำมาใช้ใน 4 เรื่องได้แก่ 1. เครื่องมือทางการเงิน 2. อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน 3. สินค้าเกษตร และ 4. สินทรัพย์ที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (Barlev, and Haddad, 2003) มีการวิจัยพบว่าเครื่องมือทางการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรมทุกรายการไม่เป็นธรรมสำหรับธุรกิจธนาคารพาณิชย์เนื่องจากความเสี่ยงด้านเครดิตมีมาตรวัดอื่นที่ดีกว่ามูลค่ายุติธรรมของความเสี่ยงด้านเครดิต (Elizabeth Blankespoor, Thomas J. Linsmeier, Kathy R. Petroni, Catherine Shakepeare, 2013) แต่มูลค่ายุติธรรมก็ไม่ได้ดีไปกว่าการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของธนาคาร เนื่องจากการวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมก็ไม่ได้ช่วยลดหรือบรรเทาการเกิดวิกฤตการเงินไปได้ (Financial Crisis Advisory Group 2009, Bkecj and Liu, 2007)

การวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม ถือเป็นกรวัดค่าที่เหมาะสมกับเครื่องมือทางการเงิน แทนที่ด้วยวิธีราคาหุ้นเดิม โดยมีเหตุผลหลัก ได้แก่

1. ราคาหุ้นไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง
2. การวัดราคาด้วยมูลค่ายุติธรรมเป็นวิธีปฏิบัติใช้อยู่แล้วในปัจจุบัน
3. มูลค่ายุติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินมากกว่าวิธีราคาหุ้น (Cost)
4. มูลค่ายุติธรรมช่วยลดปัญหาที่เกิดจากวิธีราคาหุ้น
5. ราคามูลค่ายุติธรรมสามารถหาได้อย่างสมเหตุสมผล (Hancock, 1996)

มูลค่าเงินให้สินเชื่อ ที่คาดการณ์ว่าเงินกู้ในอีกหนึ่งปีข้างหน้าจะมีค่าใช้จ่ายหนี้สูญและสินเชื่อต้องคุณภาพเกิดขึ้นเท่าใด จะมีความสอดคล้องกับฐานะของกิจการมากกว่าการใช้มูลค่ายุติธรรมของเงินให้สินเชื่อ การใช้มูลค่ายุติธรรมกลับไม่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นในการทำนายความล้มเหลวทางการเงินของธนาคารในปีหนึ่งข้างหน้า (Cantrell et al, 2011) การวัดมูลค่ายุติธรรมกลายเป็นที่แพร่หลายกับการรายงานทางการเงินในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ภายใต้การวัดด้วยมูลค่า

ยุติธรรม มูลค่ายุติธรรม ณ วันที่รายงาน มูลค่ายุติธรรมเป็นราคาปัจจุบัน โดยคำนึงถึงผู้ร่วมตลาดเป็นสำคัญ การส่วนหนึ่งของการเกิดขึ้นต่อวิกฤติการเงินและวิกฤติเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมา 2007-2009 ฝ่ายตรงข้ามที่วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม แสดงให้เห็นว่าการรายงานทางการเงินที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดมูลค่ายุติธรรมได้เร่งวิกฤติการเงิน ที่มีผลต่อนัยสำคัญให้สถานการณ์ที่แยกลง ได้ส่งผลกระทบต่อ บริษัท ที่ได้รับผลกระทบ บนเครื่องมือทางการเงิน (David Procházka , 2011) สินทรัพย์ที่ได้รับการวัดด้วยราคาทุน นักลงทุนนอกจะได้รับความกังวลเกี่ยวกับค่าปัจจุบันของสินทรัพย์แล้ว มูลค่ายุติธรรมยังมีความเกี่ยวข้อง แม้สำหรับสินทรัพย์ที่มีมุมมองในระยะยาว ขณะที่นักลงทุนอาจต้องการที่จะประเมินการสัมพันธ์ของธนาคารที่มีความเสี่ยงบางอย่างหรือสงสัยว่าธนาคารจะถือสินทรัพย์ที่ครบกำหนด ด้วยราคาใด (Leuz , 2010)

การเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินมีผลต่อราคาของหุ้นของเงินลงทุนในความ ต้องการของตลาด เมื่อนำมาเปรียบเทียบการเปิดเผยราคาทุน (Barth, 1994) การเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวนเงินตามสัญญาและมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ ประเภทสกุลเงิน ต่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่นักลงทุนใช้เพื่อประเมินความไวของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน (Wong, 2000)

หลักฐานที่เกี่ยวข้องมูลค่ากิจการของธนาคารที่เกี่ยวข้องกับเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินมีส่วนต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน Simko (1999) และมีการวิจัยให้กับ บริษัท ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Venkatachalam ,1996) ตรวจสอบผลกระทบของการเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมภายใต้ SFAS 119 การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่เป็นตราสารอนุพันธ์และมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน การศึกษาของสหรัฐฯ ที่ผ่านมาโดย (Khurana and Kim, 2003) ทำการศึกษาดังกล่าวข้างต้นโดยการตรวจสอบความถูกต้องของสมมติฐานที่ว่ามูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากกว่าต้นทุนเดิม แต่หลายการศึกษาเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับตัวอย่างจากอุตสาหกรรมธนาคารในสหรัฐฯและผลการวิจัยจึงไม่อาจเป็นตัวแทนของอุตสาหกรรมอื่น ๆ (Barth, 1994, Eccher, Ramesh and Thiagarajan, 1996/ Barth, Beaver and Landsman, 1996 and M. S. Park, T. Park and Ro, 1999)

นักวิชาการหลายคนเริ่มให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมที่จำเป็นและการเปิดเผยข้อมูลสินเชื่อ แต่มีการพบว่ามูลค่ายุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการที่เพิ่มขึ้นมากกว่าต้นทุนในอดีต สำหรับสินทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ แต่มูลค่ายุติธรรมของสินเชื่อไม่สามารถอธิบายการเพิ่มขึ้นของมูลค่ากิจการได้ (Eccher, Ramesh, Thiagarajan, 1996) ภายใต้หลักการบัญชีทั่วไปของสหรัฐฯ (GAAP) การวิเคราะห์ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากอันเนื่องจากการเสียหายทางด้านเครดิตของธนาคาร ซึ่งมีผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจที่รุนแรงและแพร่หลายเช่นเดียวกับวิกฤติทางการเงินที่ผ่านมา โดยรวมแล้วพบว่าต้นทุนในอดีตของสินเชื่อเป็นตัวพยากรณ์สินเชื่อที่ดีกว่ารายงานมูลค่ายุติธรรมของ

สินเชื่อ โดยพบว่าต้นทุนสินเชื่อในอดีตเป็นตัวพยากรณ์ความล้มเหลวของธนาคารในระยะสั้นได้ (Brett W.Cantrell, John M.McInnis, Charistopher G.Yust, 2014)

แบบจำลองทางบัญชีที่นำมาใช้ในการศึกษา (The accounting model used in this study)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมกับมูลค่าตลาด ประเด็นเกี่ยวกับ Value Relevance ซึ่งเป็นข้อมูลบัญชีเชิงคุณภาพชนิดหนึ่งในสี่ของข้อมูลบัญชี ที่มีระบุไว้ในมาตรฐานการบัญชีสากล ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งสิ้นนี้ได้แก่ 1. ข้อมูลบัญชีด้าน ความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) 2. ความเข้าใจได้ (Understandability) 3. ความเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) และ 4. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevancy) คำว่า Value relevance หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลโดยงบการเงิน เพื่อเก็บและประมวลผลวิเคราะห์ถึงมูลค่าของกิจการนั้น ค่า Value Relevance สามารถวัดได้ด้วยความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างข้อมูลที่น่าเสนอในงบการเงิน และมูลค่าทางการตลาด หรือผลตอบแทนของหุ้น (Kargin , 2013)

อธิบายว่า Relevancy หรือ “ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ” เป็นหนึ่งในลักษณะเชิงคุณภาพที่สำคัญของข้อมูลทางบัญชีเพื่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์ (2554) แบบจำลองทางสถิติที่ถูกอ้างอิงอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทางบัญชีเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้แก่ แบบจำลองทางสถิติที่นำเสนอโดย Ohlson (1995) ได้นำเสนอผลงานการวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์และข้อมูลบัญชีออกมาและได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการนักวิจัยด้านบัญชี ซึ่งคำอธิบายของ Ohlson (1995) มีอิทธิพลต่อการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์และข้อมูลบัญชีเป็นอย่างมาก

ได้กล่าวไว้ในที่ประชุมเสนอผลงานวิจัยว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์และข้อมูลบัญชีจะมีมากขึ้นและเป็นหัวข้อสำคัญที่นักวิจัยทางด้านบัญชีจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก การวิจัยทางด้านบัญชีในประเด็นนี้มักจะอ้างอิงตัวแบบจำลองทางสถิติของ Ohlson (1995) และตัวแบบจำลองทางสถิติที่ถูกนำไปประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลาย (Beaver ,2002)

การทดสอบแบบจำลองของ Ohlson (1995) and Feltham and Ohlson (1995) ที่ใช้ในการวิจัยที่ผ่านมา สรุปว่า แบบจำลองนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ Value Relevance และการปรับแต่งกรอบทฤษฎีบางจุด จะสามารถให้ผลทดสอบที่มีความถูกต้องมากขึ้น (Kin Lo and Thomas Lys ,2000)

Hassan, M. S.: ercy, M., Stewart, J. (2006) อธิบายแบบจำลองทางสถิติที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Ohlson (1995) ดังนี้

$$P_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVNFlit + \alpha_2 E_{it} + \alpha_3 TBFlit + \alpha_4 TFFlit + \alpha_5 OBDlit + \alpha_6 CINFlit + \epsilon_{it}$$

โดย Hassan et al. (2006) อธิบายว่าสมการแบบจำลองนี้สามารถใช้ในการประมาณหรือพยากรณ์ความสำคัญและใช้อธิบาย power ของข้อมูลมูลค่ายุติธรรมสุทธิ

การวิจัยปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับกิจการที่มีการลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยใช้ตัวแบบสมการทำนายที่ได้ประยุกต์มาจากแบบจำลองของ Ohlson (1995) ศึกษาความสัมพันธ์ของ BV, INCOME ที่มีต่อ Price โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า Income และ Book value มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับ PRICE ในระดับสูง และการวิเคราะห์เชิงพหุ พบว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับ PRICE อย่างมีนัยสำคัญจึงสรุปได้ว่า BV มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ PRICE โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ระดับ 1.208 แสดงว่า ราคาตามบัญชี(BV) ที่เพิ่มขึ้น 1 บาทต่อหุ้น จะทำให้ราคาหลักทรัพย์ (PRICE) เพิ่มขึ้น 1.208 บาทต่อหุ้น (พวงแก้ว เข้มทอง และ พรปรวีณ์ ชาญสุวรรณ, 2555)

มีศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการ: กรณีศึกษาบริษัทที่ให้ผลตอบแทนแก่พนักงานตามโครงการให้สิทธิที่จะซื้อหุ้นในราคาที่กำหนด โดยเก็บข้อมูลของบริษัทที่ทำการประกาศเสนอขายหลักทรัพย์ให้แก่กรรมการ/ พนักงานตั้งแต่ปี 2553-2557 ทั้งสิ้นจำนวน จำนวน 81 ตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้มาจากงบการเงินของบริษัทที่มีการประกาศต่อสาธารณะในช่วงเวลาดังกล่าวโดยใช้แบบจำลองทางสถิติที่นำเสนอโดย Ohlson (1995) ในการหามูลค่าของกิจการ วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบค่าความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ .05โดยผลการศึกษาพบว่ากิจการที่มีการให้ผลตอบแทนแก่พนักงานตามโครงการให้สิทธิที่จะซื้อหุ้นในราคาที่กำหนดสูงกว่าราคาตามมูลค่าจะมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ณ วันประกาศกำไรตามแบบจำลองทางสถิติของ Ohlson (1995) ซึ่งเป็นคุณค่าส่วนเพิ่มสำหรับนักลงทุนที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่อไปจากผลงานวิจัย พบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าส่วนเพิ่มสำหรับนักลงทุนสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ นั้นหมายความว่าข้อมูลทางบัญชีส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (ชิตชญา จันทเพ็ชร)

การใช้ตัวแบบของ Ohlson ศึกษากิจการในฮ่องกง สิงคโปร์และไทยพบว่ามูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นและกำไรมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดของหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ในมาเลเซียและอินโดนีเซียนั้น กำไรเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดของหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนหลักฐานจากฟิลิปปินส์นั้นไม่สามารถสรุปผลได้ชัดเจน (Narktabtee ,2010)

ทำการศึกษาการวัดค่า Value relevance เพิ่มขึ้นหรือไม่หลังการใช้ IFRS โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 บริษัทจดทะเบียนในยุโรปต้องจัดทำงบการเงินรวมตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ผู้วิจัยศึกษา value relevance เพิ่มขึ้นหรือไม่หลังการใช้ IFRS โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 3,721 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหุ้นยุโรป 5 แห่ง ได้แก่ แพรงค์เฟิร์ต มาดริด ปารีส ลอนดอน และมีลาน มีหลักฐานสนับสนุนว่ามีการเพิ่มขึ้นของ value relevance และการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามอิทธิพลของกำไรจากราคาหุ้นปรับตัวสูงขึ้นตามมาตรฐาน IFRS ใน

เยอรมนี ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ในขณะที่อิทธิพลของมูลค่าทางบัญชีลดลง (ยกเว้นสหราชอาณาจักร) (Alain D., Enrico O. and Riccardo M., 2010)

ความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางบัญชี (Value relevance of accounting information) กับมูลค่าหุ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พบหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางบัญชีเช่นกำไรต่อหุ้น (EPS) มูลค่าทรัพย์สินสุทธิต่อหุ้น (NAVPS) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และราคาอัตราส่วนกำไร (P/R) ต่อราคาหุ้น (SP) ของ บริษัท ผู้ผลิตในโคลัมโบ ตลาดหลักทรัพย์ (CSE) ใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลระดับทุติยภูมิ โดยแหล่งที่มาส่วนใหญ่มาจากรายงานทางการเงินของ บริษัท ที่ได้รับเลือกเผยแพร่โดย CSE ในศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่าความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางบัญชี มีต่อราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าความสัมพันธ์ในเชิงบวก (Vijitha P. and Nimalathasan B., 2014)

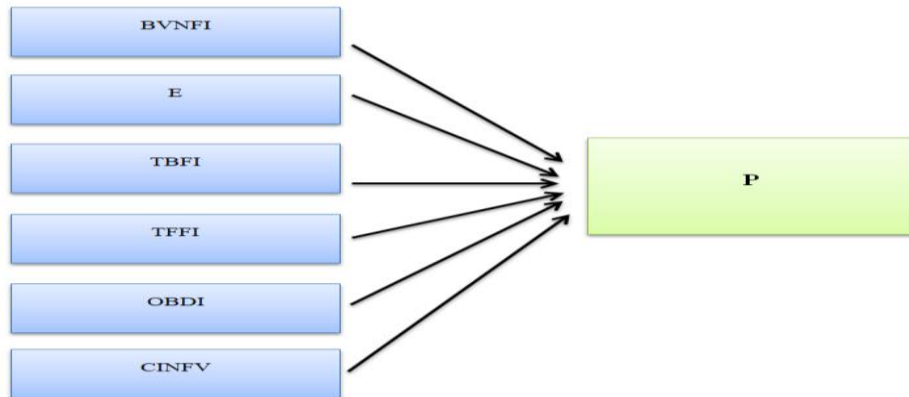
ข้อมูลงบการเงินที่จัดทำและเปิดเผยตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มีผลเพิ่ม Value relevance ค่าความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางบัญชี หรือไม่ โดยศึกษาข้อมูลในช่วง 2008-2013 และใช้ แบบจำลอง Ohlson (1995) และแบบจำลอง Balachandran และ Mohanram (2011) พบว่าข้อมูลบัญชีที่จัดทำและเปิดเผยภายใต้ IFRS มีราคาและผลตอบแทนสูงกว่าข้อมูลบัญชีที่จัดทำขึ้นภายใต้ GAAP ในประเทศ (Oliver N. Okafor, Mark Anderson, Hussein Warsame, 2016)

การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกิจการที่ปฏิบัติตามข้อกำหนด IFRS กับกิจการที่ไม่ปฏิบัติตาม IFRS โดยศึกษาในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย (ASX) 200 แห่ง ในช่วงปี 2011-2014 เพื่อตรวจสอบว่า บริษัท จดทะเบียนปฏิบัติตามแนวทางการรายงานรายได้ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (IFRS) ที่ออกโดย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย (ASIC) เพื่อสื่อสารให้เห็นถึงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่แตกต่างกัน พบว่าบริษัทที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ASIC มีคุณภาพการรายงานที่ต่ำกว่าบริษัทที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ฯ และพบว่าบริษัทที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ASIC จะพยายามที่ทำหน้าที่เป็นผู้รายงานที่มีความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นทราบและใช้ดุลพินิจในการพิจารณางบการเงิน นอกจากนี้ยังพบว่าผลประโยชน์ที่รายงานโดย บริษัท ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดมีมูลค่าน้อยกว่าผลประโยชน์ที่รายงานโดยบริษัทที่ปฏิบัติตามข้อกำหนด (Yiru Yang and Indra Abeysekera , 2018)

การศึกษาเปรียบเทียบการวัดค่า value relevance ของบริษัทที่มีกิจการภายใต้ข้อตกลงสิ่งแวดล้อมแคนาดา/สหรัฐอเมริกา (GAAP) ก่อนและหลังการใช้มาตรฐานทางการบัญชี IFRS โดยใช้แบบจำลองที่ดัดแปลงจากแบบจำลองของ Ohlson (1995) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารายงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ออกตามข้อตกลงดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทและก๊าซ บริษัทอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติและอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่มีมูลค่าตลาดน้อยก็จะมีผลรับผิดชอบต่อข้อตกลงน้อยกว่าตามมูลค่าตลาดนอกจากนี้สำหรับบริษัทในอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซที่ไม่มี

รายงาน CSR จะถูกตีความโดยตลาดว่าเป็นสัญญาณที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเติบโตในอนาคต ในแง่ของการเปลี่ยนไปใช้ IFRS เราพบว่าในขณะที่บทบัญญัติ IFRS มีรายละเอียดที่เข้มงวดกว่า GAAP เดิมมาก แต่ก็ไม่ได้เพิ่มค่า value relevance กับนักลงทุนแต่อย่างใด (Matthew W. Réal L., 2017)

2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: Hassan, M. S.; Ercy, M., Stewart, J. (2006)

ตัวแปรอิสระ

BVNFI=มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (Book value nonfinancial Instrument)

E=ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (Earning)

TBFI=มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (Total book value of financial instruments)

TFFI=มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (Total fair value of financial instruments)

OBDI=มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (Off-balance sheet derivative financial instruments)

C_{NFV}=คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (component score of net fair value (T=time, I=firm))

ตัวแปรตาม

P =มูลค่าตลาดของกิจการ (Natural log market value of firms' common equity measured three months following the financial year)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรม การเปิดเผยข้อมูล สำหรับเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดอย่างไร ซึ่งมูลค่ายุติธรรมจะต้องมีความน่าเชื่อถือมากที่สุดสำหรับผู้ใช้งบการเงิน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ดังกล่าว

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินของธุรกิจ ประเภทธนาคาร ประกันภัย และสถาบันการเงินอื่น (Non-Bank) ในช่วงปี 2558-2562 สำหรับใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชี มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาด กรณีสถาบันการเงินไทย โดยใช้ข้อมูลแบบชั้นภูมิ จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ร้อยละ และการแจกแจงความถี่

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ระหว่างปี 2558-2562 จากรายงานประจำปีของกลุ่มธุรกิจทางการเงิน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ คือ ธนาคารที่ประกอบธุรกิจประเภทรับเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น 1.การให้กู้ยืม 2.ซื้อขายหรือเก็บเงินตามตั๋วเงินหรือตราสารอื่นใด 3.ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ (พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา4)

2. กลุ่ม ประกันภัย คือ การบริหารความเสี่ยงภัยวิธีหนึ่งซึ่งโอนความเสี่ยงภัยจากผู้เอาประกันภัยไปสู่บริษัทผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาความคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัย และผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อเกิดความเสียหายผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่ได้ระบุความคุ้มครองไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2562)

3. กลุ่มสถาบันการเงินอื่น (Non Bank) คือ สถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมจากประชาชนทั่วไป แต่ไม่ใช่กิจการที่ประกอบกิจการธนาคาร (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2562)

3.1.2 กลุ่มประชากร กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน (Financial Industrial) ระหว่างปี 2558-2562

กลุ่มธนาคารพาณิชย์ จำนวน 10 บริษัท

กลุ่มประกันภัย จำนวน 15 บริษัท

กลุ่มสถาบันการเงินอื่น จำนวน 30 บริษัท

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) การได้มาจากในงบแสดงฐานะการเงิน โดยการนำสินทรัพย์ทั้งหมดตั้ง ลบด้วย มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) ที่เหลือเป็นราคาตามบัญชีที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน

2. ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) ได้มาจากกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ สำหรับงวดรายไตรมาส 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน และ 12 เดือน ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

3. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) ได้มาจากงบแสดงฐานะทางการเงินของสถาบันการเงินประกอบด้วย เงินสด รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงินสุทธิ เงินลงทุนสุทธิ เงินให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้และดอกเบียค้างรับสุทธิ

4. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) ได้มาจากมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนตราสารเพื่อค้า และเพื่อขาย มาจากงบแสดงฐานะการเงิน และ หมายเหตุประกอบงบการเงิน และสินทรัพย์ตราสารอนุพันธ์มาจากสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงิน

5. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (OBFI) ได้มาจากการเปิดเผยในหมายเหตุ ในหัวข้ออนุพันธ์ทางการเงิน โดยใช้ Notional Amount

6. คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) มาจากการเก็บข้อมูลในหมายเหตุเกี่ยวกับการเปิดเผยประกอบด้วย

- 1) การเปิดเผยมูลค่ายุติธรรม
- 2) แสดงแยกมูลค่ายุติธรรม แยกเป็นสินทรัพย์ หนี้สินทางการเงิน
- 3) แสดงมาตรฐานการบัญชีที่ใช้หรือไม่

- 4) ข้อสมมติฐานที่สำคัญในการวัดมูลค่ายุติธรรม
- 5) มูลค่ายุติธรรมที่กิจการมีแสดงแยกเป็นเดี่ยว หรือกลุ่ม
- 6) เหตุผลที่ไม่ลดการถือครอง
- 7) เปิดเผยถึงหลักฐานในหลักการบริหารการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน

ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ถ้าในแต่ละส่วนมีการเปิดเผยส่วนนั้นจะได้ 1 คะแนน ถ้าไม่มีการเปิดเผยข้อมูลจะได้ 0 และนำมาหาค่า Ration ว่าแต่ละองค์ประกอบมีสัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลเท่าใด ระหว่าง 100 ถึง 0%

ความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาด กรณีสถาบันการเงินไทย ผ่านสมการดังนี้

$$P_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVN_{Fit} + \alpha_2 E_{it} + \alpha_3 TB_{Fit} + \alpha_4 TFF_{Fit} + \alpha_5 OBD_{it} + \alpha_6 CIN_{Fit} + \epsilon_{it}$$

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินของธุรกิจ ประเภทธนาคาร ประกันภัย และสถาบันการเงินอื่น (Non-Bank) ในช่วงปี 2558-2562 สำหรับใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชี มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน กับมูลค่าตลาด กรณีสถาบันการเงินไทย โดยใช้ข้อมูลแบบชั้นภูมิ จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ร้อยละ และการแจกแจงความถี่

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชี มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าตลาดกรณีสถาบันการเงินไทยผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ร้อยละ และการแจกแจงความถี่

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยงานวิจัยนี้จะใช้ Pearson's Correlation Coefficient หรือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อ

ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร มีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยพิจารณาได้จากค่า r ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 และทิศทางของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Correlations) คือ ตัวแปรต้นตัวใดตัวหนึ่ง มีการเพิ่มขึ้น ตัวแปรตาม ก็เพิ่มขึ้นด้วย ทางตรงกันข้าม ถ้าตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง มีการลดลง ตัวแปรตาม ก็ลดลงตามด้วยเช่นกัน

2.2 ความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative Correlations) คือ ตัวแปรต้น ตัวใดตัวหนึ่ง มีการเพิ่มขึ้น ตัวแปรตาม ก็ลดลง ถ้าตัวแปรต้นตัวใดตัวหนึ่งลดลง ตัวแปรตาม ก็เพิ่มขึ้น นั่นแสดงว่า ตัวแปรที่มีทิศทางตรงกันข้ามระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม

2.3 ความสัมพันธ์เป็นศูนย์ (Zero Correlations) คือ ตัวแปรสองตัวไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันมีค่า 0.80–1.00 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เป็นอย่างมากกับตัวแปรตาม อาจทำให้เกิดปัญหาของตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป (Multicollinearity)

ทั้งนี้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผู้วิจัย จึงมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยตรวจสอบ Multicollinearity โดยจะใช้ค่า Variance Inflation factor (VIF) หรือ ค่า Tolerance โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ คือ ค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรมีค่าเกิน 10 หากเกินกว่านี้ แสดงว่า Multicollinearity สำหรับค่า Tolerance หากมีค่าใกล้ 0 แสดงว่าแนวโน้มในการเกิดปัญหา Multicollinearity เมื่อทำการทดสอบดังกล่าวจึงนำตัวแปรอิสระทั้งหมดมาวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมและข้อมูลที่เปิดเผย ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดในกลุ่มสถาบันการเงิน ประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มธนาคาร จำนวน 10 บริษัท กลุ่มประกันภัยจำนวน 15 บริษัท และกลุ่มสถาบันการเงินจำนวน 30 บริษัท ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 55 บริษัท โดยแบ่งออกเป็น โดยรายละเอียดของการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

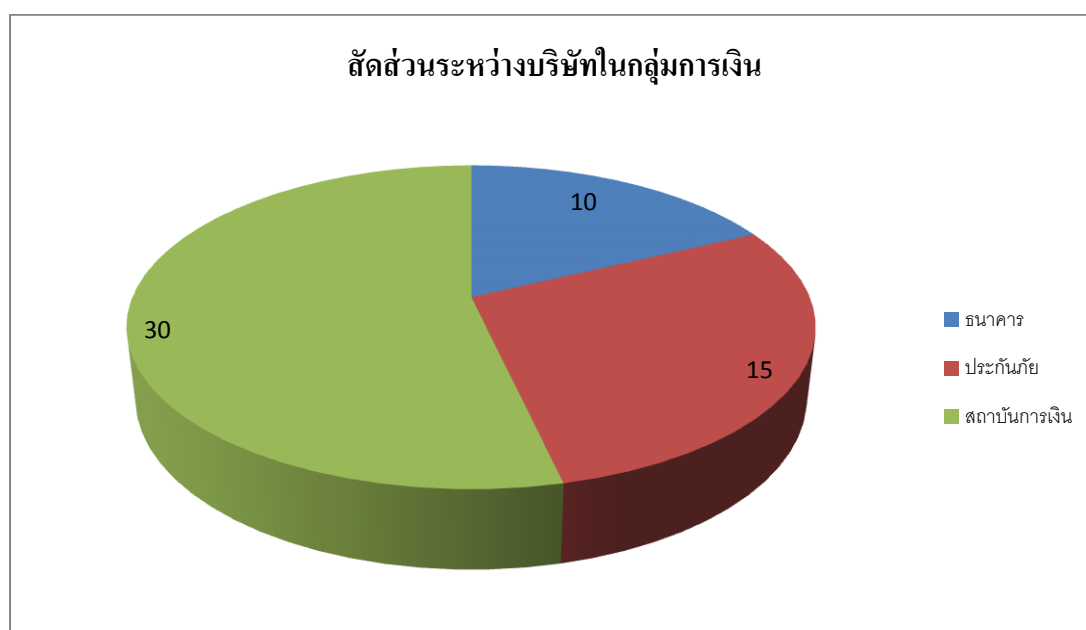
- 4.1 ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลในกลุ่มบริษัทที่ใช้ในการศึกษา
- 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา
 - 4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มธนาคาร
 - 4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มประกันภัย
 - 4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น (Non Bank)
- 4.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 4.3.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มธนาคาร
 - 4.3.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มประกันภัย
 - 4.3.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น (Non Bank)
- 4.4 สรุปการวิเคราะห์สมมติฐาน
 - 4.4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มธนาคาร
 - 4.4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มประกันภัย
 - 4.4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น (Non Bank)

4.1 ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลในกลุ่มบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มการเงิน ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา ข้อมูลในรายงานทางการเงินในช่วง ปี พ.ศ.2558 -2562 โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 55 บริษัท โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 4.1 และภาพที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มธนาคาร	กลุ่มประกันภัย	กลุ่มสถาบันการเงิน
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่กลุ่มการเงิน	10	15	30
บริษัทที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน	1	1	2
รวม	11	16	32

ตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณค่าสถิติ

สัญลักษณ์	ความหมาย
P	มูลค่าราคาตลาด
BVNFV	มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน
E	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน
TBFI	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน
TFFI	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน
OBFI	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน
CINPV	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ของตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) สถิติที่ใช้วัดค่าของข้อมูล ค่าเฉลี่ย (Mean) สถิติสำหรับการวัดการกระจายของข้อมูล ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มธนาคาร

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มธนาคาร

	Minimum	Maximum	Mean	Std.Dev.	Skewness	Kurtosis
P	2.07	86.13	28.24	25.99	.321	-1.19
BVNF1	7835	213415	79672.37	67108.54	.347	-1.375
E	356	9610	3764.46	2629.54	.841	-.337
TBF1	2337.00	772322.00	461811.55	288235.85	-.498	-1.379
TFF1	.000	169620	41256.63	43794.85	1.214	1.399
OBD1	1200.00	2036589	719767	758031.92	.381	-1.469
CIN1V	.00	.71	.6724	.157	-4.011	14.354

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

1. มูลค่าราคาตลาด จากผลการศึกษา พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่าราคาตลาดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 28.24 บาทต่อหุ้น ทั้งนี้ยังพบว่ากลุ่มธนาคารมีมูลค่าราคาตลาดสูงสุดเท่ากับ 86.13 บาทต่อหุ้น และต่ำสุดเท่ากับ 2.07 บาทต่อหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยดูได้จากค่าเฉลี่ย และ ค่าสูงสุด ผลจากความแตกต่างในมูลค่าราคาตลาดชี้ให้เห็นว่าในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่าราคาตลาดที่แตกต่าง หรืออาจกล่าวได้ว่านักลงทุนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน และขนาดของธนาคารแต่ละธนาคารมีความแตกต่างกัน จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าราคาตลาดที่แตกต่างกัน และขนาดของเงินกองทุนในกลุ่มธนาคารมีความแตกต่างกัน

2. มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจธนาคาร มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 79,672.37 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีมูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินค่าสูงสุดเท่ากับ 213,415 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่า 7835 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่ทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน

ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากมูลค่าตามบัญชีในกลุ่มธนาคารมีขนาดของสินทรัพย์ของแต่ละธนาคารมีความแตกต่างกัน

3. ผลการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีผลการดำเนินงาน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3,764.46 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินสูงสุดเท่ากับ 9,610 พันล้านบาท และต่ำสุด 356 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากขนาดสินทรัพย์และการดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารมีการแบ่งกลุ่มธนาคารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารขนาดเล็ก

4. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 461,811.55 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทมีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินสูงสุดเท่ากับ 772,322 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 2,337 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีความแตกต่างกันอย่างมาก ขนาดสินทรัพย์และการดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารมีการแบ่งกลุ่มธนาคารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารขนาดเล็ก

5. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 41,256.63 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่ากลุ่มธนาคารมีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินสูงสุดเท่ากับ 772,322 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 0 (เนื่องจากบางธนาคารไม่มี Port สินทรัพย์เพื่อค่า) นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงิน มีความแตกต่างกันอย่างมาก ขึ้นกับขนาดสินทรัพย์และการดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มธนาคารมีการแบ่งกลุ่มธนาคารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารขนาดเล็ก

6. มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 719,767 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่ากลุ่มธนาคารมีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 2,036,589 พันล้านบาท และมูลค่าต่ำสุดเท่ากับ 1,200 นั้นแสดงให้เห็นว่ามูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินของในกลุ่มธุรกิจการเงิน มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากการเลือกใช้เครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มธนาคารมีความแตกต่างกัน

7. คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ ผลการศึกษาพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคารมีคะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิโดยเฉลี่ยเท่ากับ เท่ากับ 0.6724 สูงสุดเท่ากับ 0.71 และต่ำสุด 0.00 เนื่องจากการเลือกการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมขึ้นอยู่กับธนาคารแต่ละแห่งจะมีองค์ประกอบของมูลค่ายุติธรรมมากน้อยแตกต่างกัน

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มประกันภัย

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มประกันภัย

	Minimum	Maximum	Mean	Std.Dev.	Skewness	Kurtosis
P	10.09	368.49	55.9103	81.31092	2.709	6.973
BVNF1	371.24	289047.11	22093.4487	53604.40882	3.552	11.922
E	-688.8.41	5122.37	403.2853	871.96401	-.031	20.460
TBFI	106.93	228939.84	18443.3823	46709.75058	3.549	11.495
TFFI	76.80	77559.34	6490.8977	13182.20050	3.133	10.278
OBDI	.00	4671.16	88.4176	572.13324	6.558	42.194
CIN1V	.00	1.00	.9828	.06954	-9.507	126.246

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามตารางที่ 4.3 ดังนี้

1. มูลค่าราคาตลาด จากผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มูลค่าราคาตลาดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 55.9103 บาทต่อหุ้น ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีมูลค่าราคาตลาดสูงสุดเท่ากับ 368.49 บาทต่อหุ้น และต่ำสุดเท่ากับ 10.09 บาทต่อหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยดูได้จากค่าเฉลี่ย และ ค่าสูงสุด ผลจากความแตกต่างในมูลค่าราคาตลาดชี้ให้เห็นว่าในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มีมูลค่าราคาตลาดที่แตกต่างกัน เนื่องจากมาจากขนาดของธุรกิจ และขนาดของสินทรัพย์ที่แตกต่างกัน

2. มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22,093.45 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีมูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินค่าสูงสุดเท่ากับ 289,047.11 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 371.24 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากแต่ละธุรกิจประกันภัย มีขนาดของสินทรัพย์ที่แตกต่างกันอย่างมาก

3. ผลการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย มีผลการดำเนินงาน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 403.29 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินสูงสุดเท่ากับ 5,122.37 พันล้านบาท และต่ำสุด - 688.84 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มีความแตกต่างกันน้อย เนื่องจากกลุ่มประกันภัยมีการดำเนินธุรกรรมที่คล้ายคลึงกัน

4. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย มีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 18,443.38 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทที่มีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 228,939.84 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 106.93 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงิน มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากแต่ละธุรกิจประกันภัย มีขนาดของสินทรัพย์ในกลุ่มประกันภัยแตกต่างกัน

5. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย มีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 6,490.89 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทที่มีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 77,559.34 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 76.80 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงินมีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากแต่ละธุรกิจประกันภัย มีเครื่องมือทางการเงินที่แสดงไว้ในหมวดเพื่อค้าแตกต่างกัน

6. มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย มีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 88.42 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทที่มีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 4,671.16 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 0 นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากบริษัทในกลุ่มประกันภัยมีการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยง จากการทำอนุพันธ์ทางการเงินแตกต่างกัน

7. คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัยมีคะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิโดยเฉลี่ยเท่ากับ เท่ากับ 0.98

และสูงสุดเท่ากับ 1.00 ต่ำสุด 0.00 เนื่องจากบริษัทในกลุ่มประกันภัยมีการสินทรัพย์ประเภทเพื่อค้าแตกต่างกันทำให้ การเปิดเผยข้อมูลมีความแตกต่างกันอย่างมาก

4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

	Minimum	Maximum	Mean	Std.Dev.	Skewness	Kurtosis
P	.54	186.00	13.85	24.33	3.32	12.10
BVNF1	37.96	24438.45	3193.4659	4608.29	2.240	4.60
E	-1789.90	3286.80	2275.9315	461.14290	2.448	10.229
TBFI	8906	134360	14270.444	24179.6037	2.861	8.140
TFFI	.00	33301	2159.7711	5824.88749	3.885	15.646
OBDI	.00	19201.36	420.2403	1765.33446	6.476	50.078
CIN1V	.00	1.00	.6395	.30510	-1.208	.025

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อแตกต่าง ๆ ตามตารางที่ 4.4 ดังนี้

1. มูลค่าราคาตลาด จากผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มูลค่าราคาตลาดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 13.06 บาทต่อหุ้น ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีมูลค่าราคาตลาดสูงสุดเท่ากับ 186 บาทต่อหุ้น และต่ำสุดเท่ากับ 0.54 บาทต่อหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยดูได้จากค่าเฉลี่ย และ ค่าสูงสุด ผลจากความแตกต่างในมูลค่าราคาตลาดชี้ให้เห็นว่าในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร มีมูลค่าราคาตลาดที่แตกต่าง หรือ อาจกล่าวได้ว่า นักลงทุนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าราคาตลาดที่แตกต่างกัน ประกอบกับขนาดของกิจการได้แก่สินทรัพย์ และหนี้สินมีความแตกต่างกันอย่างมาก และขนาดของทุนจดทะเบียนที่แตกต่างกัน

2. มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน โดยมีค่าเท่ากับ 3,193.47 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีมูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินค่าสูงสุดเท่ากับ 24,438.45 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 37.96 พันล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงินอื่น มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากขนาดของสินทรัพย์มีความแตกต่างกัน

3. ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มีผลการดำเนินงานโดยเฉลี่ยเท่ากับ 275.93

พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทมีผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินสูงสุดเท่ากับ 3,286.80 พันล้านบาทและต่ำสุด -1,789.90 พันล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากขนาดของสินทรัพย์และส่วนแบ่งตลาดมีความแตกต่างกัน และผลการดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จแตกต่างกัน

4. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 14,270.44 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทมีมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 134,360 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 8,906 นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงินอื่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากขนาดของสินทรัพย์มีความแตกต่างกัน

5. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่า พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงินมีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,159.77 บาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทมีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 33,301 พันล้านบาท และต่ำสุดเท่ากับ 0.00 นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงินอื่น มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากบางกิจการไม่ได้ลงทุนในสินทรัพย์ประเภทเพื่อค้า และไม่ได้ทำอนุพันธ์ทางการเงิน

6. มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน มีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 420.24 บาท ทั้งนี้ยังพบว่า บริษัทมีมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน สูงสุดเท่ากับ 19201.36 บาท และต่ำสุดเท่ากับ 0.00 นั้นแสดงให้เห็นว่า มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเงิน มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากบางบริษัทได้ทำอนุพันธ์ทางการเงิน

7. คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ ผลการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน มีคะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิโดยเฉลี่ยเท่ากับ เท่ากับ 0.72 และสูงสุดเท่ากับ 1.00 ต่ำสุด 0.00

4.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.3.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มธนาคาร

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคาร

	P	BVNFI	E	TBFI	TFFI	OBDI	CINPV
P							
Pearson Correlation	1	.552**	.598**	.403**	.519**	.257**	.220**
Sig.(2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
BVNFI							
Pearson Correlation	.552**	1	.676**	.752**	.919**	.797**	-.013
Sig.(2-tailed)	.000		.000	.000	.000	.000	.854
E							
Pearson Correlation	.598**	.676**	1	.509**	.543**	.378**	-.017
Sig.(2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000	.811
TBFI							
Pearson Correlation	.403**	.752**	.509**	1	.892**	.605**	-.113
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000	.115
TFFI							
Pearson Correlation	.519**	.919**	.543**	.892**	1	.790**	-.023
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000	.000		.000	.751

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคาร (ต่อ)

	P	BVNFV	E	TBFI	TFFI	OBDI	CINRV
OBDI							
Pearson	.257**	.797**	.378**	.605**	.790**	1	-.078
Correlation							
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000	.000			.276
CINRV							
Pearson	.220**	-.013	-.017	-.113	-.023	-.078	1
Correlation							
Sig.(2-tailed)	.002	.854	.811	.115	.751	.276	

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.6 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธนาคาร

ลำดับที่	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	สัญลักษณ์ที่ใช้	ทิศทางความสัมพันธ์
1	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	BVNFV	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	E	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	TBFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	TFFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	OBDI	ทิศทางเดียวกัน (+)
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	CINRV	ทิศทางเดียวกัน (+)

จากตารางที่ 4.6 และ 4.7 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของ เครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของ เครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทาง การเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคา ตลาด ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมพันธระหว่างตัวแปรในแต่ละคู่พบว่า

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.552$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตาม บัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.598$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหากผลการดำเนินงานของ สถาบันการเงิน (E) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.403$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตามบัญชีของ เครื่องมือทางการเงิน (TBFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.519$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่ายุติธรรมของ เครื่องมือทางการเงิน (TFFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.257$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าเริ่มแรกของ ตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคา ตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.220$) หรืออาจ กล่าวได้ว่าหาก คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

4.3.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มประกันภัย

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย

	P	BVNFI	E	TBFI	TFFI	OBDI	CINFV
P							
Pearson Correlation	1	.312**	.445**	.441**	.561**	-.021	-.065
Sig.(2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.713	.250
BVNFI							
Pearson Correlation	.312**	1	.700**	.739**	.685**	.540**	.080
Sig.(2-tailed)	.000		.000	.000	.000	.000	.154
E							
Pearson Correlation	.445**	.700**	1	.994**	.964**	.329**	.027
Sig.(2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000	.634
TBFI							
Pearson Correlation	.441**	.739**	.994**	1	.958**	.374**	.034
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000	.550
TFFI							
Pearson Correlation	.561**	.685**	.964**	.958**	1	.337**	.040
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000	.000		.000	.473
OBDI							
Pearson Correlation	-.021	.540**	.329**	.374**	.337**	1	.044
Sig.(2-tailed)	.713	.000	.000	.000	.000		.433
CINFV							
Pearson Correlation	-.065	.080	.027	.034	.040	.044	1
Sig.(2-tailed)	.250	.154	.634	.550	.473	.433	

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.8 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มประกันภัย

ลำดับที่	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	สัญลักษณ์ที่ใช้	ทิศทางความสัมพันธ์
1	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	BVNFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	E	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	TBFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	TFFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	OBDI	ทิศทางตรงกันข้าม(-)
6	คณะนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	CINFV	ทิศทางตรงกันข้าม (-)

จากตารางที่ 4.7 และ 4.8 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาด ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละคู่พบว่า

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.312$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.445$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหากผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.441$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.561$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ($r=-.021$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) ลดลง

คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ($r=-.065$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) ลดลง

4.3.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน

	P	BVNFI	E	TBFI	TFFI	OBFI	CINFV
P							
Pearson Correlation	1	.139**	.725**	-.260**	.256**	-.092*	-.275**
Sig.(2-tailed)		.001	.000	.000	.000	.025	.000
BVNFI							
Pearson Correlation	.139**	1	.197**	.293**	-.006	-.150**	-.105*
Sig.(2-tailed)	.001		.000	.000	.883	.000	.010
E							
Pearson Correlation	.725**	.197**	1	-.129**	.257**	.043	-.158
Sig.(2-tailed)	.000	.000		.002	.000	.293	.000
TBFI							
Pearson Correlation	-.260**	.293**	-.129**	1	-.528**	-.003	.109**
Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.939	.008
TFFI							
Pearson Correlation	.256**	-.006	.257**	-.528**	1	-.069	-.266**
Sig.(2-tailed)	.000	.883	.000	.000		.107	.000

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน (ต่อ)

	P	BVNF	E	TBFI	TFFI	OBDI	CINPV
OBDI							
Pearson Correlation	-.092*	.150**	.043	-.003	-.069	1	.105*
Sig.(2-tailed)	.025	.000	.293	.939	.107		.010
CINPV							
Pearson Correlation	-.275**	-.105*	-.158**	.109**	-.266**	.105*	1
Sig.(2-tailed)	.000	.010	.000	.008	.000	.010	

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.10 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มสถาบันการเงิน

ลำดับที่	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	สัญลักษณ์ที่ใช้	ทิศทางความสัมพันธ์
1	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	BVNF	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	E	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	TBFI	ทิศทางตรงกันข้าม (-)
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	TFFI	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	OBDI	ทิศทางตรงกันข้าม(-)
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	CINPV	ทิศทางตรงกันข้าม (-)

จากตารางที่ 4.9 และ 4.10 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของ เครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของ เครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทาง การเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคา ตลาด ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมพันธระหว่างตัวแปรในแต่ละคู่พบว่า

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.139$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตาม บัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.725$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหากผลการดำเนินงานของ สถาบันการเงิน (E) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง ตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=-0.260$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าตามบัญชี ของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) ลดลง

มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.256$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่ายุติธรรมของ เครื่องมือทางการเงิน (TFFI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) เพิ่มสูงขึ้น

มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินกับมูลค่าราคาตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทาง ตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r=-0.092$) หรืออาจกล่าวได้ว่าหาก มูลค่าเริ่มแรกของตราสาร อนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) ลดลง

คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคา ตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r=-0.275$) หรืออาจกล่าวได้ ว่าหาก คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) เพิ่ม มากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าราคาตลาด (P) ลดลง

4.4 สรุปการวิเคราะห์สมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระหว่างตัวแปรผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยการตรวจสอบ Multicollinearity นั้นจะใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) หรือ ค่า Tolerance โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ คือ ค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรเกิน

10 หากเกินว่านี้แสดงว่าเกิด Multicollinearity สำหรับค่า Tolerance หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีแนวโน้มในการเกิดปัญหา Multicollinearity

การวิเคราะห์ ระหว่างมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิต่อมูลค่าราคาตลาด

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มธนาคาร

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิต่อมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคาร

Model	Enter Method		Standardized Coefficients	t	P-value	Colinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients					Beta	Tolerance
	B	Std.Error					
(Constant)	-203.391	61.91		-3.286	.001		
BVNF1	-3.973	11.051	-.064	-.359	.720	.076	13.13
E	21.977	3.692	.452	5.953	.000	.416	2.404
TBFI	-21.01	5.36	-.517	-3.92	.000	.138	7.253
TFFI	49.616	9.920	1.150	5.001	.000	.045	22.013
OBDI	-14.374	2.931	-.447	-4.904	.000	.289	3.455
CIN1V	80.844	25.778	.160	3.136	.002	.923	1.084

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R ²	.544
Adj. R ²	.530
SE of Estimate	49.40417
F	37.769
Sig F	.000
Durbin-Watson	.584

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBFI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) กับมูลค่าราคาตลาด(P) ของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน

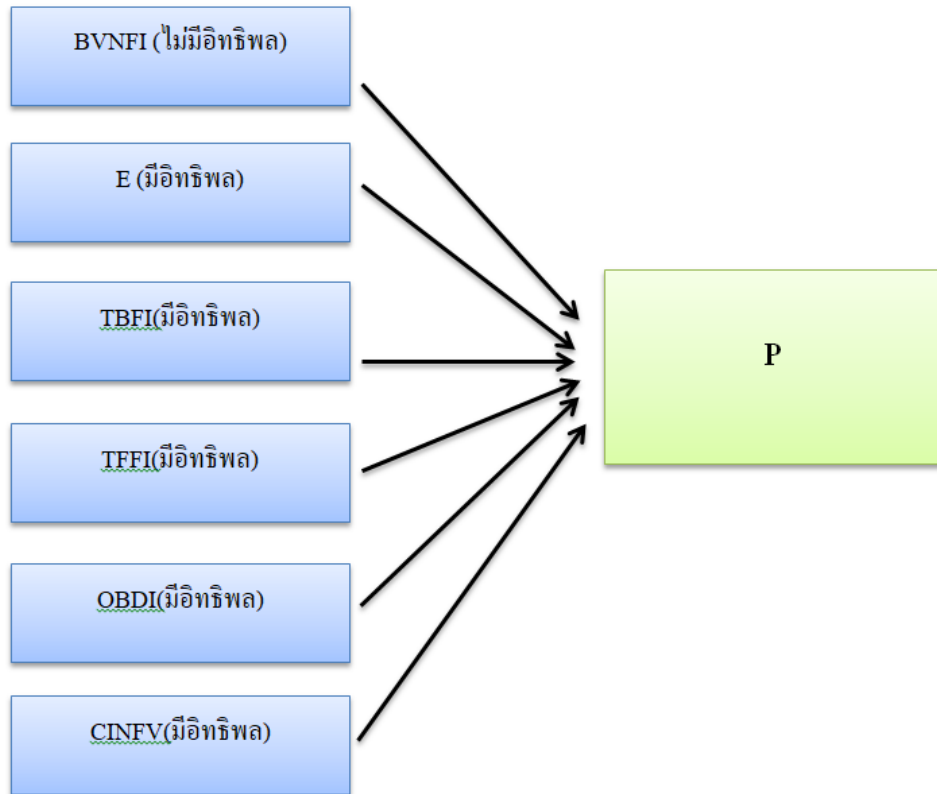
สรุปได้ผลการวิเคราะห์ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตลาด

ตามสมมติฐานข้อที่ 1 มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MV) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (p-value=.000) ซึ่งสามารถอธิบายมูลค่าราคาตลาดได้ ร้อยละ 54.5 ($R^2=.544$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลกับมูลค่าราคาตลาด ได้แก่ ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (P-value=.000) ส่วนตัวแปรที่ไม่พบว่ามีอิทธิพลกับมูลค่าราคาตลาด คือ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน เนื่องจากเป็นรายการที่ไม่ใช่สินทรัพย์หลักในการดำเนินงาน ตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธนาคาร

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	ไม่มีอิทธิพล	.720
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.002

สามารถสรุปประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBFI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFI) กับมูลค่าราคาตลาด (P) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ดังรายละเอียด

ภาพที่ 4.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มธนาคาร

4.4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มประกันภัย

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม สหพันธ์กับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย

Model	Enter Method		Standardized Coefficients	t	P-value	Colinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients					Beta	Tolerance
	B	Std.Error					
(Constant)	1284.619	235.430		5.456	.000		
BVNFI	.006	.007	.036	.907	.365	.319	3.130
E	-1070.057	203.554	-2.524	-5.257	.000	.007	149.169
TBFI	55.411	22.989	1.136	2.410	.017	.007	143.657
TFFI	93.315	7.041	1.972	13.254	.000	.070	14.324
OBDI	-.044	.007	-.308	-6.295	.000	.644	1.552
CINRV	-120.324	44.781	-.106	-2.687	.008	.989	1.011

R ²	.518
Adj. R ²	.509
SE of Estimate	56.90263
F	55.861
Sig F	.000
Durbin-Watson	.264

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม สหพันธ์กับมูลค่าราคาตลาด(P) ของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน

สรุปได้ผลการวิเคราะห์ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตลาด

ตามสมมติฐานข้อที่ 2 มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MV) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (p-value=.000) ซึ่งสามารถอธิบายมูลค่าราคาตลาดได้ ร้อยละ 51.8 (R²=.518) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลกับมูลค่าราคาตลาด ได้แก่ ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (P-value=.000) ส่วนตัวแปรที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตลาดคือ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ตามตารางที่ 4.14

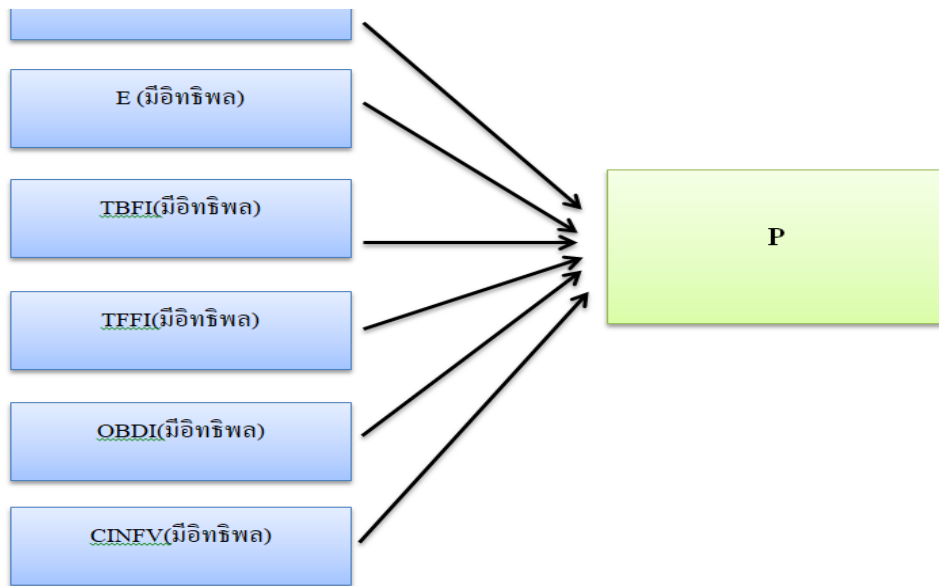
ตารางที่ 4.14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิต่อมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	ไม่มีอิทธิพล	.365
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.017
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000

ตารางที่ 4.14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย (ต่อ)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.008

สามารถสรุปประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBFI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINFV) กับมูลค่าราคาตลาด (P) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มประกันภัย ดังรายละเอียด 4.14 และภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มประกันภัย

4.4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม สู่สิทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน

Model	Enter Method		Standardized Coefficients	t	P-value	Colinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients					Beta	Tolerance
	B	Std. Error					
(Constant)	44.871	5.240		8.563	.000		
BVNF1	-1.898	.426	-.296	-4.453	.000	.165	6.053
E	.035	.002	.657	21.805	.000	.806	1.241
TBFI	.870	.434	.131	2.006	.045	.171	5.850
TFFI	-.466	.225	-0.69	-2.072	.039	.667	1.500
OBDI	-.002	.000	-.129	-4.484	.000	.885	1.131

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวแปร มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิกับมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน (ต่อ)

Model	Enter Method		Standardized Coefficients	t	P-value	Colinearity Statistics	
	Unstandardized Coefficients					Beta	Tolerance
	B	Std. Error					
CINRV	-27.044	4.134	-.192	-6.542	.000	.854	1.172
	R ²	.603					
	Adj. R ²	.599					
	SE of Estimate	16.00662					
	F	137.316					
	Sig F	.000					
	Durbin-Watson	.814					

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBFI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINRV) กับมูลค่าราคาตลาด (P) ของบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน

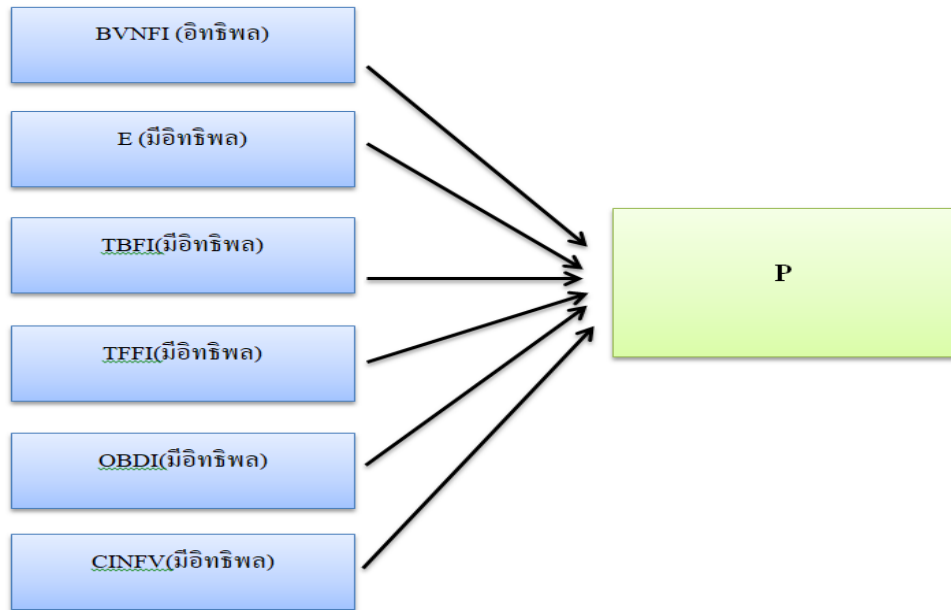
สรุปได้ผลการวิเคราะห์ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตลาด

ตามสมมติฐานข้อที่ 2 มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (MV) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (p-value=.000) ซึ่งสามารถอธิบายมูลค่า

ราคาตลาดได้ ร้อยละ 60.3 ($R^2=.603$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลกับมูลค่าราคาตลาด ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ($P\text{-value}=.000$) ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลกับมูลค่าราคาตลาด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ($P\text{-value}=.05$) คือ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน อธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ไม่พบเพราะอะไร ตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินอื่น มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิต่อมูลค่าราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.045
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.039
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.000

ภาพที่ 4.3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับมูลค่าราคาตลาดในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

สามารถสรุปประสิทธิภาพของตัวแปร ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ (CINPV) กับมูลค่าราคาตลาด(P) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสถาบันการเงิน ดังรายละเอียด 4.16 และภาพที่ 4.17

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สำหรับงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ของเครื่องมือทางการเงิน (สินทรัพย์ หนี้สินทางการเงิน ตราสารอนุพันธ์ และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน) กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของสถาบันการเงินไทย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มประกันภัย และกลุ่มสถาบันการเงินอื่น เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวัดมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของสถาบันการเงินไทย ของกลุ่มธนาคารกลุ่มประกันภัย และกลุ่มสถาบันการเงินอื่น ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ไม่มีอิทธิพล ต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน
2. ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ต่อมูลค่าทางการตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน
3. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่าทางการตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน
4. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ต่อมูลค่าทางการตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน
5. มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ต่อมูลค่าทางการตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน
6. คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม (CINFV) มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ต่อมูลค่าทางการตลาดของกลุ่มสถาบันการเงิน

การศึกษาประสิทธิภาพของความสัมพันธ์เปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มของสถาบันการเงินกลุ่มธนาคาร กลุ่มประกันภัย และกลุ่มสถาบันการเงินอื่น ระหว่างมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของสถาบันการเงินไทย โดยเรียงลำดับประสิทธิภาพในการวัดความสัมพันธ์ ดังนี้

กลุ่มสถาบันการเงิน	ร้อยละค่าสัมประสิทธิ์ R_2
ธนาคาร	54.4
ประกันภัย	51.8
สถาบันการเงินอื่น	60.3

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่ามีตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่าง การวัดมูลค่าตามบัญชี การวัดมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กับมูลค่าการตลาดของสถาบันการเงินไทยกลุ่มธนาคาร กลุ่มประกันภัย และกลุ่มสถาบันการเงินอื่น เป็นไปตามข้อสมมติฐาน 3 ข้อดังนี้

H1: มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์

H2: มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มประกันภัย

H3: มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ของเครื่องมือทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

อภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 กลุ่มธนาคาร

ตารางที่ 5.1 อภิปรายผลกลุ่มธนาคาร

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	ไม่มีอิทธิพล	.720
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.002

5.2.2 กลุ่มประกันภัย

ตารางที่ 5.2 อภิปรายผลกลุ่มประกันภัย

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	ไม่มีอิทธิพล	.365
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.017
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.008

5.2.3 กลุ่มสถาบันการเงินอื่น

ตารางที่ 5.3 อภิปรายผลกลุ่มสถาบันการเงินอื่น

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	P-value
1	มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
2	ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน	มีอิทธิพล	.000
3	มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.045
4	มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน	มีอิทธิพล	.039
5	มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน	มีอิทธิพล	.000
6	คะแนนองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมสุทธิ	มีอิทธิพล	.000

สรุปความสัมพันธ์

1. มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน (BVNFI) ไม่มีอิทธิพล ต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ และกลุ่มประกันภัย เนื่องจากรายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินเป็นสินทรัพย์ประเภทที่ไม่ได้วัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม เช่น รายการที่ดิน อาคาร

และอุปกรณ์ อสังหาริมทรัพย์หรือการขาย สินทรัพย์ไม่มีตัวตนซึ่งทั้งหมดวัดค่าด้วยราคาทุนเดิม (Historical Cost Accounting: HCA) เมื่อเทียบกับโครงสร้างสินทรัพย์รวมของสถาบันการเงินในกลุ่มดังกล่าว พบว่ารายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ต่อรายการที่เป็นเครื่องมือทางการเงินในงบการเงิน มีสัดส่วนเพียง 15: 85 ของสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น อีกทั้งสินทรัพย์รายการที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงิน ไม่ได้เป็น Core Business ของสถาบันการเงินทำให้ผู้ใช้งบการเงินไม่ได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าวิธีการแสดงแบบราคาทุนเดิม (HCA) มีปัญหาต่อการอธิบายของเปลี่ยนแปลงของระดับราคาที่เปลี่ยนแปลงไป (Elliott , 2002) ทำให้ผู้ลงทุนไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการตัดสินใจ สินทรัพย์ที่ได้รับการวัดค่าด้วยมูลค่าในอดีต นักลงทุนอาจจะได้รับความกังวลเกี่ยวกับมูลค่าที่เป็นปัจจุบันของสินทรัพย์ จึงไม่ได้รับการตอบสนองต่อการนำมาใช้ในการตัดสินใจ ขณะที่นักลงทุนอาจต้องการที่จะประเมินการถือครองของธนาคารที่มีความเสี่ยงบางอย่าง (Leuz ,2010)

แต่สำหรับกลุ่มสถาบันการเงินอื่น มูลค่าตามบัญชีมีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาด เนื่องจากกลุ่มสถาบันการเงินอื่น เกิดขึ้นประมาณปี 2548 หลังเกิดวิกฤตทางการเงิน ประกอบกับโครงสร้างทางสินทรัพย์ของกลุ่มไม่ได้มีส่วนที่ใหญ่เหมือนกลุ่มธนาคารและกลุ่มประกันภัย อีกทั้งผู้ใช้งบการเงินเพื่อการตัดสินใจกลุ่มสถาบันการเงินอื่น ซึ่งเป็นธุรกิจที่ถูกจัดตั้งหลังเกิดวิกฤตทางการเงินจึงมุ่งการสนใจในหลายรูปแบบ โดย Zingales (2009) ศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วไปต่อตลาดการเงินในสหรัฐอเมริกาหลังเกิดวิกฤต และสรุปได้ว่าสาเหตุหลักที่ทำให้สูญเสียความน่าเชื่อถือคือการลดลงของตลาดหุ้น ดังนั้นในการพิจารณาสาเหตุหลักของวิกฤตการณ์ทางการเงินคือ 36% พูดว่าผู้จัดการความโลภ 11,29% ตอบโต้รัฐบาลมากเกินไป 16% บอกว่าขาดการกำกับดูแล 15% เลือกการกำกับดูแลกิจการที่ไม่ดี 15% ตอบว่าขาดข้อบังคับและ 6,7% กล่าวว่าความไม่สมดุลของโลก ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตผู้ใช้งบการเงินสนใจสิ่งเหล่านี้มากขึ้น

2. ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (E) มีอิทธิพล ในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินเป็นภาพสะท้อนของผลการดำเนินงาน และการรับรู้กำไร ขาดทุน ของการดำเนินธุรกิจ และการบริหารเครื่องมือทางการเงินของกิจการ ซึ่งผลประกอบของสถาบันการเงิน ที่มาจาก Core Business ของสถาบันการเงิน ได้แก่ รายได้ดอกเบี้ย กำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายเครื่องมือทางการเงิน รายจ่ายดอกเบี้ย กำไรหรือขาดทุนจากการวัดค่าสินทรัพย์ทางการเงินที่ต้องผ่านกำไรและขาดทุน และกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ซึ่งเกิดจากในส่วนของเครื่องมือทางการเงินทั้งสิ้น อีกทั้งผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ยังเป็นส่วนของการวัดว่ากิจการประสบความสำเร็จในการใช้ทรัพย์สินภายใต้ประสิทธิภาพในการประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (Tim Ambler & Flora Kokkinaki, 2001) และการรับรู้กำไรหรือขาดทุนอย่างทันเวลา (Timely loss recognition) และมูลค่าของกิจการที่อยู่ในรูปราคาหุ้น

เทียบรายงานในงบการเงิน (Value relevance) เพื่อดูว่าการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในประเทศเคนยาหรือไม่ วิธีที่ใช้ในการศึกษาใช้ตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการทางบัญชี ซึ่งส่วนใหญ่คือการจัดการกำไร การรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลาและมูลค่ายุติธรรมของกิจการ (Outa ,2011) ข้อมูลส่วนเพิ่มของผลกำไรหรือขาดทุนเพิ่มขึ้นสำหรับระยะเวลาหลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาใช้ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในมูลค่าตามบัญชี (Kousenidis, Ladas และ Negakis ,2010) ดังนั้น ผู้ลงทุนจึงใช้ข้อมูลผลประกอบการมาเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

3. มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงิน (TBFI) มีอิทธิพล ในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม เนื่องจากมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินของสถาบันการเงิน เป็น Core Assets ของสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม ซึ่งมีทั้งในส่วนที่แสดงด้วยราคาหุ้น หรือหุ้นตัดจำหน่าย ได้แก่

เงินสด

เงินฝากธนาคาร และเงินฝากระหว่างสถาบันการเงิน

รายการเงินให้กู้ยืม (สินเชื่อหรือลูกหนี้เงินให้กู้ยืม)

เงินลงทุนต่าง ๆ ตามความหมายตามกรอบ IFRS 9

โดยผู้ลงทุนใช้มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินเป็นปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจลงทุน เนื่องจากจำนวนของมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินเป็นส่วนที่บ่งบอกถึงความเสี่ยงทางการเงินได้ ซึ่งประกอบด้วยความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Risk) และความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Barth 1994) มูลค่าเงินให้สินเชื่อที่คาดการณ์ว่าเงินกู้ในอีกหนึ่งปีข้างหน้าจะมีค่าใช้จ่ายหนี้สูญและสินเชื่อด้วยคุณภาพเกิดขึ้นเท่าใด จะมีความสอดคล้องกับฐานะของกิจการมากกว่าการใช้มูลค่ายุติธรรมของเงินให้สินเชื่อ การใช้มูลค่ายุติธรรมกลับไม่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นในการทำนายความล้มเหลวทางการเงินของธนาคารในปีหนึ่งข้างหน้า (Cantrell et al, 2011) โดยในส่วนของเงินให้สินเชื่อหรือลูกหนี้เงินให้กู้ยืม กลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่มจะดำเนินพิจารณาการต่ออายุค่าประกอบทำให้มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินสะท้อนสถานะความเสี่ยงของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม

4. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน (TFFI) มีอิทธิพล ในทิศทางเดียวกันมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม เนื่องจากมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินที่กำหนดให้แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ตามกรอบของ IFRS 9 ได้แก่

- มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ทางการเงินที่กำหนดให้วัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม ได้แก่ สินทรัพย์ทางการเงินเพื่อการค้าต่าง ๆ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่สถาบันการเงินกำหนดไว้ใน Business Model ให้เป็นเพื่อการค้า (For Trade) เช่น ลูกหนี้ที่ซื้อมาเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการค้า (เงินลงทุนเพื่อการค้า และเพื่อขาย TAS 105)

- มูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ (Derivatives)

โดยผู้ลงทุนได้ใช้ข้อมูลของมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินในการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของกลุ่มสถาบันการเงิน การวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน อยู่ภายใต้แนวคิด Forward Looking ที่ต้องอาศัย Model เข้าช่วยในการพยากรณ์มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ว่า การใช้ตราสารอนุพันธ์ในการป้องกันความเสี่ยงมีผลต่อรายได้ และมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาด (Simko, 1999) อีกทั้งกรอบของมาตรฐานรายงานทางการเงินของเครื่องมือทางการเงิน (IFRS 9) ที่กำหนดให้สินทรัพย์ทางการเงินต้องวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม ยังได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ AASB (1990) ในเรื่องมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน และมูลค่าตราสารอนุพันธ์มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาด และการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการบัญชีป้องกันความเสี่ยงของอนุพันธ์กับความไม่ผันผวนของรายได้ (Pincus and Rajgopal, 2002) ยิ่งเพิ่มความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินมากยิ่งขึ้น การวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม ถือเป็น การวัดค่าที่เหมาะสมกับเครื่องมือทางการเงิน แทนที่ด้วยวิธีราคาทุนเดิม โดยมีเหตุผลหลัก ได้แก่ ราคาทุนไม่ได้เกี่ยวข้องกับโดยตรง การวัดราคาด้วยมูลค่ายุติธรรมเป็นวิธีปฏิบัติใช้อยู่แล้วในปัจจุบัน มูลค่ายุติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินมากกว่าวิธีราคาทุน (Cost) มูลค่ายุติธรรมช่วยลดปัญหาที่เกิดจากวิธีราคาทุน (ไม่สะท้อนราคาที่เปลี่ยนแปลงไป) ราคามูลค่ายุติธรรมสามารถทำได้อย่างสมเหตุสมผล (Hancock, 1996) มูลค่ายุติธรรมสามารถเป็นเครื่องมือในการเตือนล่วงหน้าถึงผลการดำเนินงานที่ไม่ดี โดยแสดงให้เห็นว่าการตระหนักถึงเครื่องมือทางการเงินที่วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยเฉพาะสินเชื่อและเงินฝาก ที่มีผลต้องบแสดงฐานะการเงินที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านเครดิตของธนาคารโดยเฉลี่ยดีกว่าต้นทุนเดิมในงบดุลมากขึ้น มูลค่ายุติธรรมมีข้อมูลมากขึ้นกว่าต้นทุนเดิม สำหรับความเสี่ยงด้านราคาทุนโดยแสดงให้เห็นว่าความผันผวนของมูลค่ายุติธรรมมีผลต่อรายได้ โดยมีความสัมพันธ์ที่รุนแรงกว่าความผันผวนของรายได้ตามหลัก GAAP กับตลาดตราสารทุน (Bleck/Liu, 2007)

5. มูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (OBDI) มีอิทธิพล ในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม เนื่องจากมูลค่าเริ่มแรกเป็นรายการอนุพันธ์ตั้งต้น (Notional Amount) ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นการป้องกันความเสี่ยง (Hedging) และเพื่อการการค้า (Trading) โดยจำนวนมูลค่าเริ่มแรกของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 105-120 ของสินทรัพย์รวมของแต่ละสถาบันการเงิน มูลค่าทั้งหมดแสดงเป็นรายการ Contingency

ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นรายการที่สะท้อนความเสี่ยงของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย รายการที่กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ IFRS 7 กล่าวคือให้เปิดเผยข้อมูลทั้งรายการที่มีการรับรู้รายการและยังไม่รู้รายการสถานะของสินทรัพย์ทางการเงิน กระแสเงินสด ความแน่นอนและความไม่แน่นอนของระดับกระแสเงินสด โดยให้เปิดเผยข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ คือ

- ความเสี่ยงด้านราคา (Price Risk)
- ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Currency Risk)
- ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Interest Rate Risk)
- ความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk)

โดยสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม จะแสดงมูลค่าเริ่มแรกของอนุพันธ์ทางการเงินตามความเสี่ยงต่าง ๆ ในรูปแบบของการทำอนุพันธ์ทางการเงิน ที่ประกอบด้วย

- การป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hedge)
- การป้องกันความเสี่ยงจากกระแสเงินสด (Cash Flow Hedge)
- การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในกิจการต่างประเทศ (Net Investment Hedge)

การป้องกันความเสี่ยงทั้งสามรายการอยู่ในธุรกรรม Forward , Option และ Swap ซึ่งเป็นรายการที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินหลายรายการที่เป็นรายการเริ่มแรกของอนุพันธ์ ซึ่งรวมถึงอนุพันธ์มีความซับซ้อน เป็นตัวชี้ความเสี่ยงโดยรวม

6. คณะกรรมการประกอบของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม (CINFV) มีอิทธิพล ในทิศทางเดียวกันต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของกลุ่มสถาบันการเงินทั้งสามกลุ่ม โดยคณะกรรมการประกอบจากการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรม ยังได้แสดงถึงระดับของความเสียหายและการบริหารจัดการของความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินทั้งรายการปฐมพันธ์ทางการเงิน (Primary Instrument) ซึ่งประกอบไปด้วย สินทรัพย์ทางการเงินหนี้สินทางการเงิน และอนุพันธ์ทางการเงิน (Derivatives) มีระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน และมีความซับซ้อน ในการวัดค่า กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้

1. ฐานะเปิดสูงสุดต่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงิน) ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน
2. จำนวนเงินของตราสารอนุพันธ์ด้านเครดิตที่เกี่ยวข้องหรือเครื่องมือที่คล้ายคลึงกันที่ช่วยลดฐานะเปิดสูงสุดต่อความเสี่ยงด้านเครดิต
3. จำนวนเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดและผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ทางการเงิน (หรือกลุ่มของสินทรัพย์ทางการเงิน) ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของความเสียหายด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงิน การเปิดเผยยังได้รวมถึงการเปิดเผยในเรื่อง

1. เงื่อนไข สถานะ และนโยบายบัญชี นโยบายบัญชี ข้อสมมติฐานที่สำคัญที่กีดนำวิธีการที่นำมาใช้ กับเครื่องมือทางการเงิน
2. เกณฑ์การวัดค่า หรือการไม่ใช้วิธีการวัดค่า เครื่องมือทางการเงิน
3. มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแต่ละชนิด
4. การเปิดเผยข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative)

ผลการวิจัยที่สนับสนุน การเปิดเผยข้อมูลของมูลค่ายุติธรรม ภายใต้กรอบของมาตรฐานรายงานทางการเงิน 7 (IFRS 7) และภายใต้การบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่มีต่อความเสี่ยงที่สถาบันการเงินต้องเผชิญ การเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการตลาด (Simoko, 1999) อีกทั้งผู้ลงทุนได้นำข้อมูลของมูลค่ายุติธรรม ไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (Barth, 1994) นักวิชาการหลายคนเริ่มให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมที่จำเป็น และการเปิดเผยข้อมูลสินเชื่อ และยังพบว่ามูลค่ายุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ากิจการที่เพิ่มขึ้นมากกว่าต้นทุนในอดีต สำหรับสินทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ แต่มูลค่ายุติธรรมของสินเชื่อไม่สามารถอธิบายการเพิ่มขึ้นของมูลค่ากิจการได้ (Eccher, Ramesh, Thiagarajan, 1996)

5.2.4 ลำดับความสัมพันธ์

โดยเรียงลำดับประสิทธิภาพในการวัดความสัมพันธ์ ดังนี้

กลุ่มสถาบันการเงิน	ร้อยละค่าสัมประสิทธิ์ R_2
ธนาคาร	54.4
ประกันภัย	51.8
สถาบันการเงินอื่น	60.3

พิจารณาการใช้ วัดความสัมพันธ์ระหว่างการวัดมูลค่าตามบัญชี การวัดมูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลตามกรอบของ IFRS9 กับมูลค่าการตลาดของกลุ่มกิจการทางการเงินทั้งสามกลุ่ม พบว่ากลุ่มสถาบันการเงินอื่น มีค่า R_2 สูงสุดที่ 60.3 รองลงมาได้แก่กลุ่มธนาคาร ที่ระดับ R_2 54.4 และกลุ่มประกันภัยที่ 51.8 สอดคล้องกับการวิจัยในต่างประเทศ ที่แสดงถึงการที่ผู้ลงทุนในกลุ่มธุรกิจทางการเงินที่เพิ่งได้นำปัจจัยต่าง ๆ ตามตัวแปรอิสระที่ใช้วิจัย มาใช้ในการตัดสินใจลงทุนทำให้มีผลกระทบต่อมูลค่าตลาดของกิจการ เนื่องจากผู้ลงทุนได้นำปัจจัยดังกล่าวมาใช้ในการตัดสินใจ

สรุป การวิจัยสำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของเครื่องมือทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่ากิจการตามราคาตลาดของธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันภัย และสถาบันการเงินอื่น (NonBank) ซึ่งสอดคล้องกับการวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมซึ่งถือเป็นการวัดค่าที่เหมาะสมกับเครื่องมือทางการเงิน แทนที่ด้วยวิธีราคาทุนเดิม (Hancock, 1996) และสอดคล้องกับแบบทดสอบ แบบจำลองของ Ohlson (1995) and Feltham

and Ohlson (1995) ที่ใช้ในการวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งสรุปว่าแบบจำลองนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ Value Relevance

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่ายุติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตามกรอบของ IFRS9 กับมูลค่ากิจการตามราคาตลาด ในกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจสถาบันการเงิน หลังการบังคับใช้ในปี 2563 มีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างไร

2. ควรศึกษาประเด็นการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน หลังการใช้ TFRS 9 ในกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจสถาบันการเงิน เปรียบเทียบระหว่าง Model เดิม กับ Model ใหม่ หลังการบังคับใช้ในปี 2563 มีผลต่อมูลค่ากิจการตามราคาตลาดอย่างไร

บรรณานุกรม

- ชิตชญา จันทเพ็ชร. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าของกิจการ. กรณีศึกษาบริษัทที่ให้ผลตอบแทนแก่พนักงานตามโครงการให้สิทธิที่จะซื้อหุ้นในราคาที่กำหนด.** การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 (The 1 953 st RUSNC), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- ประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์. (2554). **ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลบัญชีเรื่องความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ.** *วารสารนักบริหาร*, 31(2), 10-14.
- พวงแก้ว เข้มทอง และพรปวีณ์ ชาญสุวรรณ. (2555). **วิธีปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับกิจการที่มีการลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน.** *BU Academic Review*, 11(2), 86-98.
- วิเชษฐ โรจนสุภาภูจน และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2561). **การบัญชีเครื่องมือทางการเงิน.** กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัดทีพีเอ็น เพรส.
- Aboody, D., M. E. Barth, and R. Kasznik. (1999). *Revaluations of fixed assets and future firm performance: Evidence from the UK.* *Journal of Accounting and Economics*, 26(1-3): 149-178.
- Ahmad, N. (2000). **Perakaunan Nilai saksama: Kajian terhadap kerelevanan dan kebolehppercayaan maklumat perakaunan.**
- Alain D., Enrico O. and Riccardo M. (2010) *Assessing the Value Relevance of Accounting Data After the Introduction of IFRS in Europe.* *Journal of International Financial Management & Accounting*. Vol 21, Issue 2 page 85-119.
- Allen, F., and E. Carletti. (2008). *Mark-to-market accounting and liquidity pricing.* *Journal of Accounting and Economics*, 45 (2-3): 358-378.
- Allen, F., and E. Carletti. (2008). *Mark-to-market accounting and liquidity pricing.* *Journal of Accounting and Economics*, 45(2-3): 358-378.
- American Bankers Association (ABA). (2006). **Comment Letter to the FASB on File Reference No. 1250-001. Proposed Statement of Financial Accounting Standards, the Fair Value Option for Financial Assets and Financial Liabilities— Including an amendment of FASB No. 115.**

- American Bankers Association (ABA). (2009). **Comment Letter to the U.S. Treasury Secretary Timothy**. Geithner and Federal Reserve Chairman Ben Bernanke on the G-20 Accounting Recommendations.
- Amiram, D., W. R. Landsman, K. Peasnell, and C. Shakespeare. (2012). **Market Reaction to Securitization Retained Interest Impairments during the Financial Crisis of 2007–2008: Are Implicit Guarantees Worth the Paper They're Not Written On?** Working paper, Lancaster University, University of North Carolina, and University of Michigan.
- Badertscher, B., J. Burks, and P. Easton. (2010). **Fair Value Accounting, Other-Than-Temporary-Impairment, and the Financial Crisis**. Working paper, University of Notre Dame.
- Ball, R. (1972). *Changes in accounting techniques and stock prices*. **Journal of Accounting Research**, 10(2) (1): 1-38.
- Barth, M. E., G. Ormazabal, and D. J. Taylor. (2012). *Asset securitizations and credit risk*. **The Accounting Review** 87(2): 423–448.
- Barth, M. E., L. D. Hodder, and S. R. Stubben. (2008). *Fair value accounting for liabilities and own credit risk*. **The Accounting Review** 83(3): 629–665.
- Barth, M. E., W. H. Beaver, and W. R. Landsman. (1996). *Value-relevance of banks' fair value disclosures under SFAS No. 107*. **The Accounting Review** 71(4): 513–537.
- Barth, M. E., W. R. Landsman, and J. W. Wahlen. (1995). *Fair value accounting: Effects on banks' earnings volatility, regulatory capital, and value of contractual cash flows*. **Journal of Banking and Finance** 19: 577–605.
- Basel Committee on Banking Supervision (Basel). (2011). **Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems**. Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>
- Beaver, W. H. (2002). *Perspectives on Recent Capital Market Research*. **The Accounting Review**, 77(2): 453-474.
- Beaver, W. H., C. Shakespeare, and M. Soliman. (2006). *Differential properties in the ratings of certified versus non-certified bond-rating agencies*. **Journal of Accounting and Economics** 42 (3): 303–334.

- Blankfein, L. (2009). **To avoid crises, we need more transparency.** Op-Ed. Financial Times.com (October 13).
- Bleck, A., and X. Liu. (2007). *Market transparency and the accounting regime.* **Journal of Accounting Research** 45 (2): 229–256.
- Bleck, A., and X. Liu. (2007). *Market transparency and the accounting regime.* **Journal of Accounting Research**, 45(2): 229-256.
- Brown and F. Finn, eds. (1980). **Asset revaluations and stock prices: Alternative interpretations of a study by Sharpe & Walker.** Edited by R. Ball.
- Brown, F. Finn and R. Officer: University of Queensland Press. Brown, H. Y. Izan, and A. L. Loh. (1992). *Fixed asset revaluations and managerial incentives.* **Abacus** 28(1): 36-57.
- Bushman, R., A. Smith, and R. Wittenberg-Moerman. (2010). *Price discovery and dissemination of private information by loan syndicate participants.* **Journal of Accounting Research** 48 (5): 921–972.
- Campbell, J. Y., and G. B. Taksler. (2003). *Equity volatility and corporate bond yields.* **The Journal of Finance** 58(6): 2321–2350.
- Cantrell, B. W., J. M. McInnis, and C. G. Yust. (2011). **Predicting Credit Losses: Loan Fair Values Versus Historical Costs.** Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id
- Chartered Financial Analyst Institute Centre for Financial Market Integrity, the Center for Audit Quality, the Consumer Federation of America, and the Council of Institutional Investors (CFA). (2008a). **Fair Value Supporters Urge SEC Not to Suspend Mark-to-Market Accounting Rule.** Press Release of Letter to SEC, **October 15.** Available at: http://www.cfainstitute.org/about/press/release/Pages/10152008_16447.aspx
- Chartered Financial Analyst Institute Centre for Financial Market Integrity (CFA). (2008b). **CFA Institute Centre Says Fair Value ‘Smoothing’ Will Mask the Reality of Market Conditions and Allow Companies to Hide Risk.** Press Release, April 17. Available at: http://www.cfainstitute.org/about/press/release/Pages/04172008_16457.aspx

- Cheng, M., and M. Neamtiu. (2009). *An empirical analysis of changes in credit rating properties: Timeliness, accuracy, and volatility*. **Journal of Accounting and Economics**, 47: 108–130.
- Christiansen, C. (2002). *Credit spreads and the term structure of interest rates*. **International Review of Financial Analysis**, 11: 279–295.
- Citron, D. B. (1992a). *Accounting measurement rules in UK bank loan contracts*. **Accounting and Business Research**, 23(89): 21-30.
- Citron, D. B. (1992b). *Accounting measurement rules in UK bank loan contracts*. In **Accounting & Business Research: Croner.CCH Group Limited**, 21-30
- Collin-Dufresne., R. S. Goldstein, and J. S. Martin. (2001). *The determinants of credit spread changes*. **The Journal of Finance** 56(6): 2177–2207.
- Cotter, J., and I. Zimmer. (1995). *Asset revaluations and assessment of borrowing capacity*. In **Abacus: Blackwell Publishing Limited**, 136-151.
- Danbolt, J., and W. Rees. (2008). *An experiment in fair value accounting: UK investment vehicles*. **European Accounting Review**, 17(2): 271 - 303.
- Dichev, I. D. (1998). *Is the risk of bankruptcy a systematic risk?* **The Journal of Finance**, 53(3): 1131–1147.
- Duffee, G. R. (1998). *The relation between treasury yields and corporate bond yield spreads*. **The Journal of Finance**, 53(6): 2225–2241.
- Easton: . D.: . H. Eddey, and T. S. Harris. (1993). *An Investigation of Revaluations of Tangible Long-Lived Assets*. **Journal of Accounting Research**, 31(3): 1-38.
- Eccher, E. A., K. Ramesh, and S. R. Thiagarajan. (1996). **Fair value disclosures by bank holding companies**.
- Financial Accounting Standards Board (FASB). (2010). **Accounting for Financial Instruments and Revisions to the Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities**. Exposure Draft: roposed Accounting Standards Update. Norwalk, CT: FASB.
- Financial Accounting Standards Board (FASB). (2013). **Recognition and Measurement of Financial Assets and Financial Liabilities**. Exposure Draft: Proposed Accounting Standards Update. Norwalk, CT: FASB.

- Financial Crisis Advisory Group. (2009). **Report of the Financial Crisis Advisory Group**. Available at: <http://www.fcacg.org/>
- Fisher, L. (1959). Determinants of risk premiums on corporate bonds. *The Journal of Political Economy* 67 (3): 217–237.
- Flannery, M., and C. James. (1984). **Market evidence on the effective maturity of bank assets and liabilities**.
- Flannery, M., and S. Sorescu. (1996). *Evidence of bank market discipline in subordinated debenture yields: 1983–1991*. **The Journal of Finance**, 51(4): 1347–1377.
- Godwin, N., K. Petroni, and J. W. Wahlen. (1998). *Fair value accounting for property-liability insurers and classification decisions under SFAS 115*. **Journal of Accounting, Auditing, and Finance**, (Summer): 207–239.
- Gorton, G. B., . He, and L. Huang. (2008). *Monitoring and manipulation: Asset prices when agents are marked-to-market*: SSRN.
- Hassan, M. S.; ercy, M., Stewart, J. (2006) *The Value Relevance of Fair Value Disclosures in Australian Firms in the Extractive Industries*. **Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance**, 2: p. 21-41.
- Hodder, L. D.; . E. Hopkins, and J. W. Wahlen. (2006). *Risk-relevance of fair-value income measures for commercial banks*. **The Accounting Review**, 81(2): 337–375.
- International Accounting Standards Board (IASB). (2011). **Fair Value Measurement**. IFRS No. 13. London, U.K.: IASB.
- International Accounting Standards Board (IASB). (2012). **Classification and Measurement: Limited Amendments to IFRS 9**. Exposure Draft. London, U.K.: IASB.
- Kargin, S (2013). *The Impact of IFRS on the Value Relevance of Accounting Information: Evidence from Turkish Firms*. **International Journal of Economics and Finance**, Vol. 5, No.4.
- Kin Lo and Thomas Lys. (2000). *The Ohlson Model: Contribution to Valuation Theory, Limitations, and Empirical Applications*. **Journal of Accounting, Auditing & Finance**. Volume: 15 issue: 3: age(s): 337-367

- Landsman, W. R. (2007). *Is fair value accounting information relevant and reliable? Evidence from capital market research*. **Accounting and Business Research Special Issue: International Accounting Policy Forum**: 19–30.
- Laux, C., and C. Leuz. (2010). *Did fair-value accounting contribute to the financial crisis?* **Journal of Economic Perspectives**, 24(1): 93–118.
- Linsmeier, T. (2011). *Financial reporting and financial crises: The case for measuring financial instruments at fair value in the financial statements*. **Accounting Horizons** 25(2): 409–417.
- Matthew W. Réal L. (2017) *Value Relevance of Environmental Provisions Pre-and Post-IFRS. 05 September 2017*. **Accounting Perspective**. Vol 16 No.3.
- Muller III, K. A. (1999). *An examination of the voluntary recognition of acquired brand names in the United Kingdom*. **Journal of Accounting and Economics**, 26(1-3): 179-191.
- Muller III, K. A., E. J. Riedl, and T. Sellhorn. (2008). **Causes and consequences of choosing historical cost versus fair value: Pennsylvania State University, Harvard Business School, Ruhr-Universität Bochum**.
- N'Diaye, Y. (2009). *U.S. FDIC's Bair repeats opposition to mark all loans to market*. **Market News International** (November 2).
- Narktabtee, K. (2010). *The Value relevance of accounting information in Asian countries*. **Nida Business Journal**, 6: 125-144.
- Nelson, K. K. (1996). *Fair value accounting for commercial banks: An empirical analysis of SFAS No. 107*. **The Accounting Review**, 71(2): 161–182.
- Ohlson, J. (1995). *Earnings, book values and dividends in equity valuation*. **Contemporary Accounting Research**, 11(2): 661–687.
- Oliver N. Okafor, Mark Anderson, Hussein Warsame, (2016) *IFRS and value relevance: evidence based on Canadian adoption*. **International Journal of Managerial Finance**, 12(2): 136-160.
- Plantin, G., H. Saprà, and H. S. Shin. (2008). *Marking to market: Panacea or Pandora's Box*. **Journal of Accounting Research**, 46(2): 435–460.
- Plantin, G., H. Saprà, and H. S. Shin. (2008). *Marking-to-market: Panacea or pandora's box?* **Journal of Accounting Research**, 46(2): 435-460.

- Schipper, K. (2005). *The introduction of International Accounting Standards in Europe: Implications for international convergence*. In **European Accounting Review: The European Accounting Association**, 101-126.
- Shaffer, S. (2010). *Fair Value Accounting: Villain or Innocent Victim—Exploring the Links between Fair Value Accounting, Bank Regulatory Capital and the Recent Financial Crisis*. January 31. **FRB of Boston Quantitative Analysis Unit Working Paper No. 10-01**
- Sharpe, I. G., and R. G. Walker. (1975). *Asset revaluations and stock market prices*. **Journal of Accounting Research**, 13(2): 293-310.
- Sloan, S., and C. Hopkins. (2009). **Stress-test detail points no clear path for capital. American Banker (April 27): 12**. Steering Committee on Financial Instruments. 1997. *Accounting for Financial Assets and Financial Liabilities: A Discussion Paper Issued for Comment by the Steering Committee on Financial Instruments*. London, U.K.: International Accounting Standards Committee.
- Standish: . E. M., and S.-I. Ung. (1982). *Corporate signaling, asset revaluations and the stock prices of British companies*. In **Accounting Review: American Accounting Association**, 701.
- U. S. Government Accountability Office (U.S. GAO). (2009). **Financial Crisis Highlights Need to Improve Oversight of Leverage at Financial Institutions and across System**. GAO-09-739, July. Available at: <http://www.gao.gov/new.items/d09739.pdf>
- U. S. Securities and Exchange Commission (U.S. SEC). (2008). **Report and Recommendations Pursuant to Section 133 of the Emergency Economic Stabilization Act of 2008: Study on Mark-To-Market Accounting**. Washington, DC: Government Printing Office.
- Veronesi and L. Zingales. (2010). *Paulson's gift*. **Journal of Financial Economics**, 97: 339–368.
- Vijitha P. and Nimalathasan B. (2014) *Value relevance of accounting information and share price: A study of listed manufacturing companies in Sri Lanka*. **Merit Research Journal of Business and Management**, 2(1): 001-006.
- Watts, R. L. (2006). *What has the Invisible Hand Achieved?: SSRN*.

Whittred, G., and Y. K. Chan. (1992). *Asset revaluations and the mitigation of underinvestment*. **Abacus** 28(1): 58-74.

Yiru Yang and Indra Abeysekera (2018). *Effect of non-IFRS earnings reporting guidelines on underlying earnings reporting quality: The case of Australian listed firms*. **Journal of International Financial Management & Accounting**. 18 May 2018.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายจักรพันธ์ พงษ์เกตุตรา
วัน เดือน ปีเกิด	2 พฤษภาคม 2504 ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาธุรกิจศึกษา-บัญชี 2529 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี, ปี พ.ศ.2533 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบัญชีการเงิน, ปี พ.ศ.2537 มหาวิทยาลัยที่จบปริญญาเอก ปริญญาบริหารดุขศึกษบัณฑิต สาขาการจัดการการเงิน, ปี พ.ศ.2561
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	อาจารย์ประจำ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ.2563-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ พ.ศ.2555-ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษระดับปริญญาโทบัญชี มหาวิทยาลัย กรุงเทพสุวรรณภูมิ พ.ศ.2545-ปัจจุบัน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ.2563-ปัจจุบัน ที่ปรึกษาในการจัดทำรายงานทางการเงิน สายงานบัญชี องค์การเภสัชกรรม พ.ศ.2545-ปัจจุบัน วิทยากรบรรยายอบรมหลักสูตร CPD ของสภาวิชาชีพบัญชี ให้สถาบันการศึกษา ของรัฐและเอกชน และองค์กรต่าง ๆ เช่น บมจ.ธรรมนิติ พ.ศ.2530-2563 ผู้ตรวจการสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545-2563 วิทยากรบรรยายมาตรฐานการบัญชีให้องค์ของรัฐ เช่น สคร., บริษัทไปรษณีย์ไทย, องค์การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545-2562 อาจารย์พิเศษระดับปริญญาโทบัญชี ม. รัฐบาล พ.ศ.2555-2562 วิทยากรให้กับ บริษัทสิงห์คอร์ปอเรชั่น

ชื่อผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่

จักรพันธ์ พงษ์เกตุตรา. (2563). การวัดมูลค่าตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปี2564). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการ

แห่งแปซิฟิก, 5(3). 77-85. (กันยายน – ธันวาคม 2563). (ฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 เกณฑ์มาตรฐาน
ผลงาน 0.60)

